

แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ธีรยุทธ ไทยกรรณ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ธีรยุทธ ไทยกรรณ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

A GUIDELINE FOR MANAGING THE EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT CENTER UNDER NONG TONG PHATTHANA SUBDISTRICT MUNICIPALITY, HANG DONG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

TEERAYUTH THAIKAN

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่**
ชื่อนักศึกษา	:	**ธีรยุทธ ไทยกรรณ์**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2567**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**ดร. ชาลี ภักดี**

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(ดร. ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(ดร. ชาลี ภักดี)

กรรมการ .....
(ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง)

กรรมการ .....
(พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....
(ดร.มนตรี วิชัยวงษ์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Paper	:	A Guideline for Managing the Early Childhood Development Center under Nong Tong Phatthana Subdistrict Municipality, Hang Dong District, Chiang Mai Province
Student's Name	:	Teerayuth Thaikan
Degree Sought	:	Master of Education
Program	:	Educational Administration
Academic Year	:	2024
Advisor	:	Dr. Chalee Pakdee

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusriveerakhunsunthon, Asst.Prof.Dr.)

Thesis Committee :

Chairman .....
(Dr. Prapatpong Senarith)

Member (Advisor) .....
(Dr. Chalee Pakdee)

Member .....
(Prof.Dr. Phasina Tangchuang)

Member .....
(Phramaha Sakun Mahavīro, Asst.Prof.Dr.)

Member .....
(Dr. Montri Wichaiwong)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา**
ชื่อนักศึกษา	:	**ธีรยุทธ ไทยกรรณ์**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2567**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**ดร.ชาลี ภักดี**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน รองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งหมด จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กรอบการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในตำแหน่ง "Cash Cows" (วัวแม่ลูกอ่อน) ซึ่งหมายถึงสถานศึกษามีสมรรถนะภายในที่เข้มแข็งแต่ขาดการสนับสนุนหรือไม่ได้รับความสนใจในการดำเนินกิจการ โดยมีแนวทางทางเลือกที่ควรใช้ คือ การพัฒนาสมรรถนะภายในของสถานศึกษา และรอโอกาสที่เหมาะสมในการดำเนินกิจการให้เจริญเติบโตต่อไป 2) แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พบว่าการใช้วงจร PDCA ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนที่ชัดเจน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดยมีแนวทางสำหรับการพัฒนาในอนาคต คือ 1) การกำหนดเป้าหมายและการประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ OKR (Objective and Key Results) ในการกำหนดเป้าหมายและผลสำเร็จอย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและจัดทำคู่มือการบริหารงานทุกฝ่ายอย่างชัดเจน และเพิ่มกระบวนการตรวจสอบและการประเมินผลภายในอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนาบุคลากรโดยดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยอิงตามวงจร PDCA ในการจัดอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร 3) การจัดสรรทรัพยากรและ

งบประมาณ โดยส่งเสริมการใช้งบประมาณที่เพียงพอในการบำรุงรักษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์ให้ปลอดภัย สะอาด และเหมาะสม ต่อการเรียนรู้ของเด็ก 4) การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมโดยการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบบูรณาการและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล และองค์กรชุมชนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ใกล้เคียง 6) การใช้เทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง 7) การประเมินผลและการปรับปรุงโดยการใช้กระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 8) การวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ "Cash Cows" จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis

คำสำคัญ : แนวทางการบริหาร, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, หลักการบริหาร วงจร PDCA

ABSTRACT

Thematic Topic : **A Guideline for Managing the Early Childhood Development Center under Nong Tong Phatthana Subdistrict Municipality, Hang Dong District, Chiang Mai Province**
Student's Name : **Teerayuth Thaikan**
Degree Sought : **Master of Education**
Program : **Educational Administration**
Academic Year : **2024**
Advisor : **Dr. Chalee Pakdee**

The objectives of this research were: 1) study the current state of management of early childhood development centers under the jurisdiction of Nong Tong Pattana Subdistrict Municipality, Hang Dong District, Chiang Mai Province; and 2) propose guidelines for managing these centers effectively. The primary informants comprised one mayor of the Nong Tong Pattana Subdistrict Municipality, one deputy mayor, one department head, three childcare teachers, and 15 members of the early childhood development center management committee. The research employed interview and focus group frameworks guided by the PDCA (Plan-Do-Check-Act) cycle theory proposed by Witoon Simachoke.

The findings of the study revealed that :

1) the early childhood development centers were categorized as "Cash Cows," indicating robust internal competencies but a lack of external support or attention. The proposed strategy emphasizes enhancing internal capacity while awaiting suitable opportunities for future growth. 2) Utilizing the PDCA cycle in managing these centers facilitates continuous and efficient development through clear planning, implementation, regular monitoring, and improvement based on evaluations. This approach enhances the quality and standards of the centers' operations.

Recommendations for future development include: defining goals and evaluation criteria using the Objective and Key Results (OKR) framework; improving tracking and assessment systems; creating clear administrative manuals; conducting ongoing personnel development tailored to responsibilities while promoting ethical and moral standards; ensuring sufficient budget allocation for maintenance and improvements; updating curricula to align with integrated learning approaches and holistic child development; fostering community and network engagement; integrating

digital technologies into management and communication; and applying SWOT analysis to develop defensive strategies for managing the "Cash Cow" nature of the centers.

Keywords: Management Guidelines, Early Childhood Development Centers, PDCA Cycle Principles

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณรองอธิการบดีวิทยาเขตล้านนา คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มสารนิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ชาลี ภักดี และ ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง ที่ให้ความอนุเคราะห์ รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์นิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ. ดร. ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะแนวทางให้ข้อคิด กำลังใจ ในการทำสารนิพนธ์จนประสบผลสำเร็จ ตลอดจนผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณครอบครัว และญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใย ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา

คุณงามความดี และประโยชน์อันเกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการะบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย

ธีรยุทธ ไทยกรรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ช

กิตติกรรมประกาศ ..... ฌ

สารบัญ ..... ญ

สารบัญตาราง ..... ฏ

สารบัญภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) 6

1.4 ขอบเขตของการวิจัย 7

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 8

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ 8

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9

2.1 แนวคิดการบริหารการศึกษา 9

2.2 แนวทางการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองท้องถิ่น 14

2.3 แนวคิดการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 16

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ 18

2.5 หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) 38

2.6 บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา 41

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 45

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 54

3.1 วิธีการศึกษา 54

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย 55

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 56

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 57

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล 58

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล 59

3.7 การนำเสนอข้อมูล 59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	**60**
4.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	60
4.2 ผลการหาแนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	78
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**97**
5.1 สรุปผลการวิจัย	97
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	99
5.3 ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	**106**
ภาคผนวก	**111**
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	112
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	116
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ	123
ภาคผนวก ง หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ	127
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการวิจัย	130
ภาคผนวก ฉ หนังสือตอบรับลงตีพิมพ์ในวารสาร	135
ประวัติผู้วิจัย	**137**

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ปัจจัยของสภาพแวดล้อม.....	40
ตารางที่ 3.1	การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	55
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนเด็กปฐมวัยในแต่ละระดับชั้น จำแนกประเภทในปี พ.ศ.2567 จำนวนเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ปีการศึกษา 2564 – 2566.....	62
ตารางที่ 4.2	แสดงสถิติจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามปีการศึกษา.....	63
ตารางที่ 4.3	สรุปผลการประเมินภายใน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2564 – 2566.....	63
ตารางที่ 4.4	แสดงตำแหน่งผู้ให้การสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	64
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ให้การสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ อายุ และหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา.....	65

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)..... 6
ภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ SWOT ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา..... 77

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำ “บริการสาธารณะ” และ “กิจกรรมสาธารณะ” เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน “การจัดการศึกษา” ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติและได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษาโดยการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติที่กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันได้แก่กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนและตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น (เกษม วัฒนชัย, 2551, หน้า 1) ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และสังคม คือเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้การจัดการศึกษายังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ เก่ง ดี มีสุข และสนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งการจัดการศึกษาต้องกระจายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพไปยังคนไทยทุกหมู่เหล่า ทุกเพศทุกวัยได้อย่างแท้จริง หน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้ ด้านการศึกษา : รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (มาตรา 54 วรรคสอง) ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้มีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนอยู่หลายหน่วยงาน รวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับเด็กเล็กตั้งแต่อายุ 2-5 ปี เข้ารับการศึกษาโดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นโดยมีผู้แทนจากชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สาระน่ารู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด การปฏิรูประเทศและการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560, หน้า 21)

การจัดการศึกษาสำหรับวัยเด็กหรือปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับรากฐานการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจเนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่มีความสำคัญในการวางรากฐานทางการศึกษาและรากฐานในการดำเนินชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 11) กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนและป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาวจำเป็นต้องเริ่มพัฒนาเด็กตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิโดยเน้นให้ครอบครัวเป็นแกนหลักในการพัฒนาและให้ชุมชน สังคมเป็นฐานที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาเลี้ยงดูเด็กทุกขั้นตอน ในช่วงห้าปีแรกของชีวิตว่าเป็นระยะที่สำคัญมากต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพของชีวิตมนุษย์ ดังนั้นการจัดการศึกษาในวัยนี้จึงควรเน้นในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อดึงศักยภาพหรือความสามารถที่อยู่ภายในตัวเด็กซึ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดและพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญ งอกงามสมบูรณ์ต่อไป อริศรา เล็กสรรเสริญ (2554, หน้า 2) กล่าวว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยยังเป็นการวางรากฐานเพื่อปูพื้นฐานชีวิตที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับขั้นพื้นฐานอีกทั้งการจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้ระบุเป้าหมายในการให้ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึงซึ่งกำหนดให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยและมีแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สำคัญ เช่น ส่งเสริมให้เด็กเล็กอายุ 0 - 3 ปี ได้รับการดูแลและพัฒนาที่สมวัยการปรับระบบการบริหารจัดการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กและการศึกษาปฐมวัย (อายุ 3 - 5 ปี) ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเด็กปฐมวัยที่ต้องพึ่งพาผู้เลี้ยงอบรมเลี้ยงดูบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความรักความอบอุ่น ความเข้าใจ และความจำเป็นเพื่อให้ได้รับการพัฒนาทางด้าน ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้านรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะการพัฒนาเด็กในวัยนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับพัฒนาการทางสมองหากสมองได้รับการกระตุ้นและพัฒนาอย่างถูกวิธีในช่วงจังหวะเวลาที่เหมาะสมจะทำให้พัฒนาการทุกด้านสมบูรณ์เต็มที่เป็นรากฐานของชีวิต อันมั่นคงที่จะเป็นคนดี คนเก่งและคนที่มีความสุข พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติได้ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 78 – 82) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชน ในเขตบริการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ และการบริการสาธารณะ ด้านการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของการศึกษาก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิ์จัดการศึกษา ระดับใดก็ได้ตามความพร้อมความเหมาะสมและตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถม ศึกษาเป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, หน้า 5)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือจัดเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยความร่วมมือของชุมชนเพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัยได้มีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบา ภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับสูงขึ้นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาพบว่ายังมีปัญหาหลายประการ เช่น ไม่มีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ ข้อจำกัดอื่น ๆ ในด้านการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม ตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้เด็กมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า ซึ่งตรงกับผลการสำรวจประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไทยหลายครั้งที่ผ่านมาสรุป ได้ว่าประมาณ 1 ใน 5 ของเด็กในช่วงอายุ 3 - 5 ปีแรกจะมีระดับพัฒนาการที่สงสัยล่าช้า หรือค่อนข้างล่าช้ามีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ และนอกจากนี้ยังพบว่าพัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคมของเด็กไทยจะอ่อนด้านสมาธิ ความอดทนและความคิดสร้างสรรค์ซึ่งความสามารถในด้านอารมณ์และสังคมนั้นจะมี ผลต่อการเรียนรู้ในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และ ความสำเร็จของชีวิตในอนาคต (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2551, หน้า 90)

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ซึ่งมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 แบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้านประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทนงศักดิ์ ปักโคทานัง (2550, หน้า 92) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ทั้ง 6 ด้านซึ่งประกอบด้วย ด้านที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ 2 บุคลากร ด้านที่ 3 อาคาร ด้านที่ 4 สถานที่และสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านที่ 5 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านที่ 6 การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ดังนั้นเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 6 ปีจึงมีความหมายต่ออนาคตของประเทศชาติเป็นอันมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งหากได้รับการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมการอบรมเลี้ยงดู ที่เหมาะสมอีกทั้งมีโอกาสได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่แก่วัยเด็กวัยนี้ย่อมเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและยิ่งไปกว่านั้นเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต ศักยภาพแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่หากได้รับการส่งเสริมอย่าง

ถูกต้อง (สุปราณี รื่นพิทักษ์, 2545, หน้า 1) ทั้งนี้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะเกิดผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่าง ๆ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินภาระกิจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของการศึกษาก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิ์จัดการศึกษาระดับใดก็ได้ตามความพร้อมความเหมาะสมและตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีภารกิจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมุ่งเตรียมความพร้อมให้เด็กให้เกิดวุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญามีพัฒนาการตามหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม และวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (วิรัตน์ บัวขาว, 2543, หน้า 24)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ได้เปิดทำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตั้งแต่ระดับเด็กปฐมวัยอายุต่ำกว่า 3 ปี และชั้นปฐมวัยอายุ 3 – 6 ปีซึ่งเป็นช่วงที่เด็กปฐมวัยได้เตรียมความพร้อมในการพัฒนาทั้ง 4 ด้านเด็กปฐมวัยจึงเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโตและพัฒนาการทุก ๆ ด้าน เป็นวัยที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก พ่อ แม่ และเครือญาติ แต่จากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ได้เปลี่ยนไปการประกอบอาชีพของผู้ปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พ่อ แม่ เครือญาติทำงานนอกบ้านมากขึ้น อีกทั้งในสภาวะสังคมผู้สูงอายุทำให้เกิดภาวะพึ่งพิงสูงขึ้นทำวัยแรงงานซึ่งเป็น พ่อ แม่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยต้องมีภาระรับผิดชอบในการดูแลมากขึ้น อีกทั้งสภาวะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวไม่สามารถพึ่งพาญาติพี่น้องได้มากนัก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นสถานศึกษาที่เป็นที่พึ่งและเป็นที่ไว้ใจในการส่งบุตรหลานให้ช่วยดูแลแบ่งเบาภาระจากปัญหาสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งการเยี่ยมบ้านนักเรียนยังพบปัญหาสภาพการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยของนักเรียนมีความแตกต่างกันเด็กบางส่วนมีพัฒนาการล่าช้าเด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้สูงอายุซึ่งไม่รู้หนังสือปัญหาพ่อแม่แยกทางกันส่งผลให้เด็กขาดความรักและการดูแลเอาใจใส่ทำให้เด็กมีพัฒนาการไม่เป็นไปตามวัย ผู้ปกครองยังขาดการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมตลอดจนความร่วมมือส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ รวมถึงจำนวนนักเรียนระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องภายหลังจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019

จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR ประจำปีการศึกษา 2565 - 2566 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ปัญหาในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อยู่หลายประการดังนี้ ปัญหาในด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เช่น ขาดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความชัดเจน บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทีมงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยังดำเนินการไม่เป็นระบบ การนิเทศกำกับติดตามประเมินผลยังไม่ต่อเนื่อง จะต้องปรับปรุงในด้านการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ขาดแคลนบุคลากรสนับสนุน เช่น เจ้าหน้าที่การเงินเจ้าหน้าที่ธุรการ ส่งผลให้ครูมีภาระงานมากทำให้การดูแลเด็กไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูยังขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ยังขาดความปลอดภัย และขาดความร่มรื่นสวยงามและขาดแหล่งเรียนรู้ภายนอกอาคารเรียน

(ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2565, หน้า 49) และสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ห้า พ.ศ.2564 – 2567 (ข้อมูลวันที่ 25 กรกฎาคม 2565) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรระบุข้อมูลลงในรายงานการประเมินตนเองในครั้งต่อไปให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นศูนย์พัฒนาเด็กอาจจะเพิ่มเติมร่องรอยการปฏิบัติงานผลสรุปการปฏิบัติงานแต่ละโครงการ และกิจกรรมที่นำมาอ้างในแต่ละมาตรฐานเช่น การจัดทำลิงก์ หรือ QR Code ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของการสรุปการปฏิบัติงานแต่ละโครงการที่นำมาอ้างอิงในแต่ละมาตรฐานตามระบบบริหารคุณภาพ (PDCA) มีการนำผลประเมินที่ได้เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ที่บรรลุเป้าหมายนอกจากนี้ควรมีข้อมูลสรุปการมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี ควรวิเคราะห์การปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) หรือนวัตกรรม (Innovation) ในทุกมาตรฐานว่าสอดคล้องกันหรือไม่ เป็นแบบอย่างที่เด่นชัดและชัดเจนซึ่งจะให้รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของศูนย์พัฒนาเด็กเกิดประโยชน์เพิ่มขึ้นและสามารถนำมา เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป (ศูนย์พัฒนาเด็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, รายงานการประกันคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19, 2565, หน้า 5) และสอดคล้องกับการสังเกตพฤติกรรมผู้ปกครอง สอบถามผู้มีส่วนร่วม ผู้บริหาร ครู รวมถึงคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 15 คนระหว่างเดือนมีนาคม 2567 ได้ข้อมูลสอดคล้องกันโดยเน้นด้านการบริหารตามมาตรฐาน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร มีปัจจัยเงื่อนไขใดที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อแสวงหาแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพต่อไป

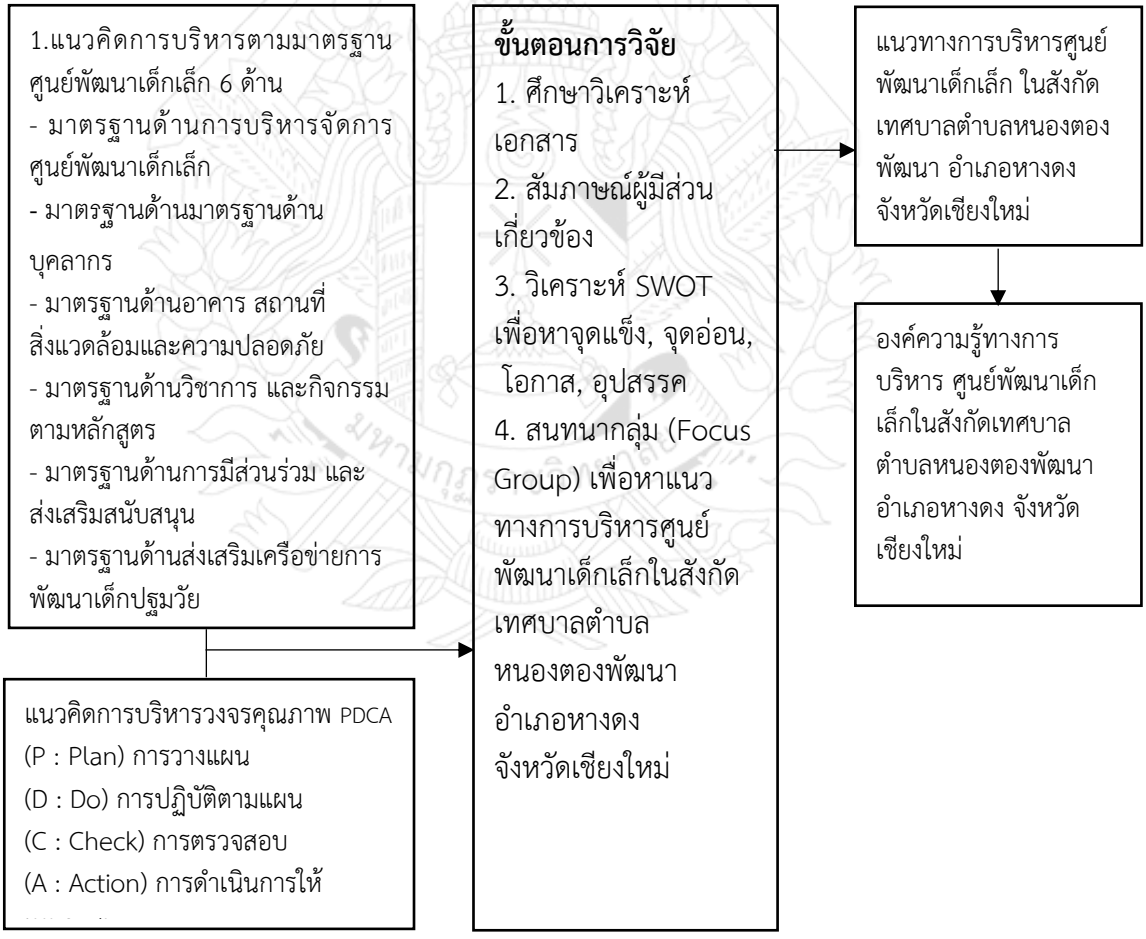
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยกรอบแนวคิดการบริหารจัดการ วงจรคุณภาพ PDCA คือ P การวางแผน D การลงมือปฏิบัติ C การตรวจสอบ A การปรับปรุง และแนวคิดแนวคิดการบริหารตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ด้านมาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานด้านมาตรฐานด้านบุคลากร มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วนขั้นตอนในการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 3) วิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดแข็ง, จุดอ่อน, โอกาส, อุปสรรค 4) สนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพที่ 1.1 ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน รองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งหมด จำนวน 15 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ (2) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 2 คน, ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน, ครูผู้สอน 2 คน กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ (2) มีประสบการณ์ทำงานด้านที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ปี ผลการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญได้ผู้เชี่ยวชาญ 8 คน ซึ่งจำแนกตามความเชี่ยวชาญ

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

1. แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน คือ
   - 2.1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
   - 2.2 มาตรฐานด้านบุคลากร
   - 2.3 มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
   - 2.4 มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
   - 2.5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน
   - 2.6 มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อยู่บ้านหนองตอง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ได้ข้อมูลผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปเป็นประโยชน์และประยุกต์ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อการบริหารงาน และเตรียมความพร้อมในการตรวจรับรองคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ ทั้งการประเมินภายใน และการประเมินภายนอกของศูนย์เด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 ได้ข้อมูลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.5.3 ได้แนวทางที่สามารถนำไปใช้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทางการบริหาร หมายถึง วิธีการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน คือ 1.มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2.มาตรฐานด้านบุคลากร 3.มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5.มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน 6.มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ร่วมกับแนวคิดการบริหาร คือ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา หมายถึง สถานที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลและให้การศึกษาระดับปฐมวัยอายุ 2 - 6 ปีให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตั้งอยู่บ้านหนองตอง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ดำเนินการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิจัยตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดการบริหารการศึกษา

2.2 แนวทางการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองท้องถิ่น

2.3 แนวคิดการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.5 หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

2.6 บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการบริหารการศึกษา

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารการศึกษาเป็นหลักการและทฤษฎีหนึ่งที่สำคัญเนื่องด้วยการบริหารการศึกษาเป็นการจัดการทางการศึกษาที่มุ่งแสวงหาทิศทางการควบคุมและการจัดการทุกสิ่งอย่างที่เกี่ยวข้องกับกิจการการศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เจริญเติบโตอย่างสมวัยต่อไป ซึ่งนักการศึกษารวมถึงนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) ไว้หลายทัศนะ อาทิ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 1) และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542, หน้า 2) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่าการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 25) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดย ผู้บริหารและสมาชิกในองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากร และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุนทร โคตรบรรเทา (2554, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง การทำให้คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายหรือการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

วิโรจน์ สารรัตนะ (2555, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ศิริ ถีอาสนา (2557, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นกิจกรรมของกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันจัดการทรัพยากร ที่เหมาะสมเพื่อได้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์จัดการกระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคณะทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารจึงเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกันโดยทุกฝ่ายเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งการบริหารนั้นยังเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การบริหารเป็นกระบวนการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุจุดหมายขององค์การที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยหน้าที่การบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคณะทำงาน การเป็นผู้นำ และการควบคุม เป็นต้น

2.1.2 ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับ 1 - 3) พ.ศ. 2542 – 2553 ที่มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการบริหารการศึกษาเป็นการร่วมมือกันบริหารจัดการในด้านการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จของงานโดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของสถานศึกษาเพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำให้บุคคลในสถานศึกษาร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา การนิยามคำว่าการบริหารการศึกษาได้มีนักการศึกษาให้ทัศนะไว้ ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534, หน้า 3) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

สมศักดิ์ คงเทียง (2542, หน้า 1) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนเองดำเนินชีวิตอยู่

สำเริง โภชนาธาร (2548, หน้า 12) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษาโดยการใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หรือหน่วยงานแต่ละแห่ง และจะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

สร้อยทิพย์ ไทยน้อย (2554, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหาร จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ กำหนดแบบแผนพิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบใช้ภาวะผู้นำ เทคนิควิธีและกระบวนการที่เหมาะสมให้หลายฝ่ายร่วมกันดำเนินงานพัฒนาเด็กเยาวชนรวมทั้งประชาชนในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายสถานศึกษา

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นศาสตร์และศิลป์ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการในด้านการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของงาน โดยใช้กระบวนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและจะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ทฤษฎีของการบริหารเป็นศาสตร์ที่มีองค์ประกอบของความรู้หลักและกฎเกณฑ์ที่นำมาจาก ศาสตร์สาขาต่าง ๆ เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง ในสถานการณ์การบริหารที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารที่จะประยุกต์เอาทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการบริหารไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอทฤษฎีของการบริหารไว้ ดังนี้

วรภัทร์ ภู่เจริญ (2544, หน้า 36-45) กล่าวว่าการทำงานตามวงจร PDCA เป็นการพัฒนา ประสิทธิภาพและการดำเนินงาน ด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุง (Act) การดำเนินกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและ PDCA นี้ได้พัฒนาโดย ชิวฮาร์ท ต่อมา เดมมิ่ง ได้นำมาเผยแพร่จนเป็นที่รู้จัก แต่ละขั้นตอนของวงจร PDCA มีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (Plan) หมายความรวมถึง การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเป้าหมายที่กำหนด พันธกิจขององค์กรเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในบางด้านอาจจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานหรือเกณฑ์ต่าง ๆ ไปพร้อมกันด้วย ข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้จะช่วยให้การวางแผน มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะใช้การตรวจสอบได้ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้ระบุไว้ในแผน

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) หมายถึง การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนด ปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของสภาพที่เป็นงานประจำที่เคยปฏิบัติหรือเป็นงานเล็กอาจใช้วิธีกำหนดงานใหม่หรืองานใหญ่ที่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก อาจต้องจัดให้มี

กรรมการการปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผนวิธีการขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้และบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอน ต่อไป

3. การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตามแผนหรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหรือการดำเนินงานใด ๆ มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อน ที่ทำให้การดำเนินงาน เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตามการตรวจสอบและการประเมินปัญหา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่กันไปเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไป ในการตรวจสอบและปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบด้วยว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน

4. การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Act) กิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเฉพาะหน้าหรือการค้นหาสาเหตุ ที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐาน ของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิม เมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการปรับปรุงจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ด้วย

จรัส อติวิทยาภรณ์ (2554, หน้า 91) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารว่าสังคมของมนุษย์เป็นสังคมที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม หมู่เหล่า เป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่ หมู่บ้าน ตำบล เมือง และประเทศจึงต้องมีการจัดระบบทางสังคมเพื่อสามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ด้วยความเรียบร้อย สงบสุขและบังเกิดความก้าวหน้าในชุมชนเหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิด “สถาบันสังคม” “การบริหาร” ขึ้นมาสถาบันสังคมที่จัดตั้งขึ้นไม่ว่าจะเป็นครอบครัว วัดโรงเรียนและองค์การอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องอำนวยความสะดวกหรือบริการ เพื่อประโยชน์สุขของสมาชิก และความเจริญทางสังคม โดยดำเนินภารกิจตามที่สังคมมอบหมายด้วยการจัดตั้ง “องค์การบริหาร” ที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้นสังคมกับองค์การบริหารจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2554, หน้า 171 - 172) ได้กล่าวว่า จากการมองถึงวิธีการที่ผู้บริหารหรือปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ได้สรุปเอาไว้ว่า ทัศนะหรือแนวคิดของผู้บริหารในด้านธรรมชาติของมนุษย์ยึดอยู่บนข้อสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับคน 2 กลุ่มและผู้บริหารมีความโน้มเอียงที่จะกำหนดพฤติกรรมของเขาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาตามข้อสมมติฐานที่เขาคิดไว้หรือมีอยู่สมมติฐานของกลุ่มแรกมีลักษณะที่เป็นทางลบ ซึ่ง Mc Gregor กำหนดไว้ว่าเป็นทฤษฎี X และข้อสมมติฐานของกลุ่มที่สองมีลักษณะไปในทางบวกซึ่งเขากำหนดเป็นทฤษฎี Y

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหาร หมายถึง การบริหารที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ใช้กระบวนอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ เช่นการทำงานตามวงจร PDCA และทฤษฎี X ทฤษฎี Y เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมโดยอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ทีมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาในองค์การ จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารงานและการบริหารคนเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นจึงปัจจัยที่สำคัญยิ่งของการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

2.1.4 แนวคิดและทฤษฎีวงจร PDCA

PDCA อักษรย่อ 4 คำซึ่งมาจากคำว่า Plan Do Check และ Act นักวิชาการได้กำหนดคำที่ใช้ เช่น วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) วงจรคุณภาพ และวงจร PDCA เป็นต้น สำหรับนักวิชาการที่กล่าวถึงแนวคิด PDCA อาทิเช่น

ไพโรจน์ หลวงพิทักษ์ และคณะ (2542, หน้า 56 – 57) กล่าวว่า PDCA Cycle เป็นความรู้พื้นฐานของการบริหารจัดการควบคุมคุณภาพที่ต้องหมุนไปตามวงล้อของกิจกรรม การวางแผน Plan การปฏิบัติ Do การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ Check และการกำหนดมาตรการแก้ไข Act ด้วยการกระทำซ้ำ ๆ และมีการพัฒนาให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง

วิฑูรย์ สิมะโชค (2545, หน้า 43) กล่าวว่า PDCA ก็คือวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) เรียกตามปรมาจารย์ด้านคุณภาพ Dr.Edward W.Deming ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำไปปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) และการนำไปแก้ไขปรับปรุง (A) ทำหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ผลลัพธ์สูงขึ้น จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 76) ได้เสนอว่าวงจร PDCA หรือวงจนเดมมิ่ง คือ แนวความคิดในการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการ (Process Improvement) อย่างต่อเนื่องซึ่งนำเสนอโดย ดร.เดมมิ่ง และถือว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1. Plan คือการวางแผนครอบคลุมการกำหนดวัตถุประสงค์ 2. Do คือการลงมือปฏิบัติหลังจากจบกระบวนการวางแผน 3. Check คือ การตรวจสอบผลการปฏิบัติเพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหา มีการประเมินกระบวนการทำงาน 4. Act คือ การปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือการแก้ไขที่เหมาะสมนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ผลลัพธ์เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้และจัดทำเป็นมาตรฐาน (Action)

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2547, หน้า 56) กล่าวว่า วงล้อเดมมิ่ง หรือ วงล้อ PDCA คือ วิธีการที่เป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือได้ ประกอบด้วย การวางแผน Plan การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ Do การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน Check และการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ Act ดังนั้นการหมุนวงล้อที่ต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า วงจร PDCA คือวงจรคุณภาพเป็นวงจรกระบวนการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายและมาตรฐานที่องค์กรได้วางแผนไว้ อันประกอบด้วย การวางแผน P= Plan การปฏิบัติ D= Do การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ C= Check และการกำหนดมาตรการแก้ไข A= Act

2.1.5 ประโยชน์ของวงจร PDCA

สำหรับประโยชน์ของ วงจร PDCA นั้น สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2552, หน้า 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวงจร PDCA ไว้ว่า การนำไปใช้เพื่อป้องกันความสับสนในการทำงานเป็นการลดความรุนแรงของปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งประสบในสิ่งไม่เหมาะสม ไม่สะดวก ไม่มีประสิทธิภาพ เราควรแก้ปัญหา เพื่อปรับปรุง การใช้วงจร PDCA เพื่อการปรับปรุง คือไม่ต้องรอให้เกิดปัญหา แต่ต้องแสวงหาสิ่งต่าง ๆ หรือวิธีการที่ดีกว่าอยู่เสมอเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมข้อสำคัญต้องเริ่ม PDCA ที่ตนเองก่อนที่จะไปปรับปรุงคนอื่น

2.1.6 กระบวนการดำเนินงานบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามวงจร PDCA

สมประสงค์ เสนารักษ์ (2556, หน้า 7–11) กล่าวว่าในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามวงจร PDCA มีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Plan=P) เป็นส่วนประกอบของวงจรที่มีความสำคัญเนื่องจากการวางแผน จะเป็นจุดเริ่มต้นของงานและเป็นส่วนสำคัญที่จะให้การทำงานในส่วนอื่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิผลการวางแผนที่ดีควรตอบคำถามต่อไปนี้ได้ (1) มีอะไรที่ต้องทำ (2) ใครทำ (3) มีอะไรที่ต้องใช้บ้าง (4) ระยะเวลาในการทำแต่ละขั้นตอนเป็นเท่าใด (5) ลำดับการทำงานเป็นอย่างไร ควรทำอะไรก่อน - หลัง (6) เป้าหมายในการกระทำครั้งนี้คืออะไร

2. การปฏิบัติ (Do=D) เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในตารางปฏิบัติงาน ทั้งนี้สมาชิกทุกคนต้องมีความเข้าใจในแผนนั้น ๆ

3. การตรวจสอบ (Check=C) เป็นการตรวจสอบดูว่าเมื่อปฏิบัติตามแผนหรือแก้ปัญหาตามแผนแล้วผลลัพธ์เป็นอย่างไร สภาพปัญหาที่ได้รับการแก้ไขตรงตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งใจหรือไม่

4. การดำเนินการให้เหมาะสม (Act=A) เป็นการกระทำภายหลังที่กระบวนการ 3 ขั้นตอน ตามวงจรได้ดำเนินการเสร็จแล้ว เป็นการนำเอาผลจากการตรวจสอบ (Check=C) มาดำเนินการให้เหมาะสมต่อไป

2.2 แนวทางการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองท้องถิ่น

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศโดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นต้องเริ่มตั้งแต่เด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นสถานที่หนึ่ง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรที่ทรงคุณค่าการดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กเล็กในชุมชนท้องถิ่นให้มีความพร้อมและมีศักยภาพตามวัยโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจเพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไปสำหรับมาตรฐานดังกล่าวได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 6 ด้าน (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ข, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย) ดังนี้

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. มาตรฐานด้านบุคลากร
3. มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน
6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย อธิบายได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการปฏิบัติงานสำหรับศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กในการจัดบริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ และการส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัยและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับ การจัดตั้งตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดไว้แต่งตั้ง คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริหารงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละประเภท เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรรที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามขั้นตอน การเบิกจ่ายงบประมาณของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กถือปฏิบัติตามระเบียบที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดการสรรหา/ เลือกสรร และการปรับสถานภาพของบุคลากรปฏิบัติตามมาตรฐาน และหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติ ตามหนังสือสั่งการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดการกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ สวัสดิการของบุคลากรเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนำผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรมาใช้ประกอบการพิจารณาในการเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาและอื่น ๆ การพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านบุคลากรเป็นการปฏิบัติงานด้านบุคลากรในกำหนดคุณสมบัติบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ องบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง มีความรับผิดชอบมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจและงานที่ได้รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี มีการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับสภาพจริงและเหมาะสมกับวัย คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความดูแลเอาใจใส่ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติครบถ้วนตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง

3. ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารเรียนถาวร มั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ตามมาตรฐานที่กำหนด การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศได้สะดวก และไม่เสียงดัง ที่เอื้อต่อการจัด กิจกรรมพัฒนาเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีรั้วกันบริเวณเพื่อความปลอดภัยของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ ไม่มีมลภาวะเป็นพิษรบกวนเด็ก จัดพื้นที่เล่นกลางแจ้ง มีความปลอดภัยและเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีมาตรการป้องกันความ ปลอดภัย และมีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการเรียนรู้โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับ สังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาปฐมวัยโดยเน้น ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด มีการจัดทำหลักสูตร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ สอดคล้องกับธรรมชาติและการจัดประสบการณ์การเรียนของเด็กมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของเด็กแต่ละวัย มีการกำหนดเวลา การจัดประสบการณ์เรียนรู้ จัดกิจกรรมประจำวันแบบบูรณาการโดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น มีการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการทำวิจัยชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนา พฤติกรรมของผู้เรียน มีการดำเนินงานด้านโภชนาการโดยยึดหลักเกณฑ์ของกรมอนามัยเป็นหลัก ในการปฏิบัติมีการกำหนดการจัดกิจกรรมและโครงการพัฒนาผู้เรียนบรรจุไว้ในแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน การปฏิบัติงานสำหรับศูนย์พัฒนาโดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง จัดป้ายนิเทศ ให้ความรู้กับผู้ปกครอง ประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

6. ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยการปฏิบัติงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามศักยภาพ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ งานพัฒนาเครือข่ายเด็กปฐมวัย ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

2.3 แนวคิดการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้ มาตรา 54 ให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนา ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมใน

การดำเนินการด้วยอีกทั้งต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญ ในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” (แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2566, หน้า 1 - 3) โดยในบทที่ 3 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ได้กำหนดในการจัดการศึกษาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น กลยุทธ์ 1.1 การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ ตามอัจฉริยภาพหรือความถนัดของผู้เรียนแต่ละบุคคล 1.2 การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.3 การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพให้แก่เยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นได้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่น 1.4 การส่งเสริม สนับสนุน และจัดหาแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของเด็ก เยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไป 1.5 การส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาเชิงดุลยภาพตามหลักธรรมาภิบาล 1.6 การส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ท้องถิ่นและอาเซียนศึกษา 1.7 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร และการคิดคำนวณ (3R) กลยุทธ์ 2.1 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น อย่างน้อยอีก 1 ภาษา 2.2 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะคิดคำนวณ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (8C) กลยุทธ์ 3.1 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking Problem Solving) 3.2 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3.3 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิด ข้ามวัฒนธรรม (Cross - Cultural Understanding) 3.4 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ(Collaboration, Teamwork and Leadership) 3.5 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communication, information, and Media Literacy) 3.6 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) 3.7 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) 3.8 การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐาน สำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมด และเป็นคุณลักษณะที่เด็กไทยจำเป็นต้องมี (Compassion)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กลยุทธ์ 4.1 การปลูกฝังเสริมสร้างค่านิยมไทยและจิตสำนึกรักท้องถิ่น 4.2 การปลูกฝังส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาท้องถิ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กลยุทธ์ 5.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่น 5.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น 5.3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายครู 5.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการนิเทศทางการศึกษาท้องถิ่น 5.5 การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของคณะกรรมการสถานศึกษา 5.6 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง กลยุทธ์ 6.1 การพัฒนาผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นผู้น าการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาท้องถิ่น 6.2 การพัฒนาสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กลยุทธ์ 7.1 การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 7.2 การส่งเสริม สนับสนุนให้เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การทำนุบำรุงศาสนา กลยุทธ์ 8.1 การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของศาสนา 8.2 การส่งเสริม สนับสนุนให้เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนของศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ 9.1 การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9.2 การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 10 การส่งเสริม บูรณาการทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง สันติสุข และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลยุทธ์ 10.1 การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม 10.2 การจัดการศึกษาเรียนร่วมระหว่างพุทธศาสนากับอิสลามศึกษา 10.3 การส่งเสริมสวัสดิการ และสวัสดิภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษา (แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2566 หน้า 12-19)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.4.1 ความหมายของการวิจัยคุณภาพ (Concepts of Qualitative Research)

สุภางค์ จันทวานิช (2535, หน้า 13) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง การแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมจากสภาพสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ทางปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการวิจัยนี้สนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคล (นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ) มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาวโดยการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสื่อสารอย่าง

ไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความขณะเดียวกันสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ทวีศักดิ์ นพเกษร (2549, หน้า 35) กล่าวถึงมโนทัศน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นหลักการและระเบียบวิธี (Methodology) ต่างๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถสรุปรวบยอดเป็นหลักการทั่วไป (Concepts) ของการวิจัยเชิงคุณภาพได้ 5 ประการ ได้แก่

1) เป็นการสืบค้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายความหมายที่มีอยู่ในกลุ่มที่ศึกษาวิธีการที่ผู้คนเหล่านั้นตีความและมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัวของเขามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร มีความหลากหลายของความหมายและรูปแบบอย่างไร

2) ให้ความสำคัญยิ่งกับบริบททั้งด้านสังคมและจิตใจและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการนำมาออกแบบการวิจัย เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลที่สำคัญต่อมุมมอง ประสบการณ์ และการกระทำของกลุ่มคนที่ต้องศึกษาปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ วิถีทางสังคมและวัฒนธรรม

3) นักวิจัยเชิงคุณภาพจะนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นโลกทัศน์ ตรรกะ ความคิดและคำพูดของผู้คนที่เข้าไปเก็บข้อมูล ภาพหรือแผนผัง บางครั้งเป็นตัวเลข รวมถึงการให้ความหมายและตีความจากข้อมูลที่เป็นภาษาพูด และภาษากาย

4) กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ บางครั้งผุดขึ้นมาท่ามกลางสนามการวิจัย อาจมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้แตกต่างไปจากการออกแบบครั้งแรกหากข้อค้นพบในสนามบ่งชี้การปรับเปลี่ยนประเด็น นักวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่เริ่มวิเคราะห์ข้อมูลหลังการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นเรียบร้อย แต่จะเริ่มทำซ้ำตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูล

5) นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องมีความสามารถในการสะท้อนตนเอง (Reflexivity) เพื่อให้เกิดสติเข้าใจสภาวะความรู้สึกของตนความสามารถนี้เป็นสิ่งสำคัญมากกับการตั้งคำถามของตนเองและสังเกตความรู้สึกของตนเองในขณะฟังหรือสังเกต รวมทั้งระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในระหว่างเก็บข้อมูลในลักษณะเป็นหุ้นส่วนในการสำรวจประเด็นเรื่องราวที่ต้องการ ขณะเดียวกันต้องฟังอย่างตั้งใจ ทำความเข้าใจเรื่องราวของเขาเพื่อตั้งคำถามหรือโต้ตอบอย่างเหมาะสม การสำรวจตนเองและการบันทึกการสังเกตลงไปเป็นส่วนหนึ่งของการตีความซ้ำแล้วซ้ำอีก ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูลในสนามมีความสมบูรณ์บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ชาย โพธิสิตา (2552, หน้า 29) ได้นิยามการวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นการวิจัยที่ทำในสถานการณ์ ที่เป็นธรรมชาติ ใช้วิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย แต่เครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลคือตัวนักวิจัยเอง การวิจัยแบบนี้มีการออกแบบที่ยืดหยุ่น นักวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการศึกษาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักตรรกะแบบอุปนัย การวิเคราะห์กับการเก็บข้อมูลดำเนินการไปพร้อมกันในสนาม เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างละเอียดจนมองเห็น มโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูล และเห็นความเชื่อมโยงของมโนทัศน์เหล่านั้น จนนักวิจัยสามารถสรุปเป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเบื้องต้นได้ การวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งการตีความ เพื่อทำความเข้าใจความหมายของพฤติกรรม หรืออธิบายปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ที่ถูกศึกษาโดยมีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของคนผู้ที่ถูกศึกษาเหล่านั้น

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง การค้นคว้าหาความรู้ความจริงที่มีวิธีการหลากหลาย ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์โดยมุ่งที่ศึกษาภายใต้สภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงอย่างเป็นองค์รวม การศึกษาจะมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลที่ใช้ระยะเวลานานรวมถึง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่นักวิจัยเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในโลกที่เขาศึกษา โดยการวิเคราะห์จะมุ่งให้ความสนใจปัจจัยด้านความรู้สึก นึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยที่พยายามตีความหมายปัจจัยเหล่านั้นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทำความเข้าใจความหมายของพฤติกรรม หรืออธิบายปรากฏการณ์ในมุมมองของผู้ที่ถูกศึกษาที่มีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของคนผู้ที่ถูกศึกษาเหล่านั้น การศึกษามักเกี่ยวข้องกับสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

2.4.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ทวีศักดิ์ นพเกษร (2549, หน้า 37) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

1) เป็นการตั้งคำถาม ทำไม อย่างไร และภายใต้สิ่งแวดล้อม ปัจจัยเงื่อนไขใดสิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น

2) แสวงหาความเข้าใจในเรื่องนั้นในระดับลึก

3) มองเห็น ความเป็นทั้งหมด (Holistic) ของปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์

4) สืบค้น (Explore) และค้นพบ

5) ทำให้เข้าใจมุมมองจากภายในของกลุ่มที่นักวิจัยต้องการศึกษาทั้งด้านความหมายในการตัดสินใจและการกระทำของพวกเขา

6) ใช้วิธีการปลายเปิด และการตีความ

7) มีการยืดหยุ่น

8) ประเด็น วิธีการ เทคนิค ผุดขึ้นระหว่างการเก็บข้อมูลมากกว่าการเตรียมการล่วงหน้า

9) กลุ่มที่ต้องการศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วม ในกระบวนการวิจัยและการตีความมากกว่าเป็นผู้ถูกศึกษา

10) ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในกระบวนการวิจัย ผู้ร่วมเรียนรู้และร่วมศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย

ชาย โพธิสิตา (2552, หน้า 58) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นการศึกษา โลกแห่งความเป็นจริงภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยที่นักวิจัยไม่เข้าไปจัดการหรือควบคุมสิ่งที่ตนศึกษาด้วยประการใด ๆ เป็นการวิจัยที่เปิดกว้าง ดำเนินไปตามหลักตรรกะและอุปนัย ให้ความสำคัญแก่การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเป็นองค์รวม คำนึงถึงบริบทของสิ่งที่ศึกษานักวิจัยเข้าไปติดต่อและมีส่วนร่วมโดยตรงกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อมุ่งทำความเข้าใจพลวัตของปรากฏการณ์ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเฉพาะกรณี ดำเนินการภายใต้การออกแบบที่ยืดหยุ่นใช้เครื่องมือวิจัยหลายอย่าง และนักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ

สุภางค์ จันทวานิช (2535, หน้า 13) กล่าวว่าสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย

1) เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวมของปรากฏการณ์ที่ศึกษาและศึกษาโดยการมองจากหลายแง่มุม

2) เป็นการศึกษาระยะยาวและเจาะลึก เพื่อติดตามศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งมีความเป็นพลวัติ

3) ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือตามความเป็นจริง เพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ที่ศึกษาภายในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม จึงมักมีการทำวิจัยภาคสนาม (Field Research) การวิจัยคุณภาพไม่พยายามศึกษาปรากฏการณ์โดยการควบคุมตัวแปรและทดลอง

4) คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้วิจัย ในฐานะเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่ “วัตถุที่ต้องศึกษา” และไม่มุ่งรักษาสภาพภววิสัยโดยวิธีแยกตัวผู้วิจัยออกจากผู้ถูกวิจัย นักวิจัยคุณภาพจึงจะเข้าไปสัมผัส สร้างความสนิทสนม และสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับผู้ถูกวิจัย เพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่การให้ข้อมูลที่เป็นจริง พยายามทำความเข้าใจและศึกษาผู้ถูกวิจัยอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา และระวังที่จะไม่นำข้อมูลของผู้ถูกวิจัยไปใช้ในทางที่จะก่อความเสื่อมเสียแก่ผู้ถูกวิจัย ไม่ฝืนใจถ้าผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจหรือไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

5) เน้นการใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ในขั้นแรกของการวิจัย นักวิจัยเชิงคุณภาพจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนหรือกรณีศึกษาในรูปแบบของการพรรณนาในประเด็นของสภาพภูมิอากาศ ลักษณะที่ตั้งภูมิประเทศ แบบแผนการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

6) เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และความหมาย นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่าองค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิด ความหมายคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมมนุษย์และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมา จึงต้องศึกษาสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเพื่อจะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์และพฤติกรรมมนุษย์ได้

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง การวิจัยที่สืบหาข้อมูลในสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงในเชิงลึกกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและการตีความมากกว่าเป็นผู้ถูกศึกษาไม่มีการควบคุมสิ่งที่ศึกษาด้วยประการใด ๆ การวิจัยเป็นการเปิดกว้างและยืดหยุ่นดำเนินการตามหลักตรรกะและอุปนัย อาจมีประเด็นวิธีการความรู้ผุดขึ้นในขณะเก็บข้อมูลมากกว่าการเตรียมการล่วงหน้า ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือวิจัยที่สำคัญ

2.4.3 วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสัมภาษณ์ (Interview)

สุภางค์ จันทวานิช (2535, หน้า 102) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบภายใต้กฎเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์คือ มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามเพิ่มเติมติดต่อกันเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ทั้งยังสามารถเปลี่ยน

สถานการณ์หรือหาทางวกกลับ เมื่อผู้พูดตอบไม่ตรงคำถาม ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสสังเกตสีหน้าท่าทาง ความรู้สึก ปฏิกิริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมาในขณะพูดและไม่พูด

1) ประเภทการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์อาจจะสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล หรือสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม การสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน สำหรับการตั้งคำถามแบบนี้ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการตั้งคำถามในแบบสอบถาม คือมีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจง และคำถามที่ให้ตอบได้ตามความต้องการ การสัมภาษณ์แบบนี้มักจะกระทำในเงื่อนไขต่อไปนี้

ก. ผู้วิจัยต้องการข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างบุคคลเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นการสัมภาษณ์จะต้องใช้คำถามที่เหมือน ๆ กัน เพื่อให้แน่ใจได้ว่า ความแตกต่างของข้อมูลที่ได้รับไม่ใช่ผลสืบเนื่องมาจากการตั้งคำถามที่แตกต่างกัน

ข. ผู้วิจัยมักมีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักการวิจัย เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับความต้องการ

ค. ผู้วิจัยจำเป็นที่ต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนจะศึกษาพอสมควร เพื่อที่จะตั้งคำถามที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และสามารถตีความหมายของข้อมูลได้

ง. เรื่องที่ศึกษาจะเป็นเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มิใช่ต้องการที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั้งหมด

จ. ผู้ที่สัมภาษณ์มักจะมิใช่ตัวผู้วิเคราะห์ข้อมูลเองอาจใช้ผู้ช่วยนักวิจัย

ฉ. ผู้สัมภาษณ์มักจะใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลที่เตรียมไว้ล่วงหน้า

ช. ผู้สัมภาษณ์มักจะไม่ได้อยู่ร่วม และสังเกตการณ์ในชุมชนเป็นเวลายาวนาน การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนี้จะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อผู้สัมภาษณ์เตรียมการล่วงหน้าไว้อย่างดี เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยปกตินักวิจัยเชิงคุณภาพมักไม่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ชนิดนี้ เป็นวิธีการหลัก เพราะไม่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง และความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชน

1.2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสัมภาษณ์แบบนี้เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ และในทางมานุษยวิทยาเป็นแบบที่มักจะควบคู่กันไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มักจะใช้กับการวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณนา ซึ่งต้องการข้อมูลที่ยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อนข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบนี้จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพ และเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์แบบนี้ ตัวผู้วิจัยหรือผู้วิเคราะห์ข้อมูลมักจะเป็นผู้สัมภาษณ์เองจึงรู้ว่าต้องการข้อมูลแบบใด เพื่อวัตถุประสงค์ใด ฉะนั้นจึงตั้งคำถามในขณะที่สัมภาษณ์ได้ โดยอาจจะเตรียมแนวคำถามกว้าง ๆ มาล่วงหน้า การสัมภาษณ์แบบนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 4 แบบย่อย ดังนี้

ก. การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำถาม การสัมภาษณ์แบบนี้มีความยืดหยุ่นมาก เพราะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตัวเองไปเรื่อย ๆ ในบางครั้งผู้สัมภาษณ์เพียงแต่กล่าวนำ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบแนวความต้องการแล้วควรให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องโดยอิสระ จะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มองเห็นสภาพ และความยุ่งยากของปัญหาได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์แบบนี้จึงเหมาะที่จะใช้กับเรื่องที่ผู้วิจัยยังไม่มีแนวคิดเฉพาะเจาะจงข้อมูลที่ได้รับหากแต่มีแนวความคิดทางด้านทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ ชัดเจนดีแล้ว การสัมภาษณ์ในลักษณะนี้มีข้อคำนึงอยู่ว่า ข้อเท็จจริงที่ได้อาจจะไม่มีความหมาย หรือความน่าเชื่อถือเท่าไรนัก หากผู้วิจัยไม่รู้จักตีความโดยอาศัยทฤษฎีต่างๆ ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่นักวิจัยจะต้องพัฒนาตนเองขึ้นมาอีกอันหนึ่งก็คือการตีความหมายของข้อเท็จจริง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับแนวทางวิจัย

ข. การสัมภาษณ์แบบมีความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) การสัมภาษณ์แบบนี้ หมายถึง การสัมภาษณ์ที่มีจุดสนใจอยู่แล้วจึงพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจทั้งนี้เพราะในบางครั้งผู้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการทราบเหตุผล หรือข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกขั้นตอน เพราะอยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัยในขณะนั้น จึงเลือกสัมภาษณ์เอาแต่จุดที่ต้องการ ฉะนั้นลักษณะที่สำคัญของการสัมภาษณ์แบบนี้ จึงอยู่ที่ว่าผู้วิจัยจะต้องรู้อยู่ก่อนแล้วว่า ต้องการข้อมูลอะไร ชนิดใด เมื่อเห็นว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์พูดนอกเรื่อง หรือนอกเหนือจากจุดที่สนใจ ก็พยายามดึงโยงเข้าหาประเด็นที่ต้องการจะสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามการทำเช่นนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และความชำนาญของผู้สัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่ เพราะจะต้องรวบรัดหรือตัดบท โดยไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกไม่สบายใจ และไม่อยากจะให้ความร่วมมือ

ค. การตะล่อมกล่อมเกลา (Probe) หมายถึง การซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมา คือการสัมภาษณ์อย่างชนิดที่จะต้องล้วงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผู้วิจัยก็จะพยายามใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่จะล้วงเอาข้อมูลออกมาให้ได้ โดยรุกผู้ตอบด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ตั้งคำถามจากเหตุการณ์สมมุติให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถามว่า สิ่งที่น่าจะเป็นหรือควรจะเป็นในเหตุการณ์ที่กำลังซักถามกันอยู่ คืออะไร เพื่อบังคับให้ผู้ตอบต้องเปรียบเทียบที่ปรากฏกับสภาพที่ควรจะเป็น หรืออาจตั้งคำถามโดยตีขลุมสรุปความว่า เหตุการณ์ที่เกิดนั้นเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้ตอบแสดงปฏิกิริยาโดยไม่ทันระวังตัว

ง. การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) หมายถึงการสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ดีเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย เราเรียกบุคคลนี้ว่า “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” ผู้วิจัยจะต้องหาให้พบว่าในสนามที่ตนทำการวิจัยอยู่นั้น ใครบ้างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ตนควรไปสัมภาษณ์แบบใดก็ได้ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยปกติผู้นำชุมชนในสนามที่ทำการวิจัย มักเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดี เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส แต่ก็ไม่เสมอไปเพราะผู้นำบางคนก็ห่างเหินกับชุมชน บางครั้งเราจะพบว่าบุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดีกว่าผู้นำชุมชน การใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญควรใช้มากกว่าคนหนึ่งคนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย นอกจากนั้น นักวิจัยต้องเข้าใจว่า คุณค่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ที่แง่มุมการมองปรากฏการณ์แบบคนใน (Emic) ของเรา นักวิจัยจึงไม่ควรเอาความคิดของผู้วิจัยไปใส่ในระบบคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนเขาสูญเสียทัศนะแบบคนในวิธีแสวงหาผู้ให้ข้อมูลสำคัญอาจทำโดยให้

ชาวบ้านช่วยกันระบุชื่อผู้รู้ในชุมชนของเรา แล้วเอาชื่อที่ถูกระบุซ้ำกันบ่อยที่สุดมาเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นอกเหนือไปจากการสัมภาษณ์ชนิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว การเงี่ยหูฟัง (Eavesdropping) ก็เป็นเทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพอีกอย่างหนึ่งที่นักวิจัยจะไปใช้ได้ การเงี่ยหูฟังคือการได้ข้อมูลจากคำสนทนาของผู้อื่นโดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเอง เพียงแต่ไปอยู่ในที่ที่เป็นแหล่งข้อมูลแล้วนั่งฟังเฉย ๆ ก็จะได้ข้อมูลที่ต้องการ การเงี่ยหูฟังไม่ถือเป็นการผิดจรรยาบรรณแต่อย่างใด ผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อมูลเช่นกัน เพราะอาจมีผู้ตั้งใจพูดให้เข้าหูผู้วิจัยก็ได้

2) ขั้นตอนของการสัมภาษณ์

2.1) การเตรียมสัมภาษณ์ โดยเฉพาะแบบเป็นทางการมีขั้นตอน ต่อไปนี้

ก. ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์ คือใคร มีจำนวนเท่าไรโดยเฉพาะในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

ข. เตรียมงานขั้นต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รายชื่อ ที่อยู่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทุกคน

ค. วางแผนสัมภาษณ์ โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าและกำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ ให้เหมาะสม

ง. ทดสอบแบบสัมภาษณ์ และผู้สัมภาษณ์โดยฝึกซ้อมสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่มิใช่ผู้ตอบก่อน เพื่อได้แก้ไขคำถามให้สมบูรณ์ถูกต้อง ควรมีตัวอย่างคำถามหลาย ๆ ชุดเพื่อไว้ใช้สับเปลี่ยนกันตามความเหมาะสม

จ. เตรียมอุปกรณ์จดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ฉ. ติดต่อกับผู้ถูกสัมภาษณ์โดยนัดหมายเวลาไว้ล่วงหน้า

2.2) ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนคือ

ก. แนะนำตนเองต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ควรให้ความสำคัญและยกย่องถูกสัมภาษณ์

ข. สร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเองด้วยการสนทนาทักทายอัธยาศัยอันดี

ค. บอกวัตถุประสงค์ในการมาสัมภาษณ์พร้อมทั้งให้คำมั่นสัญญาว่าจะเก็บข้อมูล ไว้เป็นความลับ

ง. ถ้าจำเป็นต้องจดบันทึก หรือใช้เครื่องบันทึกเสียง ต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ และขออนุญาตทุกครั้ง

จ. พูดคุยเป็นการอุ่นเครื่องก่อนที่จะเริ่มสัมภาษณ์จริง

2.3) ขั้นสัมภาษณ์ นักวิจัยควรปฏิบัติดังนี้

ก. ใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

ข. ควรเป็นนักฟังที่ตั้งใจฟัง และติดตามรู้จักป้อนคำถามให้เหมาะสมกับจังหวะของผู้ตอบ และมีเทคนิคในการชักประเด็นเพิ่มเติมในขณะสัมภาษณ์

ค. ใช้ภาษาที่สุภาพเข้าใจง่ายระวังเป็นพิเศษในกรณีที่ผู้วิจัยไม่รู้ภาษาของผู้ตอบดีพอ และในกรณีที่ต้องใช้ล่าม

ง. ทำให้ผู้สัมภาษณ์รู้สึกว่า เรื่องที่จะเปิดเผยระหว่างการสัมภาษณ์เป็นเรื่องพิเศษเฉพาะตัว เพื่อที่จะทำให้ ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความเต็มใจที่จะให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

จ. โดยทั่วไปแล้วก่อนจะสัมภาษณ์ควรหาทางติดต่อกับผู้ให้สัมภาษณ์โดยผ่านผู้ที่รู้จักกับผู้ให้สัมภาษณ์หรือมีจดหมายแนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์เป็นกันเองกับผู้สัมภาษณ์

2.4) ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ควรปฏิบัติดังนี้

ก. จดบันทึกข้อมูลตามเป็นจริง และจดเฉพาะใจความสำคัญ

ข. รีบทำบันทึกการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นในทันที

ค. รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แนบไว้กับบันทึกการสัมภาษณ์ด้วย

ง. ถ้าพิจารณาเห็นว่าการจดบันทึกทำให้ผู้ตอบมีปฏิกิริยาซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการสัมภาษณ์ ต้องงดการจดบันทึกแล้วใช้ความจำแทน

3) ข้อดีและข้อเสียของการสัมภาษณ์

3.1) ข้อดี

ก. การสัมภาษณ์ เป็นการติดต่อโดยตรงระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้สัมภาษณ์และสามารถทำความเข้าใจในข้อมูลได้ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ถ้าไม่เข้าใจก็จะแก้ไขได้ทันที

ข. การสัมภาษณ์สามารถใช้กับบุคคลทุกระดับการศึกษาไม่ว่าผู้นั้นจะอ่านออกเขียนได้หรือไม่ ก็ตามซึ่งดีกว่าใช้แบบสอบถาม เพราะแบบสอบถามใช้ได้กับคนที่มีระดับการศึกษาดีเท่านั้น

ค. การสัมภาษณ์มีลักษณะยืดหยุ่นได้มาก สามารถดัดแปลง และแก้ไข หรือถามจนกว่าผู้ตอบจะเข้าใจคำถาม

ง. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการได้รับแบบสอบถามคืนน้อย คือสัมภาษณ์เท่าไรก็ได้เท่านั้น ไม่สูญหายเหมือนกับการส่งแบบสอบถามไปให้กรอก

จ. ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์สามารถใช้วิธีสังเกตการณ์ประกอบด้วยเพื่อดูว่าผู้ตอบ ตอบด้วยความจริงหรือไม่ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่รายได้ทรัพย์สินหนี้สิน และการประเมินทรัพย์สิน

ฉ. การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นเรื่องของการเสาะแสวงหาความจริงทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด อารมณ์จิตใจ ความคิดเห็น ทัศนคติและค่านิยม ฉะนั้นการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาด้วยการสัมภาษณ์ จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

3.2) ข้อเสีย

ก. การสัมภาษณ์ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

ข. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเชื่อถือได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความเต็มใจ ของผู้ถูกสัมภาษณ์

ค. ผลสำเร็จของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความสามารถ และเทคนิคของผู้สัมภาษณ์

ง. การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางอารมณ์บางครั้งอาจเกิดความบิดเบือนในข้อมูลที่ได้มา

จ.การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจทันทีทันใดและความจำของผู้ถูกสัมภาษณ์ทำให้ข้อมูลอาจจะผิดพลาดได้

4) ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

ชาย โพธิสิตา (2552, หน้า 263) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพว่าประกอบด้วย

1) การสัมภาษณ์ คือกระบวนการสร้างข้อมูล ซึ่งในกระบวนการนี้ทั้งผู้สัมภาษณ์ (ผู้วิจัย) และผู้ให้สัมภาษณ์ ต่างมีบทบาทเรียบเรียงข้อมูล โดยฝ่ายที่สองเป็นผู้เล่าประสบการณ์ ความคิด ความรู้ของตนในรูปแบบของข้อความบรรยายตามหัวข้อหรือประเด็นที่ฝ่ายผู้สัมภาษณ์สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นหัวข้อสนทนา สำหรับฝ่ายผู้วิจัยดำเนินบทบาทในการฟังและตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์พรรณนาด้วยใจที่จดจ่อ และต้องคอยกระตุ้นช่วยให้ผู้ให้สัมภาษณ์เรียบเรียงความคิดความจำเกี่ยวกับเรื่องราว หรือประสบการณ์ของตนที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายมาเป็นข้อมูลที่มีเรื่องราว และความหมาย

2) เน้นการปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม คือประการแรกฝ่ายผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและมีการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ในลักษณะที่จะช่วยให้เกิดข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นและเชื่อถือได้มากที่สุด โดยเฉพาะการที่ผู้สัมภาษณ์ต้องพยายามสร้างและรักษาระดับความสัมพันธ์ที่ดีที่จะช่วยให้ฝ่ายผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกสบายมั่นใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยเรื่องราว ตลอดจนความคิดของเขา ส่วนประเด็นของการมีส่วนร่วม คือบรรยากาศการสัมภาษณ์นั้น ทั้งฝ่ายผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ต่างมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการแลกเปลี่ยนคำถามคำตอบซึ่งกันและกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างเรื่องราว (ข้อมูล) และความหมายขึ้นมา (Fontana and Frey 2000) หรือ Active Interview ซึ่งต่างกับการสัมภาษณ์เชิงปริมาณซึ่งผู้สัมภาษณ์ต้องทำการสัมภาษณ์โดยมุ่งรักษาโครงสร้างและมาตรฐานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด จึงมีระดับการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ต่ำ

ในการนี้บทบาทของผู้สัมภาษณ์จึงไม่ใช่การยิงคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบข้างเดียว แต่อาจมีการกระทำอื่นๆที่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กระตือรือร้นที่จะเล่าเรื่องราวของเขาโดยไม่รู้สึกว่ากำลังถูกคำถามหรือถูกซักไซ้ไล่เลียงหรือรู้สึกเกร็ง อาทิ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งก่อนระหว่างและหลังการสัมภาษณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์พูดอย่างตั้งใจและจริงใจ ตั้งคำถามที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน และทำให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปอย่างไม่เป็นทางการทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกสนุก และกระตือรือร้นที่จะร่วมมือด้วยการเปิดเผยประสบการณ์และความคิดเห็นของเขาและแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ให้สัมภาษณ์ในจังหวะเวลาที่เหมาะสม

3) การสัมภาษณ์เป็นการกระทำทางสังคม (Social Action) กล่าวคือการสัมภาษณ์ที่ทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ทำการสัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ เอื้ออำนวยต่อการถ่ายเทและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในแบบเดียวกับการถ่ายเทและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการสัมภาษณ์ที่ควรจะเป็นจึงควรมีลักษณะเหมือนการสนทนา (Conversation) ในชีวิตประจำวัน ที่ทั้งสองฝ่ายแลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน โดยฝ่ายหนึ่งถ่ายเทเรื่องราว ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์และหรือความคิดเห็น อีกฝ่ายตั้งประเด็นหรือคำถามด้วยความอยากรู้ ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย และกระตุ้นซึ่งกันและกัน

4) ผู้สัมภาษณ์เปรียบเหมือนนักเดินทางคือถามคำถามที่เจาะลึก และซอกซอนไปในแง่มุมต่าง ๆ ของประเด็นต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบสำหรับสิ่งที่สนใจรู้

5) การสัมภาษณ์ที่ดีควรดำเนินไปในรูปของการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายชัดแจ้ง ซึ่งผู้สัมภาษณ์มุ่งความสนใจไปที่เรื่องเฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ก็เปิดกว้างรับฟังข้อมูลข่าวสารทุกชนิดที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ในแง่มุมต่าง ๆ แล้วเรียบเรียงใหม่เป็นข้อความเชิงพรรณนาของผู้สัมภาษณ์เอง เพื่อนำไปผ่านกระบวนการวิเคราะห์ซึ่งความหมายที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ไว้แต่เดิมอาจถูกนักวิจัยตีความเพื่อทำความเข้าใจประเด็นที่มุ่งศึกษาในท้ายที่สุด ทั้งนี้โดยมีรูปแบบการสนทนาแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Conversation) คือมีการใช้แนวคำถาม ซึ่งจะถูกเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่ในการสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นได้มาก โดยมีจุดหมายที่การทำความเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยนักวิจัยซึ่งเป็นผู้ถามมีอำนาจมากกว่าผู้ตอบในกระบวนการสนทนา แต่นักวิจัยให้ความสนใจรูปแบบของคำถามเทคนิคการถาม พลวัตปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ และให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ตอบพูดเป็นพิเศษ โดยผู้สัมภาษณ์ต้องมีการฟังอย่างเข้มข้นคือผู้สัมภาษณ์ต้องฟังผู้ให้สัมภาษณ์ให้คำตอบอย่างตั้งใจ เพื่อจับประเด็นของสิ่งที่ผู้ตอบพูดหรือแสดงออก และกำหนดรับรู้ได้ว่าผู้ตอบพูดถึงสิ่งใดและไม่ได้พูดถึงสิ่งใด ควรจะยังถามอยู่ในเรื่องเดิมหรือว่าควรเคลื่อนไปยังประเด็นถัดไปแล้ว ความรู้ที่ได้จากผู้ตอบเพียงพอหรือยัง ถ้ายังควรถามอะไรอีก นอกจากการจับประเด็นแล้วผู้ถามยังต้องมุ่งเก็บรายละเอียดและลงลึกในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง กระตุ้นให้ผู้ตอบขยายความสิ่งที่เขาพูดและหมายถึง ด้วยการให้ตัวอย่างหรืออ้างถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง รอบด้าน สมบูรณ์ในประเด็นที่ต้องการรู้ ข้อมูลในลักษณะดังกล่าวนักมานุษยวิทยาเรียกว่า Thick Description หรือข้อมูลเชิงพรรณนาที่ละเอียดสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่ดียิ่งสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

สรุปได้ว่า การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลักเพื่อรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ใช้ได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดคุณสมบัติของผู้ตอบ มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ซักถามตลอดจนสามารถสังเกตสีหน้าท่าทางของผู้ตอบด้วย การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ในการวิจัยเชิงคุณภาพมักใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ อาจจำแนกเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การตะล่อมกล่อมเกลาหรือการซักล้วงข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขั้นตอนที่สำคัญในการสัมภาษณ์ คือ การแนะนำตัว การสร้างความสัมพันธ์ การบันทึกคำตอบ การใช้ภาษา ตลอดจนเวลาและสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรเลือกใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสม

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD)

ประวิต เอราวรรณ์ (2545, หน้า 82-87) กล่าวไว้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นวิธีวิจัยที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการอภิปรายของกลุ่มเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมแสดงประสบการณ์ และความเชื่อของตนดังนั้นจะเห็นได้ว่าประโยชน์จากการจัดการประชุมสนทนากลุ่มก็เพื่อกำหนดปัญหาวางแผนการนำสู่การปฏิบัติและการประเมินผล เทคนิคที่จะใช้ได้ในทุกขั้นตอนของการวิจัยสามารถนำไปใช้กับการวิจัยเชิงวิชาการ วิจัยเชิงปริมาณ และการพัฒนาคุณภาพ ได้เป็นต้น

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล (2550, หน้า 146) กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การร่วมพูดคุยกันอย่างสนิทสนมระหว่างผู้นำการสนทนาและผู้ร่วมสนทนา หรือระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ (Key Informants) การสนทนากลุ่มควรมีสมาชิกในวงสนทนา 7-8 คน เพื่อให้มีการโต้แย้งได้พอเหมาะ ผู้นำการสนทนาต้องกำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้าโดยมีคำถามหลักหรือคำถามประเด็นหลักของการศึกษา การเตรียมประเด็นคำถาม คำถามทุกข้อต้องประกอบด้วยตัวแปร นำตัวแปรมาสร้างคำถามที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ชัดเจน คำถามแต่ละข้อต้องตั้งสมมุติฐานย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล

อรุณี อ่อนสวัสดิ์ (2551, หน้า 146) อธิบายความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หมายถึง การร่วมพูดคุยกันอย่างสนิทสนมระหว่างผู้นำการสนทนา กับผู้ร่วมสนทนา หรือระหว่างผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ (Key Informants) การสนทนากลุ่มเห็นควรมีสมาชิกในวงสนทนา 7-8 คน เพื่อให้มีการโต้แย้งได้พอเหมาะกับผู้นำการสนทนาพึงต้องกำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้าโดยมีคำถามหลัก หรือคำถามที่เป็นประเด็นหลักของการศึกษาการเตรียมประเด็นคำถามคำถามทุกข้อต้องประกอบด้วยตัวแปร นำตัวแปรมาสร้างเป็นคำถามที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนในส่วนคำถามแต่ละข้อนั้นต้องตั้งสมมุติฐานย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้คำตอบออกมาในเชิงเป็นเหตุผล

สุภางค์ จันทวานิช (2553, หน้า 91) กล่าวไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ในการสัมภาษณ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสัมภาษณ์ในทุกรูปแบบ เราต้องทำให้ผู้ที่จะให้สัมภาษณ์นั้นพอใจที่จะพูดกับเรารวมถึงยินดีที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ จึงจะได้รับข้อมูลอย่างลึกซึ้งได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้สัมภาษณ์ มีขั้นตอน คือ แสดงท่าทีเป็นมิตร เช่น การพูดจาเป็นกันเอง การยิ้ม และการแสดงความเอา ใจใส่ในคำพูดของผู้ร่วมสนทนาตลอดเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งไม่แสดงท่าทีที่ทำดูถูกหรือทำท่าว่าเขาไม่รู้อะไร แล้วจึงอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้เป็นที่เข้าใจ ในกรณีที่เขาพูดนอกประเด็นบางครั้งควรปล่อยให้การสนทนาลื่นไหล มิใช่ตัดการสนทนาอย่างกะทันหันจนเกินไป

เก็จกนก เอื้อวงศ์และพิชิต จรูญฤทธิ์ (2562,หน้า 17 - 30) กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากการสนทนาร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มส่วนมากจะได้มาจากการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่นักวิจัยเป็นผู้กำหนดซึ่งเป็นผู้ที่จะสามารถให้คำตอบตรงประเด็นและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้มากที่สุด โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้ถามคำถาม ตามประเด็นการวิจัยให้กลุ่มผู้ตอบซึ่งทำให้คนในกลุ่มจะได้ยินคำตอบของคนอื่น ๆ และจะให้คำตอบเพิ่มเติม ที่อาจเป็นคำตอบที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยจากการสนทนาก็ได้

สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่มคือ เทคนิคในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยจะกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจะได้มาจากการคัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์เรื่องเดียวกัน การสนทนากลุ่มควรคำนึงถึงท่าทีที่เป็นมิตรกับผู้ร่วมสนทนาด้วยกัน

3. ลักษณะของการสนทนากลุ่ม

Morgan (1998, pp.33-35, อ้างใน เก็จกนก เอื้อวงศ์ 2562, หน้า 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการสนทนากลุ่มและกลุ่มที่ไม่ถูกจัดไว้ว่าเป็นการสนทนากลุ่มซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงลักษณะของการสนทนากลุ่มได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกลุ่มที่มีการพบปะกันเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ นั้นจะไม่ใช่การสนทนากลุ่ม

2. การสนทนากลุ่ม คือการอภิปรายในกลุ่มซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูล ดังนั้นกลุ่มประเภทอื่น ๆ มารวมกลุ่มกัน เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใดๆวิธีการหนึ่งโดยไม่ใช้การอภิปรายจึงไม่จัดเป็นการสนทนากลุ่ม เช่น Nominal Groups หรือ Delphi Groups เป็นต้น

3. การสนทนากลุ่ม คือ ต้องเป็นการดำเนินการที่วางแผนอย่างรอบคอบที่และจะเชิญผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ให้ ข้อมูลที่เหมาะสมและเตรียมคำถามในการสนทนาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในการวิจัยโดยจะต้องมีผู้ดำเนินการที่รับผิดชอบในการดูแลให้กลุ่มให้ได้การสนทนาตรงประเด็นที่กำหนดไว้

2.4.4 ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

สุวิมล ว่องวาณิช (2550, หน้า 344 - 345) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการใช้เทคนิคการจัดกลุ่มสนทนาของ Stewart and Shamdasani (1990) เพื่อให้การดำเนินงานมีขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การนิยามปัญหาและกำหนดประเด็นคำถามในการศึกษา การกำหนดเรื่องที่จะทำการศึกษาอาจจะเกิดมาจากแนวคิดทฤษฎีหรือเป็นเรื่องที่สนใจโดยจะนำประเด็นปัญหาซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษามาเป็นตัวกำหนดเป็นตัวแปรแล้วสร้างเป็นแนวคำถามย่อย ๆ ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนและสามารถเป็นเหตุเป็นผลได้มากที่สุด

ขั้นที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ขนาดของกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนานั้นควรจะมีจำนวนพอเหมาะหากน้อยเกินไปจะทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนามีน้อยและหากผู้เข้าร่วมสนทนามีมากจนเกินไปโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงก็จะมีน้อยเช่นกัน ดังนั้นการเลือกตัวอย่างที่เข้าร่วมกระบวนการควรคำนึงถึงภูมิหลังของผู้ที่เข้าร่วมสนทนาให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 3 การกำหนดผู้เข้าดำเนินการสนทนา (Moderator) ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำรวมถึงกำกับการสนทนาให้ดำเนินการไปตามหัวข้อการวิจัยและตามแนวทางการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและครอบคลุมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การกำหนดแนวทางการสนทนาและทดลองใช้ โดยการศึกษาจุดมุ่งหมายรวมถึงตัวแปรที่ต้องการศึกษามีการจัดลำดับความคิดมีแนวทางสนทนาไว้ล่วงหน้าเป็นขั้นตอนช่วยให้ผู้ดำเนินการสามารถดำเนินการสนทนาภายในขอบเขตที่เหมาะสม

ขั้นที่ 5 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม พยายามใช้ทรัพยากรของหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนโดยให้มีการจัดสนทนากลุ่มเป็นแหล่งคัดเลือกอาจใช้วิธีการสุ่มเพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนาโดยให้คำนึงถึงต้นทุนและคุณภาพของผู้เข้าร่วมสนทนาแต่ต้องระวังไม่ให้เกิดอคติในการเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนา

ขั้นที่ 6 การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนามีการสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมสนทนา เกิดความคุ้นเคยโดยการแนะนำตัวการเสนอจุดประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม รวมถึงการขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงการดำเนินการสนทนาให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการให้เกิดการอภิปรายครบถ้วน ควบคุมการสนทนาให้อยู่ในประเด็นเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่โดยไม่การชี้นำคำตอบที่ต้องการให้เกิด

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ข้อมูลในเครื่องบันทึกเสียงจะถูกถอดออกมาเป็นบทสนทนาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปโดยใช้วิธีการที่หลากหลายแต่ส่วนใหญ่มักจะใช้การทำเครื่องหมายในข้อความสำคัญแล้วมีการจัดหมวดหมู่ให้เป็นปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล เช่น “The Ethnographic” “Hyper Research” หรือ “Nudist” เป็นต้น

ขั้นที่ 8 การจัดทำรายงานผลสนทนา การเขียนรายงานผลการจัดกลุ่มการสนทนาก็เหมือนกับการจัดทำรายงานการวิจัยโดยทั่วไป ซึ่งศึกษาประเด็นนำเสนอข้อมูลที่เป็นคำตอบในประเด็นวิจัยแล้วเขียนเป็นข้อค้นพบ

กล่าวโดยสรุป การสนทนากลุ่ม มีการดำเนินการด้วยกัน 8 ขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดประเด็นคำถามในการศึกษา จนถึงการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจนถึงจัดทำรายงานผลการสนทนา

2.4.5 ข้อดีและข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม

1) ข้อดีของเทคนิคการจัดกลุ่มสนทนา

สุวิมล ว่องวาณิช (2550, หน้า 349) กล่าวถึงการสนทนากลุ่มนั้นว่าเป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อการระบุความต้องการจำเป็น เนื่องด้วยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการสนทนา ได้สามารถแสดงความคิดเห็นความรู้สึกจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้นได้อย่างเต็มที่และสามารถแสดงความรู้สึกออกมาในด้านคำพูด ท่าทาง สีหน้าได้โดยตรง ผลจากการสนทนากลุ่มทำให้รับทราบข้อคิดเห็นปฏิกิริยาโต้ตอบความต้องการจำเป็น ของกลุ่มทันทีทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มทำให้เกิดการส่งเสริมความคิดเห็น ของผู้เข้าร่วมสนทนาข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้งอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ใช้ระยะเวลาอันสั้นไม่ต้องยุ่งยากในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสนทนาค่าใช้จ่ายต่างๆ ทำได้สะดวกบรรยากาศสร้างสรรค์และง่ายต่อการทำความเข้าใจในความคิดของสมาชิกที่มีความยืดหยุ่นสูงในทางการปฏิบัติ

2) ข้อจำกัดของเทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม

สุวิมล ว่องวาณิช (2550, หน้า 350) กล่าวว่าเทคนิคการจัดสนทนากลุ่มมีข้อจำกัดในขั้นตอน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นเอกพันธ์และเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรเพื่อที่จะให้สามารถสรุปอ้างอิงผลการวิจัยได้นั้นค่อนข้างดำเนินการได้ยากต้องอาศัยทักษะความรู้ความเข้าใจและอาศัยประสบการณ์ จากผู้ดำเนินการจึงจะทำให้การสนทนากลุ่มประสบความสำเร็จและยิ่งถ้าหากผู้ดำเนินการสนทนามีความลำเอียงในการสนทนามีตั้งประเด็นคำถามในลักษณะการ

ชี้นำมีการชักจูงสอดแทรกความคิดเห็นของตนเองในระหว่างการประชุมยิ่งทำให้คำตอบที่ได้รับจากการประชุมกลุ่มนั้นบิดเบือนไปจากความจริงประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการใช้เทคนิควิธีนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งมีความยากในการวิเคราะห์และสรุปผลความสำเร็จของกระบวนการนี้จะขึ้นอยู่กับทักษะความสามารถของผู้ดำเนินการอภิปรายความพยายามในการกำหนดสมาชิกที่มีลักษณะธรรมชาติคล้ายคลึง

2.4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการจัดระบบจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการศึกษา หรือปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ สามารถอธิบายสาเหตุการเกิด และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่างๆภายใต้เงื่อนไขแวดล้อม (Context) ของสภาพทางสังคมชุมชนและวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ก็มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ (หรือตัวแปร) เช่นเดียวกันกับงานวิจัยเชิงปริมาณแต่จุดที่ต่างกันอยู่ที่งานวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม ที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวนั้นเกิดขึ้น หรือภายใต้สภาวการณ์ที่เป็นจริงรอบด้านในขณะนั้นนั่นคือเป็นการอธิบายความสัมพันธ์โดยมองภาพรวมของปรากฏการณ์ มากกว่าจะมุ่งเฉพาะตัวปรากฏการณ์เพียงประการเดียว

2.4.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 11) กล่าวว่า เงื่อนไขสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และกระทำต่อภายหลังจากเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลต้องมีข้อมูลจากมุมมองคนใน

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจะอาศัยสมมุติฐานชั่วคราวผู้วิจัยจะเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 23 - 64) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การทำดัชนีข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การสร้างบทสรุป และพิสูจน์บทสรุป ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล เป็นงานที่สำคัญมากสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะว่าในการวิจัย เชิงคุณภาพนั้น มักจะได้รับคำถามอยู่เสมอว่าข้อมูลที่ได้ และนำมาวิเคราะห์ตอบปัญหาการวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้เพียงไร หรือมีแนวโน้มจะลำเอียงมากกว่าเที่ยงตรงดังนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องทำการตรวจสอบข้อมูลเสียก่อน ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลกระทำไปเพื่อขจัดความสงสัยเกี่ยวกับ ความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มา รวมทั้งเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้น พอเพียงกับการตอบปัญหาการวิจัย ได้ครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ ทั้งนี้ในการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทั่วไปแล้วจะใช้เทคนิควิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1.1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่วิธีตรวจสอบคือ การสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล แหล่งเวลา หมายถึงว่าถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ถ้าผู้วิจัยเคยสังเกตผู้ป่วยโรคจิตเวลาเช้า ควรตรวจสอบข้อมูลโดยการสังเกตผู้ป่วยเวลาบ่ายหรือเวลาอื่นด้วย แหล่งสถานที่ หมายถึงว่าถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ผู้ป่วยโรคจิตที่มีอาการคลุ้มคลั่งเมื่ออยู่ในบ้าน ถ้าหากไปอยู่ที่อื่นจะยังมีอาการคลุ้มคลั่งหรือไม่ แหล่งบุคคลหมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่นเคยซักถามบุตรชายผู้ป่วยเปลี่ยนไปซักถามบุตรหญิงหรือเปลี่ยนจาก ปัจเจกบุคคลเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสังคม

1.2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ ตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะให้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ควรเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคน

1.3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะที่ลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ปกตินักวิจัยจะตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีได้ยากกว่าตรวจสอบด้านอื่น

1.4) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตคู่กับการสัมภาษณ์พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

2) การทำดัชนีข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม ซึ่งบันทึกภาคสนามนี้จะมีสมุดบันทึกไว้เป็นจำนวนมากขึ้นทุกขณะดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้เป็นจำนวนมากมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกันได้โดยสะดวกและไม่หลงลืมประเด็นที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสรุปจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีอยู่เป็นกลุ่ม ๆ หรือเป็นชุด ๆ โดยอาศัยเกณฑ์ความเหมือนกันหรือเป็นปรากฏการณ์เดียวกันของข้อมูลนั้นมาจัดและนำคำหรือข้อความใดๆ มากำหนด ทั้งนี้คำ หรือข้อความที่ใช้เป็นชื่อเรียกหมวดหมู่ของข้อมูล ผู้วิจัยอาจกำหนดขึ้นเองไว้ก่อนก็ได้ แต่ต้องมีการปรับปรุงใช้เรียกให้สอดคล้องกับมุมมอง หรือความคิดเห็นของผู้ถูกเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเรียกว่าใช้คำ หรือข้อความตามทรรศนะของคนในนั่นเองการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม และบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม โดยอาศัยคำหรือข้อความหนึ่ง ๆ กำหนดหมวดหมู่ข้อมูลนั้น เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำคำหรือข้อความดังกล่าวมาวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ได้ ทั้งนี้การทำดัชนีข้อมูล อาจทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1) จัดทำบัญชีดัชนี ผู้วิจัยอาจทำบัญชีดัชนีที่เป็นคำ ข้อความไว้ล่วงหน้าก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลก็ได้ ซึ่งบัญชีดัชนีคำนี้อาจมีอยู่จำนวนหนึ่ง ตามผู้วิจัยคิดว่าน่าจะครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องที่ทำการวิจัย ทั้งนี้การจะกำหนดคำ หรือข้อความใดๆ นั้นก็อาจหาได้จากส่วน

ที่เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัยดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อาจประกอบด้วยดัชนีคำหรือข้อความเช่น งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานธุรการ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ปกครอง นักเรียนผู้ช่วยผู้อำนวยการ หลักสูตร หนังสือ และสมุดประกอบการเรียน ครู อาจารย์ ภารโรง การเล่นกลางแจ้งกิจกรรมทางวิชาการ อาหารกลางวัน อาหารเสริม การมาเรียน (มาสอน) ของนักเรียนและครู การซ้ำชั้น การแต่งกายของนักเรียนและ การเรียนต่อ เป็นต้น

2.2) ปรับปรุงรายการคำ หรือข้อความในดัชนี เมื่อผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยไปลักษณะหนึ่ง อาจพบว่าบัญชีดัชนีที่เป็นรายการคำหรือข้อความที่ผู้วิจัยจัดทำไว้นั้น อาจจะไม่ตรงกันกับการเรียกขานของชาวบ้านหรือกลุ่มบุคคลในชุมชนดังนั้นผู้วิจัยอาจต้องปรับปรุงคำหรือข้อความให้สอดคล้องกับที่ชาวบ้านเรียก เช่นคำว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน” ชาวบ้านเรียกว่า “การสอนหนังสือ” หรือคำว่า “การแต่งกายมาเรียน” ชาวบ้านเรียกว่า “เด็กนุ่งเสื้อผ้ามาโรงเรียน” ทำนองนี้ เป็นต้น การที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรายการคำหรือข้อความ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น สาเหตุเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยจะต้องนำมุมมอง หรือทรรศนะของชาวบ้านซึ่งถือว่าเป็นทรรศนะของคนใน มาใช้ในการวิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูล ทั้งนี้การใช้ทรรศนะของคนในจัดกลุ่มข้อมูล จะช่วยให้ผู้วิจัย มีความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสนามการวิจัยตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมอง และรับรู้ปรากฏการณ์ในชุมชนตามที่ชาวบ้านรับรู้นั่นเอง

2.3) จัดทำคำอธิบายให้คำจำกัดความดัชนีคำและข้อความแต่ละข้อความภายหลัง จากผู้วิจัยได้รายการคำ หรือข้อความที่ปรับปรุงคัดเลือกแล้วก็ต้องเขียนคำอธิบาย หรือให้คำจัดความคำหรือข้อความที่ใช้เป็นดัชนีแต่ละตัวว่ามีขอบเขตความหมายครอบคลุมถึงสิ่งใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจ และเตือนผู้วิจัยให้ตระหนักในความครอบคลุมในเนื้อหาสาระของคำ หรือข้อความนั้นๆเพื่อจะนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงต่อไปได้ถูกต้อง เช่น คำว่า “งานวิชาการ” ครอบคลุม เกี่ยวกับงานการสอนการผลิตสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การสอน และการเรียน การสอบวัดผล และประเมินผลการเรียน รวมทั้งงานธุรการชั้นเรียน เป็นต้น

2.4) ทำดัชนีในบันทึกภาคสนาม เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล และจดบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนามในแต่ละวัน หรือแต่ละช่วงของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยก็ควรจะต้องทำดัชนีในบันทึกภาคสนาม โดยการนำคำหรือข้อความที่เป็นดัชนี ใส่ไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อมูลที่จดบันทึก ทั้งนี้ การจัดทำดัชนีในบันทึกภาคสนามแต่ละครั้ง อาจมีดัชนีคำหรือข้อความหลายคำหรือหลายข้อความปรากฏอยู่ในบันทึก ทั้งนี้การจะมีดัชนีคำ ข้อความ มากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่จดบันทึกนั้นมีความเกี่ยวข้องถึงเรื่องอะไรบ้างนั่นเอง

3) การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวและกำจัดข้อมูล การทำข้อสรุปชั่วคราวคือการเชื่อมโยงดัชนี คำ หรือข้อความเข้าด้วยกัน ภายหลังจากผู้วิจัยได้จัดทำดัชนีในบันทึกภาคสนามไว้จำนวนหนึ่งแล้วการเชื่อมโยงดัชนี คำ หรือข้อความ กระทำได้ด้วยการอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับดัชนีนั้น ๆ แล้วจัดกลุ่มดัชนีที่มีลักษณะเดียวกัน หรือเป็นเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน หลังจากนั้นจึงเชื่อมโยงดัชนีเหล่านั้นเข้าด้วยกัน โดยการใช้ข้อความหรือประโยคอธิบายความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันก็จะทำให้ได้ข้อสรุปชั่วคราวเกี่ยวกับเรื่อง หรือประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละชุด การทำข้อสรุปชั่วคราวนี้

อาจเขียนเป็นย่อหน้าตามชุดของเรื่อง หรือประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละครั้ง หรือเขียนเป็นข้อความเชื่อมต่อประมาณ 2 - 3 หน้าก็ได้

การทำข้อสรุปชั่วคราว โดยการใช้ข้อความหรือประโยคเชื่อมต่อดัชนีคำหรือข้อความเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของดัชนี คำหรือข้อความ แต่ละดัชนี นั้นจะช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่า ยังมีข้อมูลส่วนใดไม่สมบูรณ์ที่จะต้องเก็บรวบรวมเพิ่มเติมในทำนองเดียวกัน ก็ยังจะช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่า ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นส่วนใดที่มีความซ้ำซ้อนกันสมควรที่จะต้องตัดออก หรือกำจัดออกไปบ้าง เพราะหากไม่มีการกำจัดข้อมูลออกไปในกรณีที่ข้อมูลซ้ำซ้อนกันก็จะทำให้การจัดทำบันทึกภาคสนาม และการทำดัชนีข้อมูลเต็มไปด้วยสาระปลีกย่อยมากเกินไป

4) การสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุป เมื่อผู้วิจัยจัดทำข้อสรุปชั่วคราวซึ่งผ่านการกำจัดข้อมูลบางส่วนออกไป และเก็บรวบรวมข้อมูลบางส่วนเพิ่มเติม เพื่อความครบถ้วนของข้อสรุปชั่วคราวแล้ว งานวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อเนื่อง ก็คือการสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุปที่สร้างขึ้นว่าถูกต้องเพียงไรการสร้างบทสรุปก็คือ การเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวแต่ละชุดเข้าด้วยกันตามลำดับความเกี่ยวข้องของข้อสรุปชั่วคราว จากข้อสรุปชั่วคราวย่อย จนกระทั่งได้บทสรุปทั้งหมดของคำตอบให้กับปัญหาการวิจัยในครั้งนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การสร้างบทสรุปก็คือ การเขียนข้อค้นพบจากงานวิจัยนั่นเอง

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล จึงมีลักษณะเป็นชุดของคำบรรยาย อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งค้นพบจากงานวิจัย ที่ได้รับการจัดหมวดหมู่อธิบายไว้ตามลักษณะความเหมือนกัน และความแตกต่างกันภายในชุดปรากฏการณ์ หรือข้อเท็จจริงเดียวกันระหว่างปรากฏการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่ต่างกัน สรุปจากที่ผ่านการสร้างมาอย่างดีแล้ว จะมีลักษณะเป็นชุดของแนวความคิดที่มีความเป็นนามธรรม และทำหน้าที่อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือข้อเท็จจริงจากงานวิจัยในแต่ละเรื่อง ซึ่งการสร้างบทสรุปให้มีลักษณะเป็นแนวความคิดที่มีความเป็นนามธรรมนี้ก็คือ สิ่งที่เรียกว่า “ทฤษฎีจากพื้นที่” ที่เก็บรวบรวมมาในแต่ละครั้ง และผ่านการจัดทำดัชนีข้อมูลตลอดจนการสร้างข้อสรุปชั่วคราวตามลำดับ

2.4.6.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สุภางค์ จันทวานิช (2550, หน้า 21) กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหาคือเทคนิคการวิจัยที่จะพยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสารโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objectivity) โดยผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่เน้นการตีความหรือการหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือความหมายระหว่างบรรทัด สำหรับนักวิจัยบางคนถือว่า การวิเคราะห์เนื้อหาอาจไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีการเชิงปริมาณก็ได้ เพียงแต่ให้การระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระเป็นอย่างมีระบบและเป็นสภาพวัตถุวิสัย เราอาจสรุป ได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีหลักสำคัญ 3 ประการ คือความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎีทั้งนี้เอกสารหรือตัวบทที่วิเคราะห์นั้นมีองค์ประกอบหลัก ๆ 6 ประการ ได้แก่

1. แหล่งที่มาของข้อความหรือสาระ ได้แก่ ผู้สื่อ (Source/Sender)
2. กระบวนการใส่ความหมายของสาระ (Encoding Process)
3. ตัวสาระหรือข้อความ (Message)
4. วิธีถ่ายทอดสาระไปยังผู้อื่น (Channel of Transmission)

5. ผู้รับสาร (Detector)

6. กระบวนการถอดความหมายของสาร (Decoding Process)

ในกรอบแนวคิดนี้ ตัวสารหรือข้อความเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการวิจัยที่สามารถช่วยวิเคราะห์ตัวสารรัตถะหรือข้อความที่ถูกสื่อได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เมื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหา นักวิจัยมีข้อพึงระวังสองประการ คือ เนื้อหาที่จะได้จากการวิเคราะห์เอกสารเป็นเนื้อหาตามที่มีอยู่ในเอกสารไม่ใช่เนื้อหาที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนด สอง คือ คุณลักษณะเฉพาะที่ผู้วิจัยจะบรรยายหรือวิเคราะห์ ควรเป็นคุณลักษณะที่ดึงขึ้นมาได้จากเอกสารมากกว่าเป็นการบรรยายหรือวิเคราะห์โดยมีกรอบแนวคิดทฤษฎีกำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ กรอบแนวคิดต้องเป็นเพียงสิ่งที่นำมาช่วยในการสร้างข้อสรุปหรือโยงข้อมูลที่ดึงออกมาได้แล้วเท่านั้น

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

1) ผู้วิจัยตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับการคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ ใครก็ตามที่มาเป็นผู้วิเคราะห์เนื้อหาต่อไป จะได้มีเกณฑ์และระเบียบเดียวกันในการคัดเลือก

2) ผู้วิจัยวางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ ผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (Text) และจะทิ้งคำหรือข้อความใด

3) ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึง บริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ด้วย โดยผู้วิจัยควรตั้งคำถามเกี่ยวกับเอกสารที่นำวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน เขียนให้ใครอ่าน ช่วงเวลาที่เขียนเป็นอย่างไร เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างลึกซึ้ง การบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหาโดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสาร ของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร จะทำให้ผลการวิเคราะห์มีคุณค่าน้อย แต่ถ้าได้มีการเปรียบเทียบคุณลักษณะของเนื้อหาเข้ากับบริบทของเอกสารและมีการเชื่อมโยงคุณลักษณะดังกล่าวเข้ากับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะ สมที่ผู้วิจัยเลือกมาเปรียบเทียบ จะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่น ๆ ได้

4) โดยปกติการวิเคราะห์เนื้อหาจะกระทำกับเนื้อหาตามที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) โดยปกติจะใช้การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารที่มีอยู่เป็นหลัก ไม่ใช่คำหรือข้อความที่ผู้วิจัยตีความได้ การตีความข้อความจะกระทำในอีกขั้นตอนหนึ่งในภายหลัง เมื่อผู้วิจัยจะสรุปข้อมูล

ทั้งนี้ เมื่อขั้นตอนนี้เสร็จสิ้น สำหรับนักวิจัยเชิงปริมาณจะถือว่าผู้วิจัยจะลงมือสรุปข้อมูลอย่างแม่นยำและนำข้อมูลไปอ้างกับประชากรทั้งหมดได้ แต่สำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพมักจะมีข้อถกเถียง โดยจะมองว่าความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏ อาจไม่ได้แสดงถึงความสำคัญของคำหรือข้อความที่พบบ่อยนั้นได้โดยสมบูรณ์ แท้จริงแล้วการดึงความสำคัญของสาระจากตัวบทอาจใช้วิธีการสรุปใจความได้ดีกว่าการวัดความถี่ของคำก็เป็นได้ ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการเชิงคุณภาพอื่น ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการวางระบบข้อมูลโดยการจัดประเภทของคำและข้อความที่จะวิเคราะห์ให้มีความครอบคลุม ตรงตามปัญหาของการวิจัยสามารถทำได้เป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งเกี่ยวพันกันดังนี้

สรุปได้ว่า การวิจัยต้องคำนึงถึงปัญหาของการวิจัยว่าอาจครอบคลุมประเภทของคำหรือข้อความอะไรบ้าง แยกแยะว่าแนวคิดเรื่องความรุนแรงอาจจำแนกเป็นประเภทย่อย ๆ กำหนดในขั้นต่อไปว่าหน่วย (Unit) ของเนื้อหาที่จะลงมือจำแนกและแจง กำหนดว่าวิธีการแจงนับที่จะใช้คือวิธีใดการทำระบบจำแนกประเภทการวิเคราะห์เนื้อหาควรมีลักษณะ

1) ระบบจำแนกประเภทควรสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายการวิจัย นั่นคือตรงกับนิยามกรอบแนวคิด นิยามตัวแปร และนิยามเชิงปฏิบัติการในการวิจัยนั้น ๆ นิยามเชิงปฏิบัติการของการวิจัยถือเป็นการบ่งชี้ของประเภทที่เหมาะสมมากอย่างหนึ่งที่นักวิจัยควรใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภท

2) ระบบการจำแนกควรมี ความครอบคลุม นั่นคือ สามารถรองรับคำและข้อความที่ถูกแจงนับได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจะสร้างคุณลักษณะครอบคลุมนี้ได้โดยการระบุรายละเอียดของแนวคิดย่อยและตัวแปรของการวิจัยให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้แจงนับ หรือผู้ลงรหัสไม่ประสบความยุ่งยากใจในการตัดสินว่าคำใดควรอยู่ในประเภทใด นอกจากนั้นผู้วิจัยควรจะได้อ่านเอกสารอย่างละเอียดจนจบ เพื่อจะได้ทราบว่าตัวบทหรือเอกสารที่จะวิเคราะห์มีความสำคัญใดบ้างที่ตรงกับปัญหาของการวิจัยและแนวคิดย่อย ๆ ที่แตกออกมาจากปัญหานั้นมีอะไรบ้างเพื่อป้องกันการที่จะต้องมีการสร้างประเภทของคำและข้อความใหม่อยู่เรื่อย เพราะระบบจำแนกประเภทที่สร้างไว้ไม่ครอบคลุม การลงรหัสก็จะวุ่นวายเพราะต้องย้อนกลับไปนำข้อมูลส่วนที่วิเคราะห์ แล้วมาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อหาคำและข้อความในประเภทที่สร้างขึ้นใหม่

3) ระบบการจำแนกประเภทควรมีความเด่นชัดในตัวเอง เพื่อให้การจำแนกข้อมูลทำได้สะดวก ไม่เกิดปัญหาว่าคำหรือข้อความสามารถจำแนกเข้าได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน

4) ระบบจำแนกประเภท ไม่ควรมีคำซ้ำซ้อนเหลื่อมกัน นั่นคือไม่ควรมีประเภทที่คล้ายคลึงกันในบางส่วน เช่น การจำแนกประเภทเป็นสถาบันชาติกับสถาบันพระมหากษัตริย์การจำแนกเป็นสองประเภทเช่นนี้อาจมีความเหลื่อมกันได้บ้าง ทำให้คำหรือข้อความบางอย่างอยู่ได้ทั้งสองประเภทเช่นกัน เช่น คำว่าสิ้นแผ่นดิน อาจสื่อความหมายของชาติหรือสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ได้

5) ผู้สร้างระบบจำแนกควร ใช้หลักการเดียวกันในการจำแนกประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่ใช้มิติของเวลาบ้าง ใช้สถานที่บ้าง ความรู้สึกบ้าง จะทำให้ประเภทที่จัดขาดเอกภาพ ไม่อาจนำมาเทียบเคียงกันได้ ประเด็นนี้รวมถึงการแยกข้อมูลเป็นข้อมูลที่ปรากฏและข้อมูลที่แฝงอยู่ด้วยผู้วิจัยไม่ควรนำข้อมูลสองระดับนี้มาเปรียบเทียบกันการวิเคราะห์เนื้อหาก็มุ่งที่จะดึงคุณลักษณะของถ้อยคำหรือหนังสือหรือสาระออกมามากกว่าเป็นการทดสอบแนวคิดทฤษฎีใด ๆ ฉะนั้นการใช้ระบบการจำแนกประเภทหรือกรอบแนวคิดที่มีผู้กำหนดไว้แล้วเพื่อจำแนกประเภท จึงเป็นสิ่งที่นักวิจัยเชิงคุณภาพไม่ควรทำ เพราะจะไม่นำไปสู่การสร้างข้อสรุปใหม่ ๆ และการสร้างทฤษฎีพื้นฐานอย่างไรก็ดีการจำแนกประเภทกว้าง ๆ ที่มีผู้ใช้มาแล้วก็อาจเป็นแนวทางหรือจุดเริ่มต้นที่นักวิจัยจะใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปได้ว่า การทำระบบจำแนกประเภทการวิเคราะห์เนื้อหาควรมีลักษณะแนะนำวิธีจำแนกประเภท สองแบบ ได้แก่ การจำแนกโดยพิจารณาเนื้อหาของเอกสารหรือข้อมูลเป็นเกณฑ์กับการพิจารณารูปแบบของเอกสารหรือข้อมูลเป็นเกณฑ์ การตีความ การแปลความหมาย และการสังเคราะห์เนื้อหา

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 49) กล่าวว่า ภารกิจดังกล่าวเป็นกิจกรรมช่วงท้าย ๆ ของกระบวนการวิจัย ถือว่ากิจกรรมในช่วงต้น ๆ ได้ดำเนินมาอย่างครบถ้วนและถูกหลักการอย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้น ในกิจกรรมการตีความการแปลความหมาย และการสังเคราะห์เนื้อหา มักจะเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานแทบจะเป็นกิจกรรมเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ควรมีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การตรวจสอบการได้มาซึ่งข้อมูล ควรดูในรายละเอียด

1.1) แหล่งข้อมูลที่ได้มาใครเป็นผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลทันสมัยและน่าเชื่อถือหรือไม่

1.2) ข้อมูลมีความครบถ้วน รอบด้านเพียงพอหรือยัง

1.3) ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ

1.4) กระบวนการเก็บข้อมูลน่าเชื่อถือหรือไม่

1.5) ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลร่วมกันระหว่างชุมชนกับผู้วิจัย

2) การเตรียมการตีความ การแปลความหมายข้อมูล และการสังเคราะห์เนื้อหา

2.1) เตรียมนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2) การตีความโดยคณะศึกษา มีผู้รู้ในชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ในชุมชนที่จะต้องเป็นผู้รับผลไปดำเนินการร่วมอยู่ด้วย

2.3) การตีความต้องยึดกรอบ เกณฑ์ ข้อตกลงในการศึกษา ตลอดจนแนวปฏิบัติวิถีชีวิตของชุมชนเป็นแนวทาง

2.4) กระบวนการตีความ การแปลความหมายข้อมูล และการสังเคราะห์เนื้อหาควรดำเนินการในที่แจ้งโปร่งใสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุดถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่มีความสำคัญ ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถแยก ถูก-ผิด สิ่งที่เป็นสีขาว-เทา-ดำในชุมชน และยอมรับในข้อสรุปที่จะต้องนำไปปฏิบัติร่วมกัน การตีความจะต้องไม่ลำเอียงด้วยเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้นควรเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปและสังเคราะห์โดยชุมชน การตีความ การแปลความหมายข้อมูล และการสังเคราะห์เนื้อหาเพื่ออะไรได้ข้อสรุปแล้วเอาไปทำอะไร จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรในชุมชน หรือไม่อย่างไร เป็นคำถามที่ต้องการเป้าหมายล่วงหน้า และหวังว่าทุกฝ่ายต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นในชุมชนและที่สำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเกิด เติบโต และงอกงามจากภายใน ถ้ามีการวิจัยเสร็จตามแผนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ แต่ถ้าการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เกิดก็ต้องถอยกลับไปทำกระบวนการซ้ำอีกรอบ ซ่อมส่วนที่ขาดตกบกพร่องที่หายไป แล้วทุกฝ่ายจะได้ร่วมชื่นชมใช้ประโยชน์จากผลงานร่วมกันอย่างมีความสุข

2.5) การวิเคราะห์เนื้อหา ถือเป็นการสรุปสิ่งที่ศึกษาค้นคว้ามาและทำการยกระดับ เป็นบทเรียนเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อลดการทำผิดซ้ำ การลดปัญหาทั้งมวล การต่อยอดหรือขยายผลงานให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรสังเคราะห์ให้ได้ คือปัจจัยของความสำเร็จ ความล้มเหลว การจัดระบบของสิ่งที่ศึกษา เช่นระบบการผลิต ระบบการตลาด และระบบความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง อดีต-ปัจจุบัน และอนาคตของกิจกรรมนั้น ๆ องค์ความรู้ใหม่ทั้งในเชิงวิธีการบริหารจัดการของชุมชน การค้นพบสิ่งใหม่ การพบผู้นำใหม่ การพบทางออกของการแก้ปัญหาใหม่ ๆ การสร้างเครือข่ายการทำงานทั้งกับภาครัฐและเอกชน

สรุปได้ว่า การตีความ การแปลความหมาย และการสังเคราะห์เนื้อหา ในการศึกษาชุมชนนั้นมีลักษณะต้องผลิตซ้ำ ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้พร้อมกันที่สำคัญชุมชนจะต้องเกิดการเรียนรู้เป็นเจ้าของและผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้นั้น ๆ สิ่งที่ควรปฏิบัติในการตีความและแปลความหมาย ได้แก่ ไม่ควรตีความ และแปลความหมายโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือโดยทีมวิจัยฝ่ายเดียว การตีความควรอิงกับรูปธรรมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนนั้น ๆ ไม่เช่นนั้น ชุมชนอาจจะไม่ยอมรับ หรือไม่เกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ บรรยากาศการเรียนรู้ ต้องจัดให้สอดคล้องกับชุมชนเป็นหลัก ใช้วิธีการที่ง่าย ไม่เป็นทางการ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ถ้าเป็นภาษาถิ่นได้จะดีมาก การตีความ การแปลความหมาย ไม่ควรเร่งรีบ รวบรัด ต้องรอคอยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน กระตุ้นให้ชุมชนแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมให้มากที่สุด ถ้าการเรียนรู้ยังไม่เกิดไม่ควรผ่านกิจกรรมนั้น ๆ เป็นอันขาด

2.5 หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล (2556, หน้า 5) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพองค์การ หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดจุดอ่อน โอกาสอุปสรรค หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมาย ดังนี้

S	ย่อมาจาก	Strengths	หมายถึง	จุดแข็ง (ข้อได้เปรียบ)
W	ย่อมาจาก	Weaknesses	หมายถึง	จุดอ่อน (ข้อเสียเปรียบ)
O	ย่อมาจาก	Opportunities	หมายถึง	โอกาส (ปัจจัยที่จะส่งผลให้สามารถดำเนินการได้)
T	ย่อมาจาก	Threats	หมายถึง	อุปสรรค (ปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงาน)

2.5.1 หลักการสำคัญของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

หลักการสำคัญ คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารของสถานศึกษาทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกสถานศึกษาทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้ง

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อสถานศึกษาธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่สถานศึกษามีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาระดับสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อไป

2.5.2 ประโยชน์ของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างไรจุดแข็งของสถานศึกษาจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนของสถานศึกษาจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายสถานศึกษา อุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ผลจากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมนี้ จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

2.5.3 ขั้นตอน / วิธีการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมจะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของสถานศึกษาทำให้มีข้อมูล ในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาบนจุดแข็งของสถานศึกษา และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถ กำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนของสถานศึกษาให้มีน้อยที่สุดได้ภายใต้การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมนั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน (S , W)

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษาแหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษาด้วย

จุดแข็งของสถานศึกษา (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในสถานศึกษานั้นเองว่าปัจจัยใดภายในสถานศึกษาที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นของสถานศึกษาที่สถานศึกษาควรนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข็มแข็งของสถานศึกษา

จุดอ่อนของสถานศึกษา (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในสถานศึกษานั้น ๆ เองว่าปัจจัยภายในสถานศึกษาที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบของสถานศึกษาที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

2. การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก (O , T)

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษานั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตรารู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของ ประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึง กรรมวิธีใหม่ ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการของสถานศึกษาในระดับมหาภาค และสถานศึกษาสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้ หน่วยงานเข็มแข็งขึ้นได้

อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกสถานศึกษาปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสถานศึกษาจำต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพสถานศึกษาให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

ตารางที่ 2.1 ปัจจัยของสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายใน (2S-4M)	**สภาพแวดล้อมภายนอก (STEP)**
โครงสร้างของสถานศึกษา (Structure) ระบบบริการ (Services) บุคลากร (Man) การเงิน (Money) วัสดุและอุปกรณ์ (Materiall) การบริหารจัดการ (Management)	ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal)
วิเคราะห์ ระบุสถานการณ์ จุดอ่อน (Weaknesses) – จุดแข็ง(Strengths)	วิเคราะห์ ระบุสถานการณ์ โอกาส(Opportunities) – อุปสรรค (Threats)

โดยรวมแล้วผลการวิเคราะห์จะมี 4 รูปแบบคือ

1. สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวย กลวิธี การดำเนินงานในลักษณะเพิ่ม ขยายสู่ความเป็นเลิศ

2. สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นข้อจำกัด กลวิธีการดำเนินงานในลักษณะ ปรับปรุงพัฒนา รักษาสถานภาพ

3. สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมภายในที่อ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส กลวิธีการดำเนินงานในลักษณะ ปรับปรุงพัฒนา จุดด้อย แก้ไข

4. สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมภายในที่อ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค กลวิธีการดำเนินงานในลักษณะ รีบเร่ง ทบทวน และปรับปรุง

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งในแง่เชิงบวกและเชิงลบ ข้อมูลสภาพแวดล้อมเป็นข้อมูลในการประเมินสภาพของสถานศึกษาว่าเป็นอย่างไร และพัฒนาไปในทิศทางใด สภาพแวดล้อมที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาแบ่งได้ 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พิจารณาจาก “โอกาสและอุปสรรค” ของสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พิจารณาจาก “จุดแข็งและจุดอ่อน” ของสถานศึกษา

2.6 บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

2.6.1 การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน คือ 1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. มาตรฐานด้านบุคลากร 3. มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4. มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน 6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย, 2559) ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนกับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อเป็นการระดมความร่วมมือทั้งทรัพยากรและการลงทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการส่งเสริม ความพร้อมของเด็กเล็กในการเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการระดมสรรพกำลัง และระดมสมองจากทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก รวมถึงบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559, หน้า 65-66)

ดังนั้นเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลหนองตองพัฒนาสามารถดำเนินการบริหารงานภายในและการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐานจึงได้จัดบุคลากรครูให้ครอบคลุมหน้าที่ ลักษณะงาน 4 ฝ่าย ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้จัดแบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่าย โดยแบ่งเป็น ฝ่ายวิชาการและพัฒนาหลักสูตร ฝ่ายการเงินและพัสดุ ฝ่ายบุคลากร และฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีการบริหารจัดการโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐาน และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2565, หน้า 55)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า 95) ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ-อารมณ์สังคม และสติปัญญา โดยใช้กิจกรรม 6 หลักที่ครอบคลุม 4 สาระ โดยสอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มีการจัดพื้นที่ภายในอาคารที่เพียงพอเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กที่ถูกสุขลักษณะมีการจัดหาและผลิตสื่อ และใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ควบคู่กับการส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กปฏิบัติตนตามหลักศาสนา รู้จักถูกผิด และรู้จักควบคุม อารมณ์มีระบบคัดกรองพัฒนาการและการสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างต่อเนื่อง มีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครองและชุมชนมีการส่งต่อการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างสม่ำเสมอ

ด้านความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมีกำลังคนเพียบพร้อมในการช่วยเหลือการสั่งการได้อย่างรวดเร็ว ในการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่กิจกรรมจึงออกมาได้ดีนับได้ว่าความพร้อมด้านกำลังคนในการสนับสนุน กิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT-Analysis) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนากำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ.2566-2570, หน้า 2) และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR ประจำปีการศึกษา 2565 (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, หน้า 60–95) ดังนี้

จุดแข็ง

บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ควบคู่กับการส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมบุคลากรมีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสามารถสามารถทำงานเป็นทีมมีโครงสร้างแต่ละฝ่ายร่วมสนับสนุนด้านกำลังคนผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มารยาทดีสุภาพเรียบร้อย

จุดอ่อน

ปัญหาที่สถานศึกษาต้องแก้ไข เช่น ผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. ที่สถานศึกษาจะต้องเร่งพัฒนาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ปัญหาพฤติกรรมครู ปัญหาการขาดแคลนครู ปัญหาคุณภาพของครู ปัญหาการพัฒนาครู ปัญหาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอก ปัญหาถนนภายในสถานศึกษาชำรุด ปัญหาสนามกีฬาชำรุด ปัญหาสื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอนหรือครุภัณฑ์ทาง

การศึกษาชำรุด ปัญหาค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษา

โอกาส

นโยบายรัฐบาลและนโยบายวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ในระดับปฐมวัยหน่วยงานเทศบาลให้การสนับสนุนในการพัฒนาอาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ อำนวยความสะดวก ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อุปสรรค

การพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านอาคารสถานที่ยังมีข้อจำกัดในด้านระเบียบกฎหมาย การบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามโครงสร้างฝ่ายต่างๆยังขาดการกำกับดูแล รวมถึงการพัฒนา เด็กในระดับปฐมวัยต้องได้รับความร่วมมือจากภาคีองค์กรใกล้เคียงและผู้ปกครองอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่าการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จุดเด่นด้านวิชาการและหลักสูตรมีดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ-อารมณ์สังคม และสติปัญญาโดยใช้กิจกรรม 6 หลักที่ครอบคลุม 4 สาระ โดยสอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปรับปรุงด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ การบริหารงานตามโครงสร้างขาดการกำกับดูแลอีกทั้งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องได้รับการดูแลควบคู่กันระหว่างผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2.6.2 มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า ก) ได้ระบุว่าจุดที่ควรพัฒนาการดำเนินงาน ควรมีขั้นตอนการประเมินผลและการนำผลจาการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการประกันคุณภาพภายในยังที่เป็นระบบมีการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบเน้นความสมบูรณ์ ของขั้นตอนการดำเนินงานโดยเฉพาะเรื่องเอกสารหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงานควรมีการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องและรองรับการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด – 19 รวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเองให้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆที่เหมาะสมในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา – 2019 อีกทั้งรายงานการประเมินตนเองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า 49) ยังได้ระบุจุดที่ควรพัฒนาไว้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 ในการดำเนินงานขาดความสมบูรณ์ของขั้นตอนการบริหารจัดการโดยเฉพาะเรื่องเอกสาร หลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบ

1.2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดในด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.4 การจัดข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการใช้งานยังไม่ปรากฏให้เห็นผลชัดเจนอีกทั้งขาดการ ประเมินระบบสารสนเทศและนำมาใช้ในการปรับปรุงเพื่อพัฒนางานให้ครอบคลุมแนวทางในการพัฒนา ครู/ผู้ดูแล เด็ก ควรต้องจำแนก/แบ่งประเภทสารสนเทศที่มีอยู่แล้วซึ่งอาจพัฒนาจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมาใช้งาน เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ระบบสารสนเทศเพื่อการเงินและงบประมาณ โดยครู/ผู้ดูแลเด็กแบ่งผู้รับผิดชอบหลักในระบบสารสนเทศนั้น ๆ ได้ในส่วนของการประเมินผลการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนานั้นครู/ผู้ดูแลเด็กควรมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/จัดการเรียนรู้เพื่อช่วยกันระบุปัญหารวมถึงการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการใช้ระบบสารสนเทศภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

2.6.3 มาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย (ด้านบุคลากร)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า ก) ระบุว่าจุดที่ควรพัฒนานั้น ควรมีการส่งเสริมการจัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการประเมินพัฒนาการนักเรียนตามแบบ DSPM จัดทำระบบฐานข้อมูลเด็กที่เป็นระบบครูควรมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและรองรับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด - 19 ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายรูปแบบนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับพัฒนาการในด้านประสบการณ์การเรียนรู้ให้มากขึ้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า 49) ระบุว่าด้านที่ 2 ด้านครู และผู้ดูแลเด็กเล็ก ให้การดูแลจัดประสบการณ์และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย (ด้านบุคลากร)

2.1 ขาดการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาการประเมินพัฒนาการเด็กตามแบบ DSPM

2.2 ครูควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์อย่างหลากหลายและใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง

2.3 ควรประเมินผลการจัดประสบการณ์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนา และปรับปรุงการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2.7.4 มาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า ก) ระบุว่าจุดที่ควรพัฒนา ควรจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาความคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงวัยของผู้เรียนและความแตกต่างของแต่ละบุคคลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ เช่น การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมCooking Study เพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565, หน้า 49) ระบุว่าด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย 3.1 ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านการ

พัฒนาความคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ โดยคำนึงให้วัยและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

พัฒนา พงษ์สนิท และคณะ (2554) ได้ศึกษาพัฒนาโปรแกรมการจัดการเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากการประยุกต์ใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง ก่อนและหลังการดำเนินการและเปรียบเทียบผลการดำ เนินงานการผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ของกรมอนามัย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลทรายมูล จำนวน 48 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยการประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการวางแผนแบบมีส่วนร่วม AIC แบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 และแบบประเมินศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ของกรมอนามัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือการค้นหาปัญหาการวางแผนการแก้ไขปัญหา การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในระดับมากที่สุดและเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และมีผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ อยู่ในระดับดี โดยสรุป การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยการประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการวางแผนแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิผลทำให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามวงจรเพิ่มขึ้น และมีผลทำให้การดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ จึงควรสนับสนุนให้มีการนำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กอื่น หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ทักษวรรณ ปินไชย (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง จึงได้นำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นใน ปี พ.ศ. 2547 มาเป็นแบบอย่าง ปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ชุมชนและผู้ปกครองซึ่งยังไม่เห็นความสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรขาดการปรับปรุงหลักสูตร ครูขาดการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ผู้นำขาดความรู้ความสามารถบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว

จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ควรจ้างผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดูแล การรับครูควรมีกระบวนการคัดเลือก และสอบตามเกณฑ์และควรจะมีค่าตอบแทนที่สูงเพื่อให้ได้ครูเก่งเข้ามา ในขณะที่หัวหน้าส่วนราชการ ควรเข้ามานิเทศหรือเยี่ยมเยือน เพื่อติดตามผลการทำงาน

แก้วลูน แว่นแก้ว (2558) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติตามหลักวิชาการ กฎหมาย และหนังสือ สั่งการที่เกี่ยวข้อง ขาดการบริหารงานที่ชัดเจน บุคลากรทุกคนมีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก หลักสูตรสถานศึกษาขาดผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพขาดบุคลากรสนับสนุน อาคารเรียนสร้างใหม่ แข็งแรง สะอาด และปลอดภัย สภาพภูมิทัศน์ภายนอกอาคารเรียนขาดความร่มรื่นสวยงาม สนามเด็กเล่น ไม้ได้มาตรฐาน งบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำกัด สภาพภายใน อาคารเรียนสะอาดแต่พื้นที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มคับแคบ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ในการให้ชุมชนและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาคือ กำหนดโครงสร้างการบริงานที่ชัดเจน ควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ ควรสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ควรมีงบประมาณที่เพียงพอในการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ภายนอกให้ร่มรื่น สวยงาม ปรับปรุงสนามเด็กเล่นให้ได้มาตรฐาน ควรสนับสนุนบุคลากรเพิ่มเพื่อแบ่งเบาภาระงานของครู ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามา แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยสร้างเครือข่ายกับทุกภาคส่วน

จรัสศรี เพ็ญสุภา (2558) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามมาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานตามมาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการนิเทศ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามมาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการนำกระบวนการ PDCA เข้ามาดำเนินงานด้านหลักสูตรและการวิจัยในชั้นเรียน

อัญชลีกร พวงเรือนแก้ว (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการโครงสร้าง ระบบบริหารไม่ชัดเจน ขาดการบริหารที่เป็นระบบคุณภาพ (PDCA) เป็นเครื่องมือ ด้านบุคลากรการจัดสรรตำแหน่งจากกรมมีความล่าช้ายังมีครูที่ไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการและครูผู้ดูแลเด็ก ยังขาดทักษะการพัฒนาการเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่มีไม่พอ และไม่ได้มาตรฐานขาดสุขอนามัยด้านวิชาการครูผู้ดูแลเด็กยังขาดความเข้าใจในการทำแผนการพัฒนาการศึกษา 3 ปี ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาร่วมตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรทำให้ไม่ครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ขาดการนิเทศ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหารด้านการมีส่วนร่วมยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยขาดความร่วมมืออย่างจริงจังกับเครือข่ายผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้ามาร่วมกิจกรรมในชุมชน 2) ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กพบว่าโครงสร้างและระบบบริหารไม่ชัดเจน ขาดการบริหารที่เป็นระบบคุณภาพ เครื่องมือในการบริหารศูนย์ พัฒนาเด็กขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมไม่พอและไม่ได้มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรผู้บริหารขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจริงจังและไม่ครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ ขาดการนิเทศประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดระบบการดำเนินงาน จากผู้ปกครองชุมชนและผู้สนับสนุนบางองค์กรบริหารไม่ตรงตามความต้องการที่จะนำมาใช้จัดกิจกรรมกับเด็ก การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยขาดความร่วมมืออย่างจริงจังกับเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการ งานด้านต่าง ๆ ให้มีที่ชัดเจน ด้านบุคลากรควรทำเรื่องเพื่อขอตำแหน่งไปที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยสร้างอาคารเรียนใหม่ให้มีห้องกิจกรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรผู้บริหารปฏิบัติอย่างจริงจัง นิเทศติดตาม ตรวจสอบ ประเมินอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพเพื่อให้มีการประเมินตามหลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้อยู่ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทำข้อตกลงกับหน่วยงานต่างๆด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันอย่างจริงจังเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กควรแจ้งข่าวสาร ให้ผู้ปกครองทราบเพื่อเป็นการใช้ติดต่อประสานงานจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาต่อไป

ลภัตสดา นราพงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิมีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ซึ่งทั้ง 5 ด้าน เน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรมหลัก (ในแต่ละวัน) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดวงดาว จุมจำปา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการสร้างความคิด ทักษะด้านบริหารงานบุคคล ทักษะด้านการศึกษา ทักษะด้านการประเมินผล ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และด้านทักษะด้านการเป็นผู้นำ ระดับการมีส่วนร่วมในการจดัการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมี

ส่วนร่วมในการตดัสินใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการบริหารในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กัน ทางบวกในระดับมาก (rxy = .690) อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่าที่มีอำนาจพยากรณ์โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านการประเมินผล ทักษะด้านการสร้างความคิด ทักษะด้านเทคนิคทักษะด้านบริหารงานบุคคล ทักษะด้านการศึกษา ทักษะด้านการเป็นผู้นำและทักษะ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ประโยชน์ที่ได้รับคือเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กจังหวัดเชียงใหม่ ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ชลธิชา ดำริสิงห์สกุล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับสมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับสมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงที่สุด คือ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ด้านความสามารถในการเป็นผู้นำ และด้านความสามารถในการพัฒนาคน

2) ระดับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากทุกด้าน ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาคือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน และด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ธนวรรณ ทองอ่อน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบล ผลวิจัยพบว่า 1) การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบล มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1) การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 1.2) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และ 1.3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม (3) การปฏิบัติตนของครู/ผู้ดูแลเด็ก (4) บทบาทผู้นำของนายกเทศมนตรี (5) การวางแผนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ (6) การประกันคุณภาพ (2) รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบล พบว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของ 6 องค์ประกอบ โดยบทบาท ผู้นำของนายกเทศมนตรีมีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม การปฏิบัติตนของครู/ผู้ดูแลเด็ก การวางแผนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อการประกันคุณภาพ ส่วนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม การปฏิบัติตนของครู/ผู้ดูแลเด็กการวางแผนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลโดยตรงต่อการประกันคุณภาพ (3) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบล ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์

จิรัชยา บุตรพรม (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านความคิดเห็น และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านบุคลากร 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์ มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ตำแหน่งและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรตั้งงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกเหนือจากที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงานพัฒนาเครือข่ายเพื่อให้การบริหารงานของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ณัฐชยา จิวประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ มีรายการปฏิบัติรวม 65 รายการ คือ

องค์ประกอบที่ 1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 12 รายการ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่การวางแผน (P) จำนวน 5 รายการ การดำเนินงานตามแผน (D) จำนวน 2 รายการการติดตามประเมินผล (C) จำนวน 2 รายการการปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) จำนวน 3 รายการ

องค์ประกอบที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเน้นจุดเด่น ที่สะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 17 รายการ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่การวางแผน จำนวน 4 รายการ การดำเนินงานตามแผน จำนวน 8 รายการ การติดตามประเมินผล จำนวน 3 รายการ การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ จำนวน 2 รายการ

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา จำนวน 15 รายการ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน จำนวน 4 รายการ การดำเนินงานตามแผน จำนวน 4 รายการ การติดตามประเมินผล จำนวน 3 รายการการปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อจำนวน 4 รายการ

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 11 รายการ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่การวางแผน จำนวน 4 รายการ การดำเนินงานตามแผน จำนวน 2 รายการ การติดตามประเมินผล จำนวน 2 รายการการปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อจำนวน 3 รายการ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 10 รายการ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน จำนวน 3 รายการการดำเนินงานตามแผน จำนวน 3รายการ การติดตามประเมินผล จำนวน 2 รายการการปรับปรุงแกไข/ดำเนินการต่อจำนวน 2 รายการ และ 2) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ตามวงจรคุณภาพ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกรายการปฏิบัติมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำแนวทางไปปฏิบัติจริง สูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ที่ 3.50 อย่างมีนัยยะทางสถิติที่ .05

ธิราภรณ์ มากมี และ นงลักษณ์ ใจฉลาด (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดไปต่ำสุดตามลำดับดังนี้ ปัญหาที่มีระดับมากที่สุดคือ ปัญหาด้านบุคลากร รองลงมาเป็นปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ปัญหาด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และที่มีระดับปัญหาน้อยที่สุดคือปัญหาด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามลำดับ

ชนาภา เสมสายัณห์ (2563) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารจัดการนั้น คือ ด้านบุคลากรในเชิงปริมาณ มีศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่จำนวนเด็กเล็กมากกว่าจำนวนครู ส่งผลให้ขาดแคลนอัตรากำลัง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวนครูเกินกว่าความจำเป็นหากเทียบกับจำนวนเด็กเล็ก อีกทั้งในเชิงคุณภาพ บุคลากรส่วนใหญ่ ขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไม่เป็นปัจจุบัน ตลอดจนการทำงานไม่เป็นระบบซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจากการวิเคราะห์ทางเลือกนโยบาย และข้อดีข้อเสียแต่ละทางเลือก พบว่า เห็นควรใช้ ข้อเสนอทางเลือกที่ 3 การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก โดยการนำหลักสูตร High Scope ตามโครงการ ลดความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ (RIECE : Thailand) ไปทำความร่วมมือร่วมกับ สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตด้านการศึกษาปฐมวัย และให้นักศึกษามาฝึกงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด ซึ่งเป็นทางเลือกที่สามารถเป็นนโยบายทางการบริหารและนำไปสู่การปฏิบัติได้และเป็นผลดี ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กจากต้นทางในระยะยาวและยั่งยืน เสริมสร้างความเข็มแข็ง ก้าวทันต่อการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัย และสามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้กับทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ได้ทำข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง โดยทางเลือกนี้เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ต้องใช้ระยะเวลา ในการดำเนินการพอสมควร เพราะต้องมีการเตรียมการ วางแผน จัดสรรทรัพยากร การถ่ายทอด ความรู้และได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ ประกอบกับมีความจำเป็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตกลงในเรื่องค่าใช้จ่ายกับสถาบันการศึกษาและ คณะผู้จัดทำหลักสูตรทั้งนี้ ในทางปฏิบัติเพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวทางในการบริหารจัดการที่หลากหลาย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ศึกษาจึงเสนอให้ใช้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ทั้ง 3 ทางเลือก ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ควบคู่กันได้ในช่วงเวลาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยมีแผน การดำเนินการ (Road Map) ดังนี้

1. ระยะสั้น (ระยะเวลา 1 - 3 ปี) ใช้ทางเลือกที่ 1 การจัดการทรัพยากรร่วมภายใน (Internal Pool Resource) ในการหมุนเวียนครูผู้ดูแลเด็กระหว่างศูนย์ (Child Caretaker Rotation) ควบคู่กับทางเลือกที่ 2 การส่งเสริมความร่วมมือจากหลายภาคส่วนและการสร้างเครือข่ายในการบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก

2. ระยะยาว (ระยะเวลา 5 - 10 ปี) ใช้ทางเลือกที่ 3 การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก โดยการนำหลักสูตรไฮโคป (High Scope) ตามโครงการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ (RIECE: Thailand) ไปทำความร่วมมือร่วมกับสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตด้านการศึกษาปฐมวัย และให้นักศึกษามาฝึกงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด

ภักดีกุล รัตนา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อความเป็นพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล : บทเรียนจากต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยของสิงคโปร์ ฮ่องกง อิสราเอล นิวซีแลนด์ ฟินแลนด์ และสวีเดนทั้งหกประเทศมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานของบริบทของแต่ละประเทศ และมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาตามแนวคิดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องปรัชญาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ การจัดการเรียนรู้ แบบเด็กเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเด็กทุกด้านแบบองค์รวม การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติการสร้างปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเด็กกับครอบครัวและโลกภายนอก การเรียนรู้ผ่านการเล่นและมุ่งให้เด็กเกิดอิสรภาพและพหุปัญญาโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและบุคลิกภาพและเป็นพลเมืองที่มีทักษะและสมรรถนะที่เหมาะสมต่อโลกยุคดิจิทัล ส่วนการผลิตบุคลากรการศึกษาปฐมวัยนั้น พบว่าในทุกประเทศได้กำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำหนดเกณฑ์ทางวิชาการ และต้องมีประสบการณ์ในการฝึกสอนรวมไปถึงมีหน่วยงานรับผิดชอบและจัดการฝึกอบรม ให้มีคุณสมบัติตามกำหนด

ผุสดี อินทร์ผาย (2564) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี พบว่า 1. การดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย 2) ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 3) ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2. การดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง และขนาดของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนาภา อิ่มเงิน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (1) ด้านการบริหารงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วน ตำบลคลองห้า ยึดหลักการอบรม เลี้ยงดู และควบคู่กับการให้การศึกษา

แบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็ก และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน จัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมสอดคล้องตามวัย แนวทางในการพัฒนา คือ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพิ่มเติมจากโครงสร้างที่องค์การบริหารส่วนตำบล คลองห้ากำหนดและร่วมกันจัดทำหลักสูตร จัดทำแผนพัฒนาศูนย์ฯ จัดทำแผนการนิเทศติดตาม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชัดเจน (2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร มีการแต่งตั้งให้บุคลากรจากองค์การ บริหารส่วนตำบลคลองห้าทำหน้าที่ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางในการพัฒนา คือ ควรจัดให้มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำความต้องการมากำหนด ในการวางแผนจำนวนบุคลากรให้สอดคล้องกับจำนวนเด็กเล็กและปริมาณงานควบคู่กับการอบรมพัฒนาบุคลากร (3) ด้านการบริหารงานงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าได้รับงบประมาณอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้จ่ายในเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับบริการเด็กเล็ก ที่เข้ามาเรียนและค่าตอบแทนของบุคลากร ส่วนเงินรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการทำแผนจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ และก่อสร้างซ่อมแซมอาคารสถานที่แนวทางในการพัฒนา คือ ควรพัฒนาจัดทำแผนพัฒนาศูนย์และเสนอต่อผู้บริหารเพื่อกำหนดภาระงานและงบประมาณที่จะใช้ให้ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อจะได้ร่วมกันวางแผนทั้งในด้านการพัฒนาและการใช้จ่าย งบประมาณ (4) ด้านการบริหารงานทั่วไปแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารศูนย์ ฯ ส่วนการศึกษาฯ ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็ก ควรได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาศูนย์ฯ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของตามหลักการร่วมคิดร่วมทำและร่วมรับผล

จารุณี อยู่สุขสวัสดิ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยด้านมาตรฐานจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดทำหลักสูตร จัดทำระบบสารสนเทศเป็นปัจจุบัน และมีการประเมินตนเองของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รองลงมา คือ การบริหารบุคลากรจัดอัตราส่วนต่อครูผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมเพียงพอ ด้านมาตรฐาน จัดการครูผู้ดูแลเด็กและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย เรื่องที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิด ทักษะ กระบวนการคิด จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคล สิ่งต่าง ๆ สถานที่ ธรรมชาติรอบตัว คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการเหมาะสมตามวัย รองลงมาคือ มีแผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยหรือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีการดำเนินงานประเมินผล และมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน และด้านมาตรฐานคุณภาพ เด็กปฐมวัย เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านภาษาและการสื่อสารใช้ ภาษาไทยเป็นหลักคุ้นเคย ภาษาท้องถิ่น ฟัง พูด สนทนา รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาการด้านความเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็กเคลื่อนไหวทรงตัวได้ตามวัยให้กับเด็กอายุ 3 – 5 ปี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงสรุปได้ว่าแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ต้องอาศัยกระบวนการดำเนินงานตามวงจร PDCA กล่าวคือ การวางแผน (Plan) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงมาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัยการปฏิบัติ (Do) นำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบควบคุมและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องการตรวจสอบ (Check) ประเมินผลการดำเนินงานเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อหาจุดที่ต้องปรับปรุงการปรับปรุง (Act) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแสวงหาข้อค้นพบ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา และเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา
3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.7 การนำเสนอข้อมูล

3.1 วิธีการศึกษา

3.1.1 ศึกษาจากเอกสารศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย เช่นแผนพัฒนา แผนปฏิบัติงานประจำปี สรุปรายงานประเมินภายใน (SAR) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ สภาพการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย(ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) และการวิเคราะห์ปัจจัย สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 ศึกษาในภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบแบบกึ่งโครงสร้างเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 15 คน

3.1.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยจากตัวบุคคลที่สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

3.2.1. กลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน รองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งหมดจำนวน 15 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ (2) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

3.2.2 กลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จำนวน 8 คน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 2 คน, ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน, ครูผู้สอน 2 คน,กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ (2) มีประสบการณ์ทำงานด้านที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ปี ผลการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญได้ผู้เชี่ยวชาญ 8 คน ซึ่งจำแนกตามความเชี่ยวชาญ

ตารางที่ 3.1 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (ปรากฏตามภาคผนวก ก)

คนที่	กลุ่ม			
	ผู้เชี่ยวชาญ	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ครูปฐมวัย	ผู้ปกครองคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาฯ
1	/			
2	/			
3		/		
4		/		
5			/	
6			/	
7				/
8				/

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษาแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.3.1 ลักษณะของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้โครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3.3.2 แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม ใช้ประเด็นคำถามดังต่อไปนี้ ศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1. การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนด แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุดหลักการเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลการดำเนินงานโดยตรงการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ได้แก่ กลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ 2 คน กลุ่มผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน กลุ่มครูปฐมวัย 2 คน และกลุ่มผู้ปกครอง คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน รวมทั้งหมด 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ คือ

2.1 กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 ท่าน คือผู้วิจัยเอง ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note - Taker) จำนวน 2 ท่าน และผู้บริการทั่วไป จำนวน 1 ท่าน

2.2 แนวทางการสนทนากลุ่ม เรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่ม ตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถาณการณ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลัก รวมถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของคำถามขยาย

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

2.3 วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ สมาร์ทโฟนที่สามารถบันทึกเสียงและถ่ายรูปได้, แบบบันทึกข้อมูล

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยนำแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลทุกส่วนที่ต้องการ

3.4.2 นำข้อมูลจากกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการวิจัย

3.4.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ ปรึกษาเพื่อให้ข้อคำถามการสัมภาษณ์ของเครื่องมือมีความถูกต้องสมบูรณ์และเชื่อถือได้ เพื่อนำไปตอบวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งสองท่านได้แก่

1. อาจารย์ ดร.ชาลี ภักดี วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)

2. ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก Ph.D. (Adult Education) ได้ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม

3.4.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

3.4.5 ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะจากการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย เช่น แผนพัฒนา แผนปฏิบัติงานประจำปี สรุปรายงานประเมินภายใน (SAR) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ สภาพการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย และการวิเคราะห์ปัจจัย สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เกี่ยวกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3.5.2 ศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการสัมภาษณ์โดยสนทนาตัวต่อตัวแบบเผชิญหน้า ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มต้นจากการแนะนำวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และพยายามสร้างความเป็นกันเองกับผู้สัมภาษณ์มากที่สุด ถึงแม้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จะเป็นผู้ร่วมงานก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน รองนายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา 1 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จำนวน 9 คน รวมทั้งหมด 15 คน

1) การเตรียมการ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เตรียมแบบบันทึก หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Informed Consent Form) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับทราบและยินยอมเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์

2) การดำเนินการสัมภาษณ์ตามโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3.5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้คำถามสนทนาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกอย่างเป็นอิสระโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มไว้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการศึกษาที่วางไว้ โดยการวิเคราะห์ตามกรอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสรุปเหตุการณ์หรือกฎเกณฑ์ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ของการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา และแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 2 คน, ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน, ครูผู้สอน 2 คน, กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ 2 คน

1) การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม

1.1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุเคราะห์การเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มจากรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา (สถานที่จัดสนทนากลุ่ม) เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ในการสนทนากลุ่ม และขอเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่บุคลากรผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อขออนุญาตบุคคล

1.2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้แก่ สมุดบันทึก เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ของที่ระลึกและคู่มือการสนทนากลุ่ม

1.3) ซักข้อมทำความเข้าใจในหลักการ วิธีการและขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ดำเนินการ ผู้จดบันทึกการสนทนาและผู้บริการทั่วไปมีความพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา

2) การดำเนินการสนทนากลุ่ม

2.1) ผู้วิจัยจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อมก่อนผู้เข้าร่วมสนทนาจะเดินทางมาถึง

2.2) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเมื่อผู้เข้าร่วมสนทนาเดินทางมาถึงโดยผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสนทนาทุกคนพยายามพูดคุยและซักถามอย่างเป็นมิตรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีก่อนเริ่มต้นสนทนา

2.3) เมื่อสนทนาเสร็จสิ้นลงผู้วิจัยแสดงความขอบคุณ ผู้ร่วมสนทนาทุกคน และดูแลอำนวยความสะดวกจนผู้ร่วมสนทนาเดินทางกลับ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

3.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

3.6.2 การวิเคราะห์ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปแบบบรรยายพรรณนา

3.7 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่เรียบร้อยแล้ว ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบตาราง และแบบบรรยายขยายความตามแนวคิดและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ การนำเสนอรายงานในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการวิจัยได้ทำเป็นบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยต่อไป

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ผลการหาแนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

4.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

4.1.1 ผลการศึกษาเอกสารตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ตั้งอยู่เลขที่ - หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50340 โทรศัพท์ 0538-3286-1 ต่อ 105 สังกัดกองการศึกษาเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เปิดสอนระดับชั้นเตรียมอนุบาล ถึงระดับชั้น อนุบาลปีที่ 3 มีขนาดเนื้อที่ จำนวน 2 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติเทศบาล และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ม.32) เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำจากเหตุดังกล่าวเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นมาด้วยความร่วมมือของชุมชน โรงเรียนในเขตเทศบาลตำหนองตองพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ท้องถิ่นอำเภอหางดง ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนองค์กรภาครัฐ และเอกชนในเขตเทศบาลฯ เพื่อกระจายโอกาสแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และเป็นการเตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาขั้นต่อไป

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2544 มีผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 4 อัตรา โดยฝากไว้ที่โรงเรียนต้นสังกัด ได้แก่ โรงเรียน บ้านหนองตอง โรงเรียนบ้านป่าลาน โรงเรียนวัดพระเจ้าเหลื้อม โรงเรียนวัดอินทราพิบูลย์ เพราะเทศบาลยังไม่มีความพร้อม จนกระทั่งในปีงบประมาณ 2547 เทศบาลได้ตั้งงบประมาณไว้ 1,200,000. บาท และได้จัดตั้ง กองการศึกษาดำเนินการเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โดยได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 4 ให้ใช้สถานที่ภายในโรงเรียนบ้านหนองตอง เทศบาลฯ จึงได้เข้าปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ปรับภูมิทัศน์ จัดซื้อ / หาอุปกรณ์ต่าง ๆ วัสดุงานบ้านงานครัว และเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ วันที่ 3 มิถุนายน 2547 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา2547 สถานที่ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (ตรงข้ามวัดหนองตอง) มีพื้นที่ 2 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา ปัจจุบันเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ได้เข้าไปจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2567) มีการให้บริการ รับเด็ก อายุ 2-5 ปี จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 4 ระดับ (1) สำหรับเด็กอายุ 2 ปี (2) สำหรับเด็กอายุ 3 ปี (3) สำหรับเด็ก อายุ 4 ปี (4) สำหรับเด็กอายุ 5 ปี มีเด็กปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 75 คน จำนวนบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน สายงานการสอนพนักงานเทศบาล (ครูราชการ) จำนวน 5 คน สายงานสนับสนุนการสอน (พนักงานจ้าง) จำนวน 6 คน ในด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 ในด้านการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทสบาลตำบลหนองตองพัฒนาในปัจจุบันได้รับการอุดหนุนสนับสนุน 1) จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย ค่าอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) เงินเดือนค่าตอบแทนพนักงานครู และค่าตอบแทนพนักงานจ้างตามภารกิจ เงินอุดหนุนการจัดการศึกษา 2) งบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ซึ่งในแต่ละปีส่วนการศึกษาจะดำเนินการสำรวจความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดตามปีงบประมาณ

จากผลการดำเนินงานในระยะสามปีการศึกษาที่ผ่านมาผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้แก่คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู รวมถึงผู้ปกครอง ในการประชุมสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยเงื่อนไขและปัญหาที่สำคัญในการบริหารการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีดังนี้ ขาดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและครอบคลุมการพัฒนาบุคลากรไม่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานไม่สม่ำเสมอการขาดแคลนบุคลากรสนับสนุน เช่น เจ้าหน้าที่การเงินและธุรการการขาดการใช้ข้อมูลจากการประเมินเพื่อปรับปรุงการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมปัญหาในการบริหารจัดการด้านบุคลากรครูมีภาระงานที่มากเกินไป ส่งผลต่อการดูแลเด็กครูขาดทักษะในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ขาดความปลอดภัยและความร่มรื่นของพื้นที่ขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนอกอาคารเรียนการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพ(SAR)รายงานยังขาดความสมบูรณ์ เช่น การรวบรวมข้อมูลแบบร่องรอยผลการปฏิบัติงานไม่มีการเปรียบเทียบผลประเมินกับค่าเป้าหมายที่ชัดเจนการประเมินผลและพัฒนานวัตกรรมขาดการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ขาดการสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

จากรายงานการประกันคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ.ศ.2564 - 2567 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2565, หน้า 5) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าศูนย์พัฒนาเด็กควรระบุข้อมูลลงในรายงานการประเมินตนเองในครั้งต่อไป ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นศูนย์พัฒนาเด็กอาจจะเพิ่มเติมร่องรอยการปฏิบัติงานผลสรุปการปฏิบัติงานแต่ละโครงการ และกิจกรรมที่นำมาอ้างอิงในแต่ละมาตรฐาน เช่น การจัดทำลิงก์ หรือ QR Code ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของการสรุปการปฏิบัติงานแต่ละโครงการนำมาอ้างอิงในแต่ละมาตรฐานตามระบบบริหารคุณภาพ (PDCA) มีการนำผลประเมินที่ได้เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ที่บรรลุเป้าหมายนอกจากนี้ควรมีข้อมูลสรุปการมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี ควรวิเคราะห์การปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) หรือ นวัตกรรม (Innovation) ในทุกมาตรฐานว่าสอดคล้องกันหรือไม่เป็นแบบอย่างที่เด่นชัด และชัดเจนซึ่งจะทำให้รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของศูนย์พัฒนาเด็กเกิดประโยชน์เพิ่มขึ้นและสามารถ นำมาเป็นฐานข้อมูลในปีการศึกษาต่อไป ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าความเห็นจากทุกภาคส่วนสมควรปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานในจุดบกพร่องต่างๆเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดและผ่านการประเมินรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ.ต่อไป

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนเด็กปฐมวัยในแต่ละระดับชั้น จำแนกประเภทในปี พ.ศ.2567 จำนวนเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ปีการศึกษา 2564 – 2566

ปีการศึกษา	ระดับอายุ 2 – 6 ปี
ปีการศึกษา 2564	117 คน
ปีการศึกษา 2565	80 คน
ปีการศึกษา 2566	93 คน

จากตารางที่ 4.1 จำนวนเด็กปฐมวัยแต่ละระดับชั้นจำนวนเด็กในแต่ละปีมีจำนวนเด็กเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับอัตราการเกิด การย้ายสถานศึกษารวมถึงย้ายติดตามผู้ปกครองไปต่างจังหวัด ข้อมูลจำนวนเด็กปฐมวัย (อ้างอิงจากการบันทึกข้อมูลนักเรียนและเด็กเล็กของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระบบสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Center information System : LEC) ครั้งที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2564 – 2566 กองการศึกษาเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา)

ตารางที่ 4.2 แสดงสถิติจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามปีการศึกษา ได้ดังนี้

ตำแหน่ง	ปีการศึกษา		
	2564	2565	2566
พนักงานครู (ข้าราชการ)	5	5	5
พนักงานจ้างตามภารกิจ	1	1	1
พนักงานจ้างทั่วไป	3	3	3
จ้างเหมาบริการ	1	2	3
รวม (คน)	**10**	**11**	**12**

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาของครูภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา มาจากข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่ปีการศึกษา 2564 - 2566 ซึ่งพนักงานครู (ข้าราชครู) และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยและมีใบประกอบวิชาชีพครูทุกคน (อ้างอิงข้อมูลจากงานบุคลากรเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา 2564 - 2566)

ตารางที่ 4.3 สรุปผลการประเมินภายใน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2564 – 2566

มาตรฐาน	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566
มาตรฐานที่ 1	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
มาตรฐานที่ 2	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
มาตรฐานที่ 3	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่าสรุปผลการประเมินภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2564 – 2566 อยู่ในระดับ ดีมาก

4.1.2 ผลการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.1.2.1 ผลการศึกษา ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ผลจากการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำเสนอดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 15 คน ได้นำเสนอในรูปแบบค่าร้อยละตามรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงตำแหน่งผู้ให้การสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี
1	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1	หัวหน้าสำนักปลัดฯ	5 มิถุนายน 2567
2	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2	รองนายกเทศมนตรี	5 มิถุนายน 2567
3	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3	ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	6 มิถุนายน 2567
4	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4	ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	7 มิถุนายน 2567
5	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5	นายกเทศมนตรีฯ	7 มิถุนายน 2567
6	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6	ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	11 มิถุนายน 2567
7	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7	ตัวแทนผู้ปกครอง	11 มิถุนายน 2567
8	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8	ตัวแทนผู้ปกครอง	11 มิถุนายน 2567
9	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9	ตัวแทนผู้ปกครอง	13 มิถุนายน 2567
10	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาฯ	17 มิถุนายน 2567
11	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาฯ	17 มิถุนายน 2567
12	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12	คณะกรรมการบริหารฯ	18 มิถุนายน 2567
13	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13	คณะกรรมการบริหารฯ	20 มิถุนายน 2567
14	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14	คณะกรรมการบริหารฯ	20 มิถุนายน 2567
15	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15	ผู้แทนชุมชน	21 มิถุนายน 2567

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ให้การสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ อายุ และหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	6	40.00
หญิง	9	60.00
รวม	**15**	**100**
อายุ		
20 – 30 ปี	2	13.33
31 – 40 ปี	4	26.67
41 – 50 ปี	4	26.67
50 ปีขึ้นไป	5	33.33
รวม	**15**	**100**
บทบาทหน้าที่เกี่ยวข้อง		
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2	13.33
หัวหน้าส่วนราชการ	1	6.67
ครูผู้สอน	3	20.00
ผู้ดูแลเด็ก	2	13.33
ตัวแทนผู้ปกครอง	3	20.00
ตัวแทนคณะกรรมการบริหารฯ	4	26.67
รวม	**15**	**100**

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ พบว่า

1. ผู้ให้การสัมภาษณ์เป็นเพศชาย มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เป็นเพศหญิง มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00

2. ผู้ให้การสัมภาษณ์อายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 อายุระหว่าง 31 – 40 ปีมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และอายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

3. ผู้ให้การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 6.67 กลุ่มครูผู้สอน (ราชการ) มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 กลุ่มผู้ดูแลเด็ก (พนักงานจ้าง) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 กลุ่มตัวแทนผู้ปกครอง มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และกลุ่มตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 26.67

4.1.2.2 ผลการศึกษาการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 2 คน กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน กลุ่มครูผู้สอน (ราชการ) มีจำนวน 3 คน กลุ่มผู้ดูแลเด็ก (พนักงานจ้าง) จำนวน 2 คน กลุ่มตัวแทนผู้ปกครอง มีจำนวน 3 คน และกลุ่มตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2567 โดยมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ครอบคลุมกรอบแนวคิดและทฤษฎีวงจร PDCA ของ วิฑูรย์ สิมะโชค (2545, หน้า 43) กล่าวว่า PDCA ก็คือวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) เรียกตามปรมาจารย์ด้านคุณภาพ Dr. Edward W. Deming ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำไปปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) และการนำไปแก้ไขปรับปรุง (A) ทำหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆจะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ผลลัพธ์สูงขึ้น จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการนำเสนอผลการวิจัยดังกล่าว

ด้านการวางแผน (P)

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีเป้าหมายหลักของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นเป้าหมายในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเห็นเป็นภาพรวมอันเดียวกันว่า คือการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป / ผู้ให้คำตอบมีคำตอบที่ไม่เป็นทิศทางเดียวกัน ในการพัฒนาการศึกษาและการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งการดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเท่านั้นแต่ยังช่วยในการพัฒนาเด็กทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเป็นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในวัยก่อนเข้าเรียน และสร้างความมั่นคงทางการศึกษาในระยะยาว

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีเป้าหมายหลักของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวในภาพรวมว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้ถือเป็นตัวอย่างของการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีการประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งชุมชน ครอบครัว และผู้บริหาร เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางด้านการศึกษาและการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ของเด็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบครัว และผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กให้เหมาะสมตามวัย นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการจัดตั้งและบริหารศูนย์ฯ เพื่อพัฒนาเด็กวัยก่อนเข้าเรียนให้มีพื้นฐานทางการศึกษาที่มั่นคงและมีคุณธรรมจริยธรรม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถูกจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างชุมชน โรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลหนองตอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 การจัดตั้งศูนย์นี้มีนโยบายเพื่อลดภาระการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง พร้อมทั้งเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่

ปลอดภัยและส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการให้แก่เด็ก การดำเนินงานได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเทศบาล ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะครู และผู้ปกครอง โดยมีการวางแผนนโยบายการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดเตรียมอาคารสถานที่และบุคลากร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น การอบรมเลี้ยงดูผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง ครู และชุมชน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย นอกจากนี้ ยังเปิดรับนักเรียนตามเกณฑ์อายุที่กำหนดเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“...เพื่อพัฒนาเด็กในวัยก่อนเข้าเรียนเสริมสร้างพื้นฐานทางการศึกษาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสนับสนุนครอบครัวและชุมชนสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการ...” (การสัมภาษณ์ผู้บริหาร, 7 มิถุนายน 2567)

“...จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยอาศัยความร่วมมือ ของชุมชนโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลหนองตองและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต4 มีนโยบายเพื่อแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูกับผู้ปกครอง โดยมีการดำเนินงานหลายฝ่ายผู้บริหารเทศบาลผู้ทรงคุณวุฒิและคณะครูผู้ปกครองมีการวางแผนนโยบายในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นมาโดยความเข้าใจกับชุมชนจัดเตรียมอาคารสถานที่ บุคลากร นโยบายในการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ...” (การสัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ, 5 มิถุนายน 2567)

“...การดำเนินการจัดตั้งโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครองครูชุมชนจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เด็กเล็ก มีพัฒนาการที่เหมาะสมจัดให้มีการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเปิดรับสมัครนักเรียนที่มีอายุถึงเกณฑ์เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองโดยดำเนินการตั้งแต่ผู้บริหารไปจนถึงครูผู้ปกครอง...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 7 มิถุนายน 2567)

1.2 ความพึงพอใจในด้านการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นความพึงพอใจในการดำเนินงานตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาเนื่องด้วยการเปลี่ยนผ่านผู้บริหารการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ยังไม่ต่อเนื่องและลงตัวทำให้การบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กติดขัดบ้างเป็นผลให้การดำเนินงานบางอย่างล่าช้าและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นพึงพอใจในเรื่องการดูแลเด็กในศูนย์และส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพอสมควรเพราะศูนย์เด็กเล็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งอาคารสถานที่บุคลากรการจัดเตรียมความพร้อมต่าง ๆ พึงพอใจครูเอาใจใส่เด็ก ๆ เป็นอย่างดีและคอยติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากผู้ปกครองสม่ำเสมอและพึงพอใจในการส่งเสริมความกล้า

แสดงออกกิจกรรมหน้าเสาธง

ความพึงพอใจในด้านการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่าในภาพรวมว่าในประเด็นความพึงพอใจในด้านการดำเนินงานมีความเห็นภาพรวมอันเดียวกันที่เป็นประโยชน์โดยคำตอบนั้นเป็นทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวให้ภาพรวมดังนี้ มีทั้งจุดที่พึงพอใจและจุดที่ต้องปรับปรุง เช่น การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้งทำให้การบริหารจัดการไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้าและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้การแบ่งโครงสร้างการบริหารงานยังไม่มีความชัดเจนในการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานบุคลากร และขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการสอนจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กทำให้การดูแลและการสอนมีข้อจำกัดอาคารสถานที่พบว่ามีจุดชำรุดที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กและยังขาดการบำรุงซ่อมแซมโรงอาหารเนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ในด้านความพึงพอใจในเรื่องการดูแลเด็กในศูนย์และส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพอสมควรเพราะศูนย์เด็กเล็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งอาคารสถานที่บุคลากรการจัดเตรียมความพร้อมต่าง ๆ พึงพอใจครูเอาใจใส่เด็กๆเป็นอย่างดีและคอยติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากผู้ปกครองสม่ำเสมอและพึงพอใจในการส่งเสริมความกล้าแสดงออกกิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“...ยังไม่มีความพึงพอใจเท่าที่ควรเนื่องด้วยการเปลี่ยนผ่านผู้บริหารการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ยังไม่ต่อเนื่องและลงตัวทำให้การบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กติดขัดบ้างเป็นผลให้การดำเนินงานบางอย่างล่าช้าและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 7 มิถุนายน 2567)

“...ยังไม่มีความพึงพอใจเนื่องจากเปลี่ยนผู้บริหารทำให้การบริหารจัดการต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพความต่อเนื่องเกิดความล่าช้าหลายๆด้านไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อาคารสถานที่ยังต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 11 มิถุนายน 2567)

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเห็นต่างออกไปว่า *“...พึงพอใจในเรื่องการดูแลเด็กในศูนย์และส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกครูเอาใจใส่เด็ก ๆ เป็นอย่างดีและคอยติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากผู้ปกครองสม่ำเสมอและพึงพอใจในการส่งเสริมความกล้าแสดงออกกิจกรรมหน้าเสาธง...”* (การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง, 11 มิถุนายน 2567)

1.3 สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีลักษณะคล่องตัวหรือมีปัจจัยใดที่ทำให้การบริหารติดขัดในด้านการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็น สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเห็นภาพรวมเดียวกันว่า บุคลากรยังขาดความชำนาญในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัวควรมีการอบรมและพัฒนาทักษะให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบงบประมาณและวัสดุยังไม่เพียงพอและไม่มีการดำเนินงานเป็นรูปธรรมมากนักส่งผลให้การจัดการและการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การบริหารงานแบบ 4 ฝ่ายเป็นเรื่องใหม่สำหรับครู

ทำให้การทำงานในหน้าที่รับมอบหมาย แต่ละฝ่ายยังไม่คล่องตัวเท่าที่ควร เพราะครูยังไม่มีความรู้ความชำนาญในฝ่ายที่ตนเองรับผิดชอบการบริหารงานแบบ 4 ฝ่ายปัญหา ในการดำเนินงานมาจากคนเป็นส่วนใหญ่ งบประมาณ วัสดุ และการบริหารจัดการทั้ง 3 ส่วนยังไม่เป็นรูปธรรม อยากให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดบริการรถรับส่งนักเรียนจะเพิ่มความสะดวกให้กับผู้ปกครองและทำให้เป็นแรงจูงใจนำนักเรียนเข้ามาเรียนมากขึ้น ผู้บริหารดูแลในเรื่องต่างๆรวมไปถึงความก้าวหน้าของครู

สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีลักษณะคล่องตัวหรือมีปัจจัยใดที่ทำให้การบริหารติดขัดในด้านการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า การดำเนินงานยังขาดความคล่องตัวบุคลากรยังขาดความรู้ความชำนาญในงานที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้าง 4 ฝ่ายควรมีการอบรมให้เหมาะสมตามหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบการบริหารงาน การบริหารจัดการให้เป็นไปตามสายงานการบังคับบัญชา อยากให้มีบริการรถรับส่งเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ปกครองในการนำเด็กเข้ามาเรียนมากขึ้นควรมีผู้บริหารดูแลในเรื่องต่าง ๆ รวมไปถึงความก้าวหน้าของครูทุกคน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“...การบริหารงานแบบ 4 ฝ่ายปัญหาในการดำเนินงานมาจากคนเป็นส่วนใหญ่ งบประมาณ วัสดุ และการบริหารจัดการทั้ง 3 ส่วน ยังไม่มีการดำเนินงานเป็นรูปธรรมมาก...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 11 มิถุนายน 2567)

“...ควรมีการอบรมให้เหมาะสมตามหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบการบริหารงาน การบริหารจัดการให้เป็นไปตามสายงานการบังคับบัญชาควรมีผู้บริหารดูแลในเรื่องต่าง ๆ รวมไปถึงความก้าวหน้าของครูทุกคน...” (การสัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ, 5 มิถุนายน 2567)

“...อยากให้มีบริการรถรับส่งเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ปกครองในการนำเด็กเข้ามาเรียนมากขึ้น...” (การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง, 11 มิถุนายน 2567)

1.4 ทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็น การบริหารให้มีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้ปกครอง มีความเห็นภาพรวมเดียวกันว่านโยบายด้านการศึกษาควรมีความชัดเจนในนโยบายการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดการติดตามและประเมินผลบุคลากร ควรมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการทำงานได้อย่างต่อเนื่องควรมีการดำเนินการศึกษาให้ชัดเจนตามวัยของเด็กเพื่อให้การเรียนรู้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยการประเมินผล และติดตามงานภายในชั้นเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียนควรมีความชัดเจนและเป็นระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานครูควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานครูอย่างชัดเจนเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองและผลงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มองว่านโยบายควรมีความชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และสามารถปรับปรุงได้ตามสถานการณ์จัดแบ่งโครงสร้าง การบริหารงานให้ชัดเจนเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนำผลการประเมินมา

ใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางานเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเด็กปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มั่นคงแข็งแรงตามมาตรฐานเพื่อให้เด็กมีสถานที่เรียนรู้ที่ปลอดภัย

ทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นอย่างไร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า นโยบายด้านการศึกษาควรมีความชัดเจนในนโยบายการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดควรมีการดำเนินการศึกษาให้ชัดเจนตามวัยของเด็กเพื่อให้การเรียนรู้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย การติดตามและประเมินผลบุคลากรควรมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการทำงานได้อย่างต่อเนื่องมีการนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานของครูและบุคลากรต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันยุคทันสมัยตื่นตัวกับการเรียนรู้อยู่เสมอ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“...เพิ่มความชัดเจนในนโยบายด้านการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ควรมีการดำเนินการศึกษาให้ชัดเจนตามวัยของเด็กเพื่อให้การเรียนรู้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย...” (การสัมภาษณ์ผู้แทนชุมชน, 21 มิถุนายน 2567)

“...การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานครูให้มีความชัดเจนมีการประเมินผลและติดตามงานภายในชั้นเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียนควรมีความชัดเจนและเป็นระบบการประเมินผล...” (การสัมภาษณ์ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 17 มิถุนายน 2567)

“...ควรมีนโยบายในการดำเนินงานในศูนย์ที่ชัดเจนมีความต่อเนื่องมีการประเมินผลและการติดตาม ในแต่ละระดับชั้นมีการนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานของครู และบุคลากรต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันยุคทันสมัยตื่นตัวกับการเรียนรู้อยู่เสมอ...” (การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารฯ, 18 มิถุนายน 2567)

ด้านการปฏิบัติ (D)

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีคณะผู้รับผิดชอบดำเนินการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในสถานศึกษารวมถึงชุมชนเพื่อนำมาหาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็น คณะกรรมการรับผิดชอบด้านข้อมูลมีความเห็นเป็นภาพรวมเดียวกันว่า ดำเนินการการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินภายในเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างชัดเจนผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพโดยมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและองค์กรอื่นๆมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งภายใน และภายนอกเพื่อสะท้อนข้อมูลในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการจัดทำและประเมินภายใน (SAR) มีการจัดทำ และประเมินภายในเป็นประจำทุกปีเพื่อดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กมีการจัดประชุมผู้ปกครองและ

แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ และการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อรับรู้ปัญหาต่าง ๆ และร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาสร้างเครือข่ายความร่วมมือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์กรชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กเล็ก การสรุปผลการวิเคราะห์ จะถูกจัดทำเป็นรายงานและนำเสนอให้กับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และวางแผนการพัฒนา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีคณะผู้รับผิดชอบดำเนินการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในสถานศึกษารวมถึงชุมชนเพื่อนำมาหาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินภายในเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างชัดเจน จะดำเนินการเก็บรวบรวมด้านต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อประเมินสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การประเมินคุณภาพภายนอกหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จะเข้ามาประเมินคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยใช้เกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและองค์กรชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กเล็ก การสรุปผลการวิเคราะห์จะถูกจัดทำเป็นรายงานและนำเสนอให้กับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และวางแผนการพัฒนา ต่อไป

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“...มีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินภายในเพื่อดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกปีการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างชัดเจนการวิเคราะห์จะถูกจัดทำเป็นรายงานและนำเสนอให้กับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการพัฒนาต่อไป...” (การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารฯ, 20 มิถุนายน 2567)

“...การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานโดยการประเมินคุณภาพภายในให้ชัดเจน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ชัดเจนและการประเมินการประเมินคุณภาพภายนอกหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์เด็กเล็ก, 11 มิถุนายน 2567)

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบายในการดำเนินงานในศูนย์ที่ชัดเจนต่อเนื่องมีการประเมินผลและติดตามในแต่ละระดับมีการนำผลการประเมินผลมาหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงพัฒนางานของครูได้มีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำและประเมินภายใน SAR เป็นประจำทุกปีและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและองค์กรชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กเล็ก...” (การสัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ, 7 มิถุนายน 2567)

ด้านการตรวจสอบ (C)

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการนิเทศติดตาม และประเมินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ในประเด็น วิธีการและเครื่องมือในการตรวจสอบและประเมิน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นเป็นภาพรวมเดียวกันว่า มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้มั่นใจว่ามาตรฐานที่กำหนดได้รับการปฏิบัติอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะทำการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายใน (Self-Assessment Report: SAR) จะดำเนินการเป็นประจำทุกปีการศึกษาโดยบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการกำกับติดตามประเมินผลโดยต้นสังกัดตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมาตรฐานเด็กปฐมวัยการจัดทำรายงานการประเมินรายงานการประเมินจะถูกจัดทำเป็นรูปเล่มและส่งให้ต้นสังกัด (กองการศึกษา) เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) และมีการประชุมเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการนิเทศติดตาม และประเมินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่ามีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้มั่นใจว่ามาตรฐานที่กำหนดได้รับการปฏิบัติอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองได้ทำให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การประเมินคุณภาพภายใน (Self-Assessment Report: SAR) จะดำเนินการเป็นประจำทุกปีการศึกษา โดยบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมีการกำกับติดตามประเมินผลโดยต้นสังกัดตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมาตรฐานเด็กปฐมวัยโดย (กองการศึกษา) เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) และมีการประชุมเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กข้อมูลจากการประเมินสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจ ในการบริหารจัดการทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นการประเมินคุณภาพภายนอกช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐานและคุณภาพที่ดีการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัย ดังนี้

“...การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติโดยคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การประเมินคุณภาพภายใน (Self-Assessment Report: SAR) จะดำเนินการเป็นประจำทุกปีการศึกษา...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 6 มิถุนายน 2567)

“...มีการกำกับติดตามประเมินผลโดยต้นสังกัดตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมาตรฐานเด็กปฐมวัยโดย (กองการศึกษา) เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีการ PDCA (Plan-Do-Check-Act)...” (การสัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ, 5 มิถุนายน 2567)

“...มีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการประเมินติดตามผลสภาพจริงติดตามประเมินผลโดยต้นสังกัดเป็นประจำมีการจัดทำรายงานการประเมินเป็นรูปเล่มและส่งให้ต้นสังกัด (กองการศึกษา) ได้ทำการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานประเมินใช้วิธีการ PDCA และประชุมเพื่อให้ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก...” (การสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาล, 11 มิถุนายน 2567)

ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (A)

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีการสรุปรายงานการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการเพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบโดยดำเนินในรูปแบบ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ในประเด็น การจัดทำรายงานการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นเป็นภาพรวมเดียวกันว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ได้ดำเนินการมีขั้นตอนการจัดทำแผนการพัฒนาตามปีงบประมาณโดยใช้กระบวนการ PDCA ได้แก่ Plan (วางแผน) โดยกำหนดเป้าหมายระบุขั้นตอนการดำเนินงานและเตรียมทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การวางแผนโครงการการปรับปรุงคุณภาพหรือการแก้ไขปัญหาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก Do (ดำเนินการ) ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ทำงานตามขั้นตอนรวมถึงการเก็บข้อมูลการทดสอบ และการประเมินผล Check (ตรวจสอบ) หลังจากดำเนินการตามโครงการ กิจกรรมเสร็จสิ้นตรวจสอบผลลัพธ์ว่าได้รับผลตามที่คาดหวังหรือไม่และว่ามีปัญหาหรือข้อผิดพลาดใด ๆ หรือไม่ Act (ปรับปรุง) หากมีปัญหาหรือข้อผิดพลาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะปรับปรุงกระบวนการแก้ไขปัญหา และวางแผนใหม่หากผลลัพธ์ดีควรทำการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

โดยการสรุปโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan) สรุปเป้าหมายของโครงการรวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานที่วางไว้ในขั้นตอนวางแผน ระบุทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน (Do) สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนรวมถึงข้อมูลที่เก็บรวบรวม การทดสอบ และผลลัพธ์ที่ได้ (Check) สรุปผลลัพธ์หลังจากดำเนินการตรวจสอบว่าได้รับผลตามที่คาดหวังหรือไม่ และว่ามีปัญหา หรือข้อผิดพลาดใด ๆ หรือไม่ (Act) สรุปขั้นตอนการปรับปรุงหากมีปัญหาหรือข้อผิดพลาดวางแผนใหม่หากผลลัพธ์ดี และต้องการเพิ่มประสิทธิภาพพร้อมทั้งเก็บข้อมูลและบันทึกความคืบหน้าจัดทำรายงานประจำเดือน และรายไตรมาส ระบุปัญหาและอุปสรรครวมถึงแนวทางการแก้ไขจัดประชุมและนำเสนอรายงาน เป็นระยะรวบรวมข้อมูลทั้งหมดและจัดทำรายงานประเมินผลลัพธ์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายใน (Self-Assessment Report: SAR) เสนอต่อต้นสังกัด และรายงานในระบบ e – SAR (ระบบจัดการบริหารรายงานการประเมินตนเอง ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ.

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีการสรุปรายงานการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการเพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบโดยดำเนินในรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีขั้นตอนการจัดทำโครงการและกิจกรรมตามกระบวนการ PDCA การจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการตามปีงบประมาณโดยจะทำการประเมินผลลัพธ์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสรุปรายงานผลการดำเนินกิจกรรม โครงการตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan) สรุปเป้าหมายของโครงการรวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานที่วางไว้ในขั้นตอนวางแผน ระบุทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน (Do) สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนรวมถึงข้อมูลที่เก็บรวบรวม การทดสอบ และผลลัพธ์ที่ได้ (Check) สรุปผลลัพธ์หลังจากดำเนินการตรวจสอบว่าได้รับผลตามที่คาดหวังหรือไม่ และว่ามีปัญหาหรือข้อผิดพลาดใด ๆ หรือไม่ (Act) สรุปขั้นตอนการปรับปรุงหากมีปัญหาหรือข้อผิดพลาดวางแผนใหม่หากผลลัพธ์ดี ซึ่งกระบวนการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำและการนำเสนอรายงานต่อต้นสังกัด และจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายใน (Self-Assessment Report: SAR) เสนอต่อต้นสังกัด และรายงานในระบบ e – SAR (ระบบจัดการบริหารรายงานการประเมินตนเองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน และชัดเจนโปร่งใส ตรวจสอบได้

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“...รายงานผลการดำเนินงานผ่านรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR และรายงานในระบบ e – SAR (ระบบจัดการบริหารรายงานการประเมินตนเองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนและชัดเจนโปร่งใส ตรวจสอบได้...” (การสัมภาษณ์ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, 11 มิถุนายน 2567)

“...จัดทำรายงานผลดำเนินโครงการตามปีงบประมาณโดยจะทำการประเมินผลลัพธ์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสรุปรายงานผลการดำเนินกิจกรรม โครงการตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ...” (การสัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ, 5 มิถุนายน 2567)

“...การสรุปโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามวงจรคุณภาพ PDCA พร้อมทั้งจัดทำรายงานประจำเดือน และรายไตรมาส ระบุปัญหาและอุปสรรครวมถึงแนวทางการแก้ไขจัดประชุม และนำเสนอรายงานเป็นระยะ...” (การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารฯ, 20 มิถุนายน 2567)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ที่ทันสมัยเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ
2. การพัฒนาบุคลากร ด้านทักษะความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม
3. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง ภาคีองค์กรเครือข่ายในชุมชน

4. สนับสนุนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้
5. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัย สะอาด บรรยากาศเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
6. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ
7. มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สร้างจิตสำนึกตามแนวคิด “คุณธรรมนำความรู้”

สรุปได้ว่า การบริหารและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ หากสามารถดำเนินการตามคำสัมภาษณ์และตามข้อเสนอแนะจะช่วยส่งเสริม ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจนเป็นไปตามกระบวนการขั้นตอน PDCA จะส่งผลให้มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้าน รวมถึงมีการประเมินเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่องต่อไป

4.1.3 ผลการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis)

ผลจากการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) ของการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา พบว่า

4.1.3.1 จุดแข็ง (Strengths)

1) ด้านความพร้อมของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีจำนวนบุคลากรพอเพียงในการดูแลนักเรียนบุคลากรจบตรงสายงานมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยและได้ดำเนินการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษาโดยดำเนินการภายใต้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561

2) ด้านแผนการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์พันธกิจในแผนพัฒนาการศึกษาสามปีและห้าปีตามลำดับโดยกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งการปกครองท้องถิ่นมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน การแบ่งโครงสร้างการบริหารงานภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความชัดเจน มีการกำหนดภาระหน้าที่ตามสายงานความรับผิดชอบ การทำงานของ ทุกฝ่ายส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จมีระบบประเมินผลโครงการตามวงจร PDCA ส่งผลให้งานสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอีกทั้งให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยทุกด้าน

3) ด้านสภาพแวดล้อม มีแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสำหรับนักเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งสี่ด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4.1.3.2 โอกาส (Opportunity)

1) ด้านบุคลากรของสถานศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ด้านคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา แผนประจำปีงบประมาณ และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา

3) ด้านสัมพันธ์ชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีแนวนโยบายต้นสังกัดและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมครอบคลุมด้านวิชาการหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นเชื่อมโยงการจัดประสบการณ์ครบสี่ด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งการยึดโยงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในหน่วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

4.1.3.3 จุดอ่อน (Weaknesses)

1) ครูและบุคลากรขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักสูตรปฐมวัย แม้ว่าจะมีการอบรมครู แต่ยังมีครูบางท่านหรือครูที่รับมาใหม่ที่ไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักสูตรปฐมวัย ส่งผลให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยังไม่เกิดผลเป็นไปตามที่คาดหวัง

2) งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอแม้ว่าจะมีการจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แต่ยังพบว่าวัสดุอุปกรณ์บางส่วนไม่เพียงพอและงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่ครอบคลุมทุกความต้องการในการพัฒนาสภาพแวดล้อม และอาคารสถานที่

3) การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัยยังขาดแนวทางและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่พบการนิเทศตามชั้นเรียน และการประเมินที่เป็นรูปธรรม

4.1.3.4 อุปสรรค (Threats)

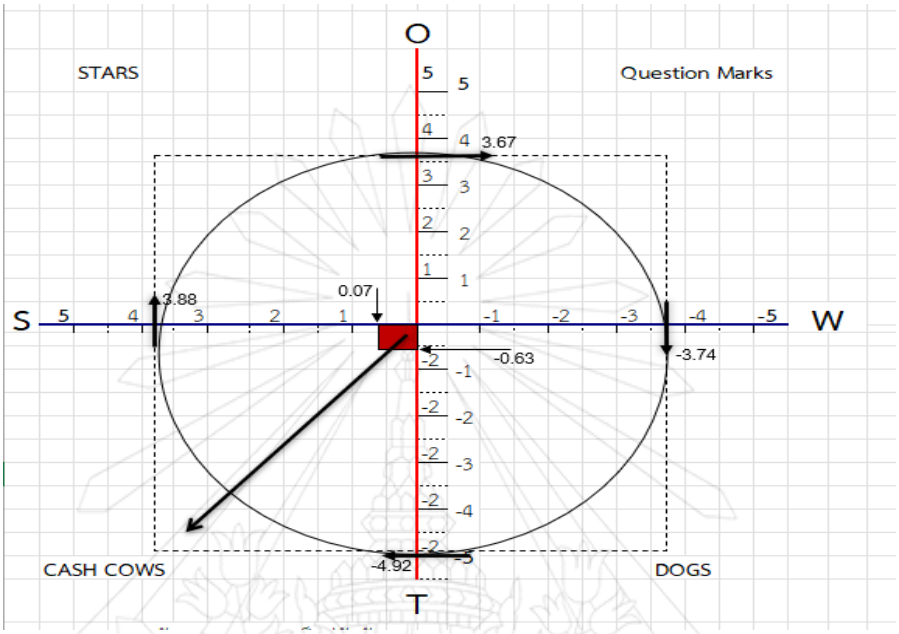
1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ประกอบด้วยในระยะสามปีการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงด้านผู้บริหารกองการศึกษาส่งผลทำให้ขาดความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายต่อการพัฒนา

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งผลถึงการบริหาร ครูขาดความรู้ความเข้าใจแลตระหนักในการขับเคลื่อนนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดทำให้การขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ

3) ครูยังขาดทักษะความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการในบางเรื่องทำให้มีอุปสรรคในการทำงานเช่น เรื่องการจัดทำมาตรฐานเพื่อเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก การจัดทำแผนการพัฒนาการศึกษา 3 ปีแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา

4) สภาพอาคารที่เป็นอาคารของโรงเรียนบ้านหนองตองเดิมเป็นอาคารเก่า อุปกรณ์ภายในอาคารยังไม่ได้ตามมาตรฐาน เช่น บานประตูเป็นกระจกบานเลื่อนไม่เหมาะสมที่จะใช้กับเด็กปฐมวัย

5) ภายในชุมชนหาผู้ที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมีน้อยลงเนื่องด้วยขาดการสืบทอดองค์ความรู้และไม่สามารถเสียสละเวลาในการถ่ายทอดความรู้เนื่องด้วยประกอบอาชีพเป็นต้น

ภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ SWOT ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ที่มา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2567)

ผลการวิเคราะห์ SWOT ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อยู่ในตำแหน่ง CASH COWS สะท้อนให้เห็นถึงสถานะที่มีศักยภาพแฝงแต่ขาดการสนับสนุนและความสนใจในการดำเนินกิจการอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อแนวทางการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สถานศึกษามีความจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาสมรรถนะภายในอย่างต่อเนื่องมีการจัดตั้งและดำเนินการตามกรอบวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อย่างไรก็ตาม การบริหารยังเผชิญปัญหา เช่น การขาดแผนพัฒนาคุณภาพที่ครอบคลุม การนิเทศและติดตามผลไม่ต่อเนื่อง ครูมีภาระงานมาก และขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ทั้งนี้การวิเคราะห์ SWOT ชี้ให้เห็นถึงในด้านความพร้อมของบุคลากรและการสนับสนุนจากชุมชนแต่ยังมีอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้งที่ทำให้ขาดความต่อเนื่อง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังต้องพัฒนาด้านโครงสร้างการบริหารการจัดสรรทรัพยากร และการส่งเสริมทักษะบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมยิ่งขึ้นในอนาคต

4.2 แนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน เพื่อหาแนวทางทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่วันที่ 17 กรกฎาคม 2567 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพรวมการหาแนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่าควรใช้กระบวนการ PDCA เข้ามาตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กย้อนหลัง 3 ปี คือ อดีต ปัจจุบัน แผนการพัฒนาในอนาคตควรเพิ่มกระบวนการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน ควรนำแนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้กับระดับปฐมวัยแต่ต้องเริ่มต้นจากพัฒนาขั้นพื้นฐานผ่านกิจกรรมการเล่น (Play and Learn) และควรนำกระบวนการ P.D.C.A.A เข้ามาร่วมบริหารการศึกษา A = Accountability และการนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณชน ควรมีการจัดทำคู่มือบริหารงานทุกฝ่ายอย่างชัดเจนควรใช้กระบวนการ PDCA เข้ามาเก็บข้อมูลตามมาตรฐาน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กย้อนหลัง 3 ปี คือ อดีต ปัจจุบัน แผนการพัฒนาในอนาคตเพื่อให้การบริหารให้ดียิ่งขึ้นและมีการกำหนดค่า KPI ในการกำหนดเป้าหมาย (Objective) และวิธีการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือ Objective and Key Results (OKR) และการวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดังนั้นแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีแนวทางการบริหารตามกระบวนการ PDCA มีข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

“...งานวิจัยนี้นับได้ว่าเป็นงานวิจัยที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และเห็นด้วยกับงานวิจัยนี้ควรมีการจัดทำคู่มือบริหารงานทุกฝ่ายอย่างชัดเจนควรใช้กระบวนการ PDCA เข้ามาเก็บข้อมูลตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กย้อนหลัง 3 ปี คือ อดีต ปัจจุบัน แผนการพัฒนาในอนาคตเพื่อให้การบริหารให้ดียิ่งขึ้น...” (ผู้เชี่ยวชาญ, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...งานวิจัยนี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาการบริหารงานในองค์กร ควรมีการกำหนดค่า KPI ในการกำหนดเป้าหมาย (Objective) และวิธีการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือ Objective and Key Results (OKR) และการวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการตั้งค่าเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก...” (ผู้เชี่ยวชาญ, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...เห็นด้วยกับงานวิจัยนี้ ควรนำแนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้กับระดับปฐมวัยแต่ต้องเริ่มต้นจากพัฒนาขั้นพื้นฐานผ่านกิจกรรมการเล่น (Play and Learn) ควรนำกระบวนการ PDCAA เข้ามาร่วมบริหารการศึกษา A=Accountability และการนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณชน...”(ผู้บริหารสถานศึกษา, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

4.2.1 แนวทางด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 โดยมีการนำวงจร PDCA มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งจะทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังข้อมูลต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผน (Plan = P)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการวางแผน (P) ดังนี้

1.1.ด้านการบริหารงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีการจัดทำ แผนบริหารจัดการด้านการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามรูปแบบการจัดตั้ง การวางแผนการยุบย้ายควบรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการวางแผนการจัดการศึกษาและการให้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วางแผนการ การรับสมัครเด็กเข้าเรียน การเปิด/ปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และวางแผนการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีการจัดทำแผนบริหารจัดการด้านงบประมาณเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด ประกอบด้วย 1) แผนพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระยะ 3 ปี 2) แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) แผนประจำปีการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านการปฏิบัติ (DO = D)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการปฏิบัติ (D) ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานตามปฏิทิน การปฏิบัติงานประจำปี เช่น การรับสมัครเด็กเข้าเรียน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า 200 วันทำการ (ภาคเรียนละ 100 วัน) การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเปิด / ปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการดำเนินการประชุมคณะกรรมบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามกำหนดภาคเรียนละ 2 ครั้ง

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด ต้องจัดทำแผนการใช้งบประมาณประจำปีเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณา โดยจัดสรรเป็นค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 รายการโดยเบิกจ่ายงบประมาณตามระเบียบ ข้อบังคับ และหนังสือสั่งการที่ได้กำหนดไว้

3. ด้านการตรวจสอบ (Check = C)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตรวจสอบ (C) ดังนี้

3.1.ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการตรวจสอบการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสม เช่น การตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงานกิจกรรมโครงการการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในมีเครื่องมือตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งช่วยให้ทีมงานตรวจสอบว่ากิจกรรมและการดำเนินงานตรงตามมาตรฐาน การนิเทศติดตามการจัดการศึกษามีแนวทางการนิเทศในการติดตามและปรับปรุงการทำงาน โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการนิเทศช่วยให้ครูผู้ดูแลเด็กเข้าใจวัตถุประสงค์และมีแนวทางในการปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานมีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมถึงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คู่มือนี้ระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนในทีมการสร้างความร่วมมือสร้างความร่วมมือระหว่างทีมงาน ผู้ปกครองและครอบครัวของเด็กการสื่อสารที่ดีช่วยให้ทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์และมีส่วนร่วมในการปรับปรุง

3.2. ด้านการบริหารงบประมาณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคณะกรรมการตรวจสอบอาหารกลางวันตรวจสอบรายการอาหารกลางวันตามรายการอาหารประจำวัน รายการอาหารควรส่งเสริมสุขภาพ และเป็นอาหารที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยและบุคลากรในสถานศึกษาตรวจสอบราคาและควบคุมให้เป็นไปตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร อาหารเสริมนมตรวจสอบโดยควรให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ตรวจสอบราคาและควบคุมให้เป็นไปตามงบประมาณ ตรวจสอบการใช้งบประมาณในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดซื้อ จัดจ้าง หรือการจัดกิจกรรมโครงการทางการศึกษาเหมาะสมกับงบประมาณหรือไม่ มีการรายงานผลการตรวจสอบให้กับต้นสังกัด คณะกรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบและดำเนินการปรับปรุงตามความเหมาะสม

4. ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (Act =A)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการนำผลการปฏิบัติงานไปแก้ไขปรับปรุง (A) ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรนำแผนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาพิจารณาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานตามรอบปีงบประมาณโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด มีการวิเคราะห์ จุดแข็ง - จุดควรพัฒนาเพื่อให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงในการดำเนินการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

4.2 ด้านการบริหารงบประมาณ มีคู่มือในการดำเนินงานด้านงบประมาณ และดำเนินการด้านงบประมาณตามระเบียบ ข้อบังคับ และหนังสือสั่งการอย่างเคร่งครัด

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

"...เห็นด้วยการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานควรมีแผนยุทธศาสตร์ทั้งในด้านการบริหารภายใน และการบริหารงบประมาณ..." (คณะกรรมการบริหาร, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

"...กระบวนการ PDCA (-Act) สามารถนำมาใช้ในการวางแผนบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในด้านการบริหารจัดการภายใน และการบริหารด้านงบประมาณ อีกทั้งสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานพัฒนาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น..." (ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

"...ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 ปี แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณเสนอต้นสังกัดเพื่อพิจารณา..." (ผู้อำนวยการสถานศึกษา, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

4.2.2 แนวทางการบริหารด้านงานบุคลากร

แนวทางการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและเป็นระบบกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจนจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่องส่งเสริมการศึกษาต่อและการฝึกอบรมเพิ่มเติมสำหรับบุคลากรจัดทำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบใช้ผลการประเมินในการพัฒนาบุคลากรและปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาเด็กเล็กและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน

ผลการสนทนากลุ่มได้ยืนยันในแนวทางนี้ว่าการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ต้องการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนำระบบ PLC หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้เข้ามาดำเนินการ และการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานตามระบบ PA. Performance Agreement หรือการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการทำข้อตกลงการปฏิบัติงาน จัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคล และกำหนดค่า KPI ในการกำหนดเป้าหมาย (Objective) ในการปฏิบัติงานและวิธีการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือ Objective and Key Results (OKR) เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังข้อมูลต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผน (Plan = P)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการวางแผนด้านบุคลากร (P) ดังนี้

1.1.ด้านมาตรฐานตำแหน่ง มีการวางแผนกำหนดคุณสมบัติ ลักษณะงานหน้าที่และความรับผิดชอบ วางแผนกำหนดค่าตอบแทนและเงินเพิ่มของพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2. ด้านผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้บริหารหัวหน้าส่วนราชการวางแผนการนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติโดยจัดทำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ วางแผนตั้งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วางแผนการนิเทศติดตามการดำเนินงาน ประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบาย และมาตรฐานการดำเนินงาน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล วางแผนกำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดค่าตอบแทนสวัสดิการสิทธิที่พึงได้ กำหนดแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบการทำข้อตกลงการปฏิบัติงาน PA. Performance Agreement วางแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากร จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน

2. ด้านการปฏิบัติ (DO = D)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการปฏิบัติด้านบุคลากร (D) ดังนี้

ด้านมาตรฐานตำแหน่ง ดำเนินการกำหนดตำแหน่งของบุคลกรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยพนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานจ้าง กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ การให้ได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งความรับผิดชอบ ด้านผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปลัด รองปลัด ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ด้านการศึกษาดำเนินการปฏิบัตินำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาสู่การปฏิบัติ ดำเนินการจัดทำโครงการ กิจกรรม จัดหาสื่อครุภัณฑ์ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ รวมถึงนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา เสนอรายงานต่อผู้บังคับบัญชา ด้านการบริหารงานบุคคลดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน รวมถึงให้การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและประสบการณ์ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการตรวจสอบ (Check = C)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการตรวจสอบด้านบุคลากร (C) ดังนี้

ประเมินผลการปฏิบัติงานหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งของตนเองโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น การทำข้อตกลงการปฏิบัติงานต่อผู้บังคับบัญชา การติดตามประเมินผลโครงการ และกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการจัดทำรายงานโครงการเสนอผู้บังคับบัญชาตามสายงาน การประเมินคุณภาพ การปฏิบัติงานตามระบบ PA. Performance Agreement สำหรับพนักงานครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการทำข้อตกลงการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างตามตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ประเมินผลความพึงพอใจต่อการให้บริการกับผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) อย่าง

น้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

4. ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (Act = A)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงด้านบุคลากร (A) ดังนี้

ปรับปรุงแผนการดำเนินงานด้านมาตรฐานตำแหน่งจัดสรรอัตรากำลังพนักงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมกับจำนวนสัดส่วน ครู : นักเรียน จัดทำกำหนดค่า KPI ในการกำหนดเป้าหมาย (Objective) ในการปฏิบัติงานและวิธีการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือ Objective and Key Results (OKR) เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรได้รับการพัฒนาและสามารถปรับปรุงการทำงานได้ตามที่ต้องการและนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ปรับปรุงแผนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรตามวงจร PDCA เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพบุคลากรมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากร เพื่อการพัฒนาคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ...” (คณะกรรมการบริหาร, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...การพัฒนาบุคลากรและการดำเนินการปฏิบัตินำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาสู่การปฏิบัติ ดำเนินการจัดทำโครงการ กิจกรรม จัดหาสื่อครุภัณฑ์ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพเป็นแนวทางการปฏิบัติของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการ...” (ผู้อำนวยการสถานศึกษา,การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานโดยกำหนดค่า KPI ในการกำหนดเป้าหมาย (Objective) ในการปฏิบัติงานและวิธีการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือ Objective and Key Results (OKR) เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ...” (ผู้เชี่ยวชาญ, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

4.2.3 แนวทางการบริหารด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

แนวทางการบริหารอาคารสถานที่ควรออกแบบอาคารให้มีพื้นที่กว้างขวาง ปลอดภัยและเหมาะสม กับการใช้งานของเด็กเล็ก เช่น มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งและในร่มที่เพียงพอควรมีการตรวจสอบและบำรุงรักษาอาคารอย่างสม่ำเสมอ การจัดการสิ่งแวดล้อมควรมีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาความสะอาด และสุขอนามัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการความปลอดภัยควรมีการติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุ มีการฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการจัดการเหตุฉุกเฉิน

ผลการสนทนากลุ่มได้ยืนยันในแนวทางนี้ ว่าควรมีการวางแผนปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งภายใน ภายนอกอาคาร ด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความปลอดภัยปรับปรุงอาคารสถานที่ประกอบด้วย การซ่อมแซม ปรับปรุงและการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องฟอกอากาศ เครื่องปรับอากาศให้เหมาะสมกำหนดกิจกรรมกลางแจ้งโดยมีเครื่องเล่นเสริมพัฒนาการ ตรวจสอบ

อาคารสถานที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดหรือไม่ เช่น ความกว้างของระเบียง ขั้นบันได และประตูหน้าต่าง ประตูเข้า - ออกที่เหมาะสม ดังข้อมูลต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผน (Plan = P)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการวางแผนด้านการบริหารอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (P) ดังนี้

1.1 ด้านอาคารสถานที่ วางแผนที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การออกแบบจำนวนชั้นของอาคาร กำหนดทางเข้า - ออก ประตูหน้าต่างให้มีความแข็งแรง บันไดให้เหมาะสมกับสรีระของเด็กปฐมวัย วางแผนออกแบบพื้นที่ใช้สอยให้สะอาดปลอดภัยเหมาะสมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และจัดกิจกรรมอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อม วางแผนออกแบบภายในอาคารให้มีแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศได้อย่างสะดวกต้องมีเครื่องฟอกอากาศ และมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม ภายนอกอาคาร กำหนดแผนการทำกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมงในแต่ละวัน

2. ด้านการปฏิบัติ (DO = D)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการปฏิบัติด้านการบริหารอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (D) ดังนี้

ด้านการบริหารอาคารสถานที่ ดำเนินการตรวจสอบและบำรุงรักษาอาคาร เช่น การตรวจสอบสภาพโครงสร้างอาคาร ระบบไฟฟ้า และระบบประปาตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในอาคารให้มีความปลอดภัยและอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีดำเนินการซ่อมแซมและบำรุงรักษาตามความจำเป็นโดยจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมการจัดการพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกออกแบบและจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมและการใช้งานของเด็ก เช่น พื้นที่เล่น พื้นที่เรียนรู้ และพื้นที่พักผ่อนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องพยาบาล และพื้นที่สำหรับกิจกรรมพิเศษ รวมถึงมาตรการการบำรุงรักษาและการปรับปรุงอาคารดำเนินการประเมินผลการบริหารอาคารและสถานที่เป็นระยะ ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าตรงตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านการบริหารสิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดการขยะและของเสียจัดทำระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ เช่น การแยกขยะประเภทต่าง ๆ และการจัดเก็บอย่างถูกต้องจัดให้มีการเก็บและกำจัดของเสียที่เป็นอันตรายตามมาตรฐานที่กำหนด ดำเนินการทำความสะอาดพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการฆ่าเชื้อในพื้นที่ ที่มีการสัมผัสบ่อยตรวจสอบคุณภาพอากาศภายในอาคาร และจัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ดูแลและบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียว เช่น สวนหย่อม หรือสนามเด็กเล่น ให้มีความสะอาดและปลอดภัยปลูกต้นไม้และพืชพันธุ์ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มความสวยงามและประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการบริหารความปลอดภัย ดำเนินการตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์ความปลอดภัย จัดให้มีอุปกรณ์ความปลอดภัย เช่น ป้ายเตือนอันตราย, ถังดับเพลิง, และระบบเตือนภัยที่มีการตรวจสอบ และทำการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรและผู้ปกครอง เกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัย เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน และการใช้เครื่องมือความปลอดภัย รวมถึงจัดทำแผนฉุกเฉินและฝึกซ้อมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เช่น การอพยพจากอาคาร ในกรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้ตรวจสอบและปรับปรุงแผน

ฉุกเฉินให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์

3. ด้านการตรวจสอบ (Check = C)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตรวจสอบการบริหารด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (C) ดังนี้

ด้านการตรวจสอบอาคารและสถานที่ ตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของโครงสร้างอาคาร ตรวจสอบการติดตั้งระบบไฟฟ้าให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยตรวจสอบความปลอดภัยของสายไฟ การติดตั้งสวิตช์และเต้าเสียบ และการติดตั้งระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน ตรวจสอบการทำงานของระบบประปา เช่น การตรวจสอบความสะอาดของน้ำที่ใช้

ด้านสิ่งแวดล้อม ตรวจสอบการทำความสะอาดพื้นที่ภายในและภายนอกอาคาร เช่น การทำความสะอาดพื้นผิว การเก็บขยะ และการรักษาความสะอาดของห้องน้ำตรวจสอบการทำงานของระบบระบายอากาศ เช่น การทำงานของพัดลม การระบายอากาศจากห้องเรียน และการควบคุมความชื้น ตรวจสอบความปลอดภัยของพื้นที่เล่นเด็ก เช่น การตรวจสอบสภาพของอุปกรณ์เล่น การตรวจสอบพื้นผิวการเล่นให้ไม่มีความเสี่ยงจากการล้ม

ด้านความปลอดภัย ตรวจสอบการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย เช่น การติดตั้งเครื่องตรวจจับควันไฟ การติดตั้งระบบฉีดน้ำดับเพลิง และการติดตั้งสัญญาณเตือนภัย สนับสนุนจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล การจัดการเหตุฉุกเฉิน และการรักษาความปลอดภัย รวมถึงจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ ข้อสรุป และข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุง โดยเสนอรายงานให้แก่ผู้บริหารระดับสูงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (Act =A)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (A) ดังนี้

ด้านอาคารและสถานที่ สำรวจพบปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างอาคาร จะต้องดำเนินการซ่อมแซมภายในระยะเวลาที่กำหนดประสานงานกองช่างมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไข

ด้านสิ่งแวดล้อม ทำการปรับปรุงการระบายอากาศภายในตัวอาคาร ทำความสะอาดเครื่องปรับอากาศตามระยะเวลาที่กำหนด และการทำความสะอาดพื้นที่โดยการจัดบุคลากรทำความสะอาดพร้อมทั้งจัดระเบียบ และควบคุมมาตรฐานความสะอาดของพื้นที่ภายในและภายนอกอาคารตามระยะเวลาโดยประสานกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมในการดูแลขยะมีพิษ และเป็นอันตรายในการจัดเก็บ

ด้านความปลอดภัย ควรจัดทำแผนรับมือฉุกเฉิน และฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยประสานความร่วมมืองานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการฝึกอบรมและดูแลอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

“...แนวทางการบริหารจัดการอาคารและสถานที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการแบ่งพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และการเล่นอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น ควรมีการตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ โครงสร้างอาคาร ระบบไฟฟ้า ระบบประปา เป็นต้น...” (ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก,การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...ขอเพิ่มเติมด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย เช่น อุปกรณ์ดับเพลิง การอบรมครูผู้ปกครองให้มีความรู้ในการปฐมพยาบาลจากภัยต่าง ๆ การใช้เครื่องมือ และการอพยพเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน...” (ตัวแทนผู้ปกครอง, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...ควรมีมาตรฐานในการดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ทั้งภายใน และภายนอกอาคาร จัดสรรพื้นที่สีเขียวให้เหมาะสมกับการเล่นของเด็ก ในห้องเรียนควรมีระบบฟอกอากาศ หรือเครื่องปรับอากาศ เพื่อสุขภาพอนามัยของเด็กปฐมวัย...” (คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

4.2.4 แนวทางการบริหารด้านงานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

แนวทางการบริหารด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเด็กปฐมวัยสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กอายุ 3 - 6 ปี โดยเน้นการพัฒนาทั้ง 4 ด้านได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย ควรมีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัย เช่น หนังสือภาพ ของเล่นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสื่อดิจิทัลที่เหมาะสม รวมถึงประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

ผู้สนทนากลุ่มได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการจะพัฒนารวม ถึงการจัดประสบการณ์เน้นการพัฒนาทั้ง 4 ด้านทักษะ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาดูแลและติดตามการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในแต่ละกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาอาชีพครูโดยการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความสามารถในการสอนและดูแลเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อบกพร่องรวมถึงปัจจัยที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมตามผลการประเมิน นำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาดำเนินการแก้ไขปัญหาที่พบในกระบวนการบริหารจัดการการสอน และจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้กับครูและบุคลากรเพื่อเสริมทักษะความรู้ใหม่ ๆ สนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ

1. ด้านการวางแผน (Plan = P)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการวางแผนด้านการบริหารวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร (P) ดังนี้

1.1 วางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

1.2 วางแผนการบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

2. ด้านการปฏิบัติ (DO = D)

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มาสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (D) ดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เช่น การวิ่ง กระโดด วาดภาพระบายสี และกิจกรรมกายภาพอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการทำงานของร่างกายอย่างสมดุล

1.2 ด้านอารมณ์ – จิตใจ ส่งเสริมการสร้างความรู้สึกเชิงบวกในตัวเด็ก ส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ หรือการฝึกการแก้ปัญหาในสถานการณ์สมมติ

1.3 ด้านสังคม สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การแบ่งปัน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

1.4 ด้านสติปัญญา จัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การสังเกต และการวิเคราะห์ ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การสร้างสิ่งประดิษฐ์ และการแก้ปัญหา

2. การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการ ได้แก่ ความมีวินัย ความอดทน ความมีน้ำใจ ความขยันหมั่นเพียร และความซื่อสัตย์ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติและสะท้อนพฤติกรรมที่ดีในชีวิตประจำวัน การเล่นแบบมีข้อตกลง เพื่อส่งเสริมการมีวินัยการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความอดทน การเล่นและแบ่งปันสิ่งของกับเพื่อน เพื่อส่งเสริมความมีน้ำใจ

3. การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ดำเนินการตามแผนการบริหารงานวิชาการ ที่เน้นความสอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัยแห่งชาติ 2560 โดยการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนที่เน้นการบูรณาการกิจกรรมตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การทัศนศึกษา การทำโครงการ หรือการเล่นบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองที่คล้ายกับชีวิตจริงการวัดผลและประเมินผล ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมาใช้ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสนทนากับเด็ก และการตรวจสอบความก้าวหน้าในแต่ละด้าน เพื่อวัดผลการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กอย่างละเอียดและครอบคลุม

4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนแผนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้านสำเร็จศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดอบรมและพัฒนาทักษะให้กับครูผู้สอนในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูและบุคลากร เพื่อสร้างแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อ

3. ด้านการตรวจสอบ (Check = C)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตรวจสอบการบริหารด้านการบริหารวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร (C) ดังนี้

ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแผนการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่องโดยการจัดประชุมติดตามผลจัดประชุมคณะกรรมการวิชาการ และครูผู้สอนเป็นประจำเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก รวมถึงหารือและแก้ไขปัญหาที่พบในระหว่างการดำเนินงาน การจัดทำรายงานประเมินผลจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอฝ่ายบริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรายงานจะประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคต การตรวจสอบผลลัพธ์ในระยะยาวดำเนินการ รวมถึงการตรวจสอบผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยในระยะยาวเพื่อให้มั่นใจว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่เหมาะสมและสามารถแสดงออก ถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (Act = A)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงด้านการบริหารวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร (A) ดังนี้

สร้างความร่วมมือการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการประชุมผู้ปกครองจัดการประชุมและอบรมให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการสนับสนุนการพัฒนาเด็ก ตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เชิญชวนชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เชิญชวนผู้แทนจากชุมชนมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือการเชิญวิทยากรครูภูมิปัญญาในชุมชนมาร่วมสอนกิจกรรมเชิงปฏิบัติการบูรณาการกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย และจัดทำแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านเพื่อประเมินผลการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในมุมมองของผู้ปกครอง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

“...เห็นด้วยกับแนวทางการบริหารวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยสิ่งนี้จะช่วยเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ต่อไป...” (ผู้แทนผู้ปกครอง, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ดำเนินการตามแผนการบริหารงานวิชาการที่เน้นความสอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัยแห่งชาติ 2560 ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการกิจกรรมตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การทัศนศึกษา การทำโครงงานหรือการเล่นบทบาทสมมติใน

สถานการณ์จำลองที่คล้ายกับชีวิตจริงเพื่อฝึกทักษะเด็กปฐมวัยสู่สังคมใหม่ในอนาคต...” (ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...เชิญชวนผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือการเชิญวิทยากรครูภูมิปัญญาในชุมชนมาร่วมสอนกิจกรรมเชิงปฏิบัติการบูรณาการกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย...” (ผู้แทนชุมชน,การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

4.2.5 แนวทางการบริหารด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน

แนวทางการบริหารด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการโดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ประกอบด้วยผู้แทนจากชุมชน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของเด็กส่งเสริมการฝึกอบรมครูและบุคลากรเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ในการดูแลเด็ก จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การให้วัคซีน การมีส่วนร่วมของชุมชนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เช่น การจัดงานวันเด็ก การประชุมผู้ปกครอง การระดมทุนและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จัดทำระบบการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องโดยนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการสนทนากลุ่ม ได้ยืนยันถึงแนวทางนี้ว่า การวิจัยนี้จะช่วยส่งผลในด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาได้ว่าการทำกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนดำเนินกิจกรรมโดยการเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการที่ได้กำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาวัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ประเมินผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนรวมถึงทำแบบประเมินความพึงพอใจข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น วางแผนสำหรับการดำเนินงานกิจกรรมโครงการในรอบถัดไป โดยใช้ข้อมูลและข้อคิดเห็นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นมาตรฐานการดำเนินกิจกรรม โครงการ

1. ด้านการวางแผน (Plan = P)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการวางแผนด้านการบริหารการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน (P) ดังนี้

1.1 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณเน้นการมีส่วนร่วมของ บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้าน วิชาการ อาคารสถานที่งบประมาณ บุคลากร ความสัมพันธ์กับชุมชน

1.2 วางแผนส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น เช่น จัดทำแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ สารสนเทศเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน การให้บริการด้านสาธารณะตามบริบทของท้องถิ่น

2. ด้านการปฏิบัติ (DO = D)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ นำแผนด้านการบริหารการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนมาสู่การปฏิบัติ (D) ดังนี้

2.1 สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของบุคคลและครอบครัวโดยจัดการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจ แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวทางการดูแลเด็กและการเรียนรู้ในศูนย์ฯ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมกิจกรรมครอบครัวร่วมกับศูนย์ฯ เช่น การจัดกิจกรรมวันครอบครัว การให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อสร้างความสัมพันธ์และการสนับสนุนที่ดีระหว่างศูนย์ฯ และครอบครัว เปิดช่องทางการสื่อสารระหว่างครอบครัวและศูนย์ฯ เช่น ผ่านกลุ่มไลน์หรือแอปพลิเคชันเฉพาะ เพื่อให้ครอบครัวได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

2.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน จัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเชิญผู้แทนจากชุมชน องค์กรท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนงานและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาเด็กเล็กในชุมชน หรือการจัดงานเพื่อสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาศักยภาพเด็กเล็ก ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและความรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน เช่น การนำผู้เชี่ยวชาญ ด้านต่าง ๆ ในชุมชนมาช่วยสอนหรือฝึกอบรมเด็กเล็กในด้านทักษะชีวิต

2.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรรัฐ และสถาบันการศึกษาสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และการฝึกอบรมบุคลากรที่ทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ เช่น โรงเรียนอนุบาล หรือมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก รวมถึงการเชิญนักศึกษาเข้าร่วมฝึกงานหรือทำกิจกรรมพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์ฯ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข ในการจัดโปรแกรมสุขภาพและพัฒนาการเด็กเล็ก เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การให้วัคซีน และการให้ความรู้ด้านโภชนาการ

2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของศาสนสถานเชิญผู้นำศาสนาหรือบุคลากรทางศาสนามาร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา หรือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม แก่เด็กปฐมวัยสร้างความร่วมมือกับศาสนสถานในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้คุณค่าของการทำความดี การแบ่งปัน และการทำประโยชน์ต่อสังคมตั้งแต่วัยเยาว์สร้างพื้นที่ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยอาจจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเล่านิทานคุณธรรม การสร้างแรงบันดาลใจ ในการเป็นคนดีผ่านการเรียนรู้ทางศาสนา

3. ด้านการตรวจสอบ (Check = C)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตรวจสอบด้านการบริหารการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนมาสู่การปฏิบัติ (C) ดังนี้

แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลเพื่อประเมินการดำเนินงานของแผนงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ โดยรายงานผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างบุคลากร ครอบครัว และชุมชนเป็นระยะ ๆ เพื่อสะท้อนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารจัดการของศูนย์ฯ สร้างระบบการสื่อสารที่ชัดเจนและโปร่งใส ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับรู้ถึงความก้าวหน้าและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขการนำแผนดังกล่าวสู่การปฏิบัติ ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดของทุกภาคส่วน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การสนับสนุนทรัพยากร และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมครบถ้วนทุกด้าน

4. ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (Act =A)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการแก้ไขปรับปรุงด้านการบริหารการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนมาสู่การปฏิบัติ (A) ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมหรือตอบรับข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้ปกครองเพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะที่แท้จริงเสริมสร้างการสื่อสารที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้ผู้ปกครองรู้สึกมีส่วนร่วมและเข้าใจบทบาทของตนเอง ในกระบวนการพัฒนาเด็กเล็ก

4.2 การมีส่วนร่วมจากชุมชนประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการมีส่วนร่วม ประสานงานกับหน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษาจัดทำแผนความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ โดยเน้นการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบหาแนวทางการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติม รวมถึงการเสนอแผนโครงการเพื่อรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

4.3 การมีส่วนร่วมจากผู้นำศาสนาการจัดกิจกรรมร่วมกับศาสนสถานปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเด็กเล็กให้สอดคล้องกับความพร้อมของศาสนสถาน และสร้างความยืดหยุ่นในรูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับศาสนสถานในพื้นที่ เพื่อให้สามารถร่วมมือในระยะยาวได้มากขึ้น

4.4 การติดตามผลและการประเมินผลจัดทำรายงานประจำปีหรือรายงานผลการดำเนินงานระหว่างปี เพื่อนำเสนอให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงผลลัพธ์และการปรับปรุงแก้ไขจัดการประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นหลังการประเมินผล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและหาวิธีแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

“...สร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ เช่น โรงเรียนอนุบาล หรือมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก รวมถึงการเชิญนักศึกษาเข้าร่วมฝึกงานหรือทำกิจกรรมพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก...”
(ผู้เชี่ยวชาญ, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง ชุมชน สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านวิชาการ อาคารสถานที่งบประมาณ บุคลากร ความสัมพันธ์กับชุมชน...” (ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก,การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

“...ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมหรือตอบรับข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้ปกครองเพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะที่แท้จริงเสริมสร้างการสื่อสารที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้ผู้ปกครองรู้สึกมีส่วนร่วมและเข้าใจบทบาทของตนเองในกระบวนการพัฒนาเด็กเล็ก...” (ตัวแทนผู้ปกครอง, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

4.2.6 แนวทางการบริหารด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แนวทางบริหารด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นการพัฒนาครบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญา จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเครือข่ายที่ประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันส่งเสริมการพัฒนาตนเองของบุคลากรในการเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะเพื่อนำเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาและปรับปรุงนโยบายในอนาคตจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อเพิ่มความเข้าใจและการสนับสนุนจากสังคม

ผลการสนทนากลุ่มได้ยืนยันแนวทางนี้ว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างความร่วมมือเครือข่ายเด็กปฐมวัยโดยมีการจัดทำแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนเครือข่าย สมาคม ชมรม ในการศึกษาการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับหน่วยงานภายนอกและทุกภาคส่วน จัดทำแผนสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสถานที่ในการดำเนินงานตามโครงการ และการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดรูปแบบความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาครูให้มีความเข้มแข็งได้ตามบริบท รวมถึงพิจารณาจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเป็นศูนย์ต้นแบบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาการศึกษาปฐมวัย

1. ด้านการวางแผน (Plan = P)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการวางแผนด้านการบริหารด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (P) ดังนี้

1.1 จัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนเครือข่าย สมาคม ชมรม ในการจัดการศึกษาการพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภายนอกและทุกภาคส่วน

1.2 จัดทำแผนสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสถานที่ ในการดำเนินงานตามโครงการ และการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. ด้านการปฏิบัติ (DO = D)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการปฏิบัติด้านการบริหารด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (D) ดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงานเครือข่าย

1.1 จัดตั้งคณะทำงานเครือข่าย โดยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก อาทิ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกเทศบาล สถานศึกษาระดับประถมศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อประสานงานและแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.2 จัดกิจกรรมประชุมสัมมนา เครือข่ายเพื่อเพิ่มพูนความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเด็กปฐมวัยและจิตวิทยาเด็กเข้าร่วม

1.3 พัฒนาโครงการฝึกอบรมครู โดยเน้นการอบรมที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาเทคนิคการสอนที่ทันสมัย และการใช้สื่อการสอนที่สร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้

2. การส่งเสริมการพัฒนาครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและเสริมสร้างสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2 ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมการอบรมสัมมนา หรือหลักสูตรออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเด็กปฐมวัย ทั้งในและต่างประเทศ

2.3 จัดตั้งโครงการแลกเปลี่ยนครู ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

3. แผนการสนับสนุนงบประมาณ

3.1 การจัดทำแผนงบประมาณอย่างรอบคอบ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงความคุ้มค่าในระยะยาว เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2 การขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกที่มีนโยบายสนับสนุนการศึกษา

3.3 การบริหารงบประมาณร่วมกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการระดมทุนเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านการตรวจสอบ (Check = C)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตรวจสอบการบริหารด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (C) ดังนี้

3.1 จัดทำแผนการพัฒนาเครือข่ายการดูแลเด็กปฐมวัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมถึงการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อติดตามความก้าวหน้าของแผนงานที่ได้ดำเนินการ และประเมินผลการทำงานทุก 6 เดือน

3.2 สนับสนุนการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอก อาทิ โรงพยาบาล หน่วยงานด้านสุขภาพ และองค์กรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

3.3 สร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

3.4 การจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพมีการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพครูอย่างสม่ำเสมอโดยจัดให้มีการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด รวมถึงการให้ความรู้เพิ่มเติมด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.5 การประเมินผลการทำงานจัดให้มีการประเมินผลการทำงานของครูและบุคลากรในศูนย์เป็นประจำทุกปี โดยใช้แบบประเมินที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน ความรับผิดชอบ และความสามารถในการดูแลเด็ก

3.6 การวางแผนงบประมาณวางแผนการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงานและโครงการที่ศูนย์ฯ จะดำเนินการ โดยเน้นการใช้งบประมาณที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3.7 การติดตามการใช้งบประมาณ มีระบบการติดตามและตรวจสอบการใช้งบประมาณที่ชัดเจน โดยจัดให้มีการรายงานผลการใช้งบประมาณในแต่ละไตรมาส พร้อมทั้งวิเคราะห์และประเมินการใช้งบประมาณเพื่อนำไปปรับปรุงในปีงบประมาณถัดไป

3.8 การตรวจสอบความโปร่งใส จัดให้มีการตรวจสอบงบประมาณโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน และภายนอกศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใสและถูกต้องตามระเบียบราชการ

4. ด้านการนำไปแก้ไขปรับปรุง (Act =A)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการแก้ไขปรับปรุงการบริหารด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (C) ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของเครือข่ายปัจจุบันเพื่อตรวจสอบปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดที่เกิดขึ้น รวมถึงระบุความต้องการของทุกฝ่ายในเครือข่าย เช่น ผู้ปกครอง โรงเรียน องค์กรชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาเครือข่ายที่มีความเหมาะสม

4.2 ปรับกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายด้วยการมีส่วนร่วม เน้นการลงมือปฏิบัติและการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยการเชิญชวนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมและการปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวทางการพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันเกิดขึ้นจริง ไม่ใช่เพียงแค่การวางแผนเท่านั้น

4.3 การติดตามผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่ายเป็นระยะ และประเมินผลลัพธ์จากการปฏิบัติ หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่อง จะมีการปรับปรุงและแก้ไขอย่างทันท่วงที รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

4.4 การส่งเสริมการพัฒนาผ่านการอบรมและการแลกเปลี่ยนความรู้อีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญ คือการจัดกิจกรรมอบรมและสัมมนาร่วมกับเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับผู้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่น ๆ ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ ด้านการพัฒนาเด็ก

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

"...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาเครือข่ายการดูแลเด็กปฐมวัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน และติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อติดตามความก้าวหน้าของแผนงานที่ได้ดำเนินการและประเมินผลการทำงานทุก 3 หรือ 6 เดือน..."(คณะกรรมการบริหารศูนย์, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

*"...เห็นด้วยกับการจัดตั้งคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาฯ โดยจัดทำข้อตกลงด้านความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก อาทิ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกเทศบาล สถานศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาล ผู้ปกครอง และองค์กรภาครัฐ เอกชน เพื่อประสานงานและแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย..." (*ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

"...ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนแก่เด็กปฐมวัย โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาอื่น เช่น วิทยาลัยพยาบาลฯ หน่วยงานด้านการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดการสอนวิชาเอกปฐมวัย วิชาเอกอนุบาล เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและเสริมสร้างสมรรถนะในด้านการจัดการเรียน การสอน เป็นต้น..." (ผู้เชี่ยวชาญ, การสนทนากลุ่ม, 17 กรกฎาคม 2567)

สรุปแนวทางโดยการสนทนากลุ่มโดยผู้เชียวชาญ พบว่าการใช้วงจร PDCA ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนที่ชัดเจน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดยมี แนวทางสำหรับการพัฒนาในอนาคต คือ

1) การกำหนดเป้าหมายและการประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ OKR (Objective and Key Results) ในการกำหนดเป้าหมายและผลสำเร็จอย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและจัดทำคู่มือการบริหารงานทุกฝ่ายอย่างชัดเจน และเพิ่มกระบวนการตรวจสอบและการประเมินผลภายในอย่างต่อเนื่อง

2) การพัฒนาบุคลากรโดยดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยอิงตามวงจร PDCA ในการจัดอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร

3) การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ โดยส่งเสริมการใช้งบประมาณที่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ปลอดภัย สะอาดและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

4) การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมโดยการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบบูรณาการและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล และองค์กรชุมชนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ใกล้เคียง

6) การใช้เทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง

7) การประเมินผลและการปรับปรุงโดยการใช้กระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

8) การวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ "Cash Cows" จากการวิเคราะห์ SWOT สามารถมุ่งเน้นการรักษาและป้องกันความมั่นคง โดยควรใช้ทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น

8.1) แนวทางการรักษาคุณภาพบริการที่มีอยู่ (Maintain Service Quality) การพัฒนาหรือรักษามาตรฐานการดูแลและการพัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อมั่นในคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอลดค่าใช้จ่ายโดยไม่ลดคุณภาพ (Cost Efficiency without Quality Sacrifice)

8.2) วิเคราะห์และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดการกับค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาแต่ไม่ลดทอนคุณภาพของการให้บริการ

8.3) เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Strengthen Community Relations) สร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้เกิดความผูกพันทางใจ (Customer Loyalty) รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น กิจกรรมครอบครัว การให้ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย

8.4) การตลาดเชิงป้องกัน (Defensive Marketing)ทำการสื่อสารเพื่อรักษาฐานผู้ใช้บริการเดิมและดึงดูดผู้ใช้บริการใหม่ โดยเน้นจุดเด่นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัย

8.5) การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ประเมินและติดตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของรัฐบาล หรือแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเตรียมมาตรการป้องกัน เช่น การปรับแผนงบประมาณ เป็นต้น

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 15 คนประกอบไปด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 2 คน, หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน, ครูผู้สอน (ราชการ) จำนวน 3 คน, ผู้ดูแลเด็ก (พนักงานจ้าง) จำนวน 2 คน, ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน, ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 คน ซึ่งทั้งหมดมีหน้าที่ในการบริหาร จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 2) กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน ประกอบไปด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 2 คน, ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน, ครูปฐมวัย จำนวน 2 คน, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 คน, และผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปเขียนแบบบรรยาย และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า : การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ การบริหารใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน : P (Plan) : วางแผนการจัดการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน กำหนดเป้าหมายร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง D (Do) : ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ C (Check) : ติดตามและประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงานตามแผน A (Act) : นำผลการดำเนินงานมาพัฒนาปรับปรุงคุณภาพทั้งนี้การบริหารงานยึดตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เน้นกระบวนการบูรณาการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในทุกขั้นตอน

ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่าอยู่ในตำแหน่ง "Cash Cows" ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงสถานะที่มีศักยภาพแฝงแต่ขาดการสนับสนุนและความสนใจในการดำเนินกิจการอย่างเป็นระบบสถานศึกษามีความจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาสมรรถนะภายในอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรด้านทรัพยากรบุคคลส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรผ่านการฝึกอบรม การศึกษาต่อเนื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านกระบวนการจัดการออกแบบระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบด้านคุณภาพการศึกษายกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการวัดประเมินผลที่ครอบคลุมพัฒนาการเด็กปฐมวัยครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

5.1.1 สรุปผลผลการหาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

พบว่าการใช้วงจร PDCA ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนที่ชัดเจน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดยมีแนวทางสำหรับการพัฒนาในอนาคต คือ 1) การกำหนดเป้าหมายและการประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ OKR (Objective and Key Results) ในการกำหนดเป้าหมายและผลสำเร็จอย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและจัดทำคู่มือการบริหารงานทุกฝ่ายอย่างชัดเจน และเพิ่มกระบวนการตรวจสอบและการประเมินผลภายในอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนาบุคลากรโดยดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยอิงตามวงจร PDCA ในการจัดอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร 3) การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ โดยส่งเสริมการใช้งบประมาณที่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์ให้ปลอดภัย สะอาด และเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก 4) การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมโดยการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบบูรณาการและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล และองค์กรชุมชนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ใกล้เคียง 6) การใช้เทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง 7) การประเมินผลและการปรับปรุงโดยการใช้กระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 8) การวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ "Cash Cows"จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายเป็น 2 ประเด็น คือ

5.2.1 สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในตำแหน่ง "Cash Cows" (วัวแม่ลูกอ่อน)

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในตำแหน่ง "Cash Cows" (วัวแม่ลูกอ่อน) ซึ่งหมายถึงสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงสถานะที่มีศักยภาพแฝงแต่ขาดการสนับสนุนและความสนใจในการดำเนินกิจการอย่างเป็นระบบสถานศึกษามีความจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาสมรรถนะภายในอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรด้านทรัพยากรบุคคลส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรผ่านการฝึกอบรม การศึกษาต่อเนื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านกระบวนการจัดการออกแบบระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วมและการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบด้านคุณภาพการศึกษายกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการวัดประเมินผลที่ครอบคลุมพัฒนาการเด็กปฐมวัยครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับ สมชาย ใจดี (2561, หน้า 45 - 47) พบว่า การวิเคราะห์ SWOTเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการศูนย์มีจุดแข็งในด้านบุคลากรและความพร้อมของทรัพยากร แต่ยังมีจุดอ่อนในด้านงบประมาณและการสนับสนุนทางด้านนโยบาย การวิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนา เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ในอนาคต สอดคล้องกับนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534, หน้า 3) พบว่าการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) จะช่วยให้องค์กรสามารถประเมินสถานการณ์ภายในเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานและการจัดการทรัพยากรในขณะเดียวกันการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) จะช่วยให้องค์กรสามารถเตรียมการรับมือกับปัจจัยภายนอก ที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร การวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางกลยุทธ์เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับ พันธ์วิรา จินดาธรรม (2562, หน้า 10) พบว่าการวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอย่างยิ่ง หัวหน้าศูนย์ ครู ผู้ดูแลเด็กหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อที่จะสามารถดำเนินการการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน โดย SWOT Analysis การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าประสงค์หลัก การกำหนดกลยุทธ์ จนสามารถจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสี่ปี แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา การจัดทำโครงการและการติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาการศึกษาแต่ละฉบับไปสู่การปฏิบัติเพื่อขอรับ การสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพการศึกษาที่ดีตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับการนำวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA มาใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังจะช่วยสร้างระบบการพัฒนาคุณภาพที่เป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก และผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสมอีกทั้งยังช่วยให้การพัฒนานั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงที่ดีขึ้นตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมประสงค์ เสนารักษ์ (2556, หน้า 7–11) กล่าวว่าในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามวงจร PDCA มีกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) การวางแผน (Plan=P) เป็นส่วนประกอบของวงจรที่มีความสำคัญเนื่องจากการวางแผนจะเป็นจุดเริ่มต้นของงานและเป็นส่วนสำคัญที่จะให้การทำงานในส่วนอื่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิผลการวางแผนที่ดีควรตอบคำถามต่อไปนี้ได้ 1.มีอะไรที่ต้องทำ 2.ใครทำ 3.มีอะไรที่ต้องใช้บ้าง 4.ระยะเวลาในการทำแต่ละขั้นตอนเป็นเท่าใด 5.ลำดับการทำงานเป็นอย่างไร ควรทำอะไรก่อน-หลัง 6.เป้าหมายในการกระทำครั้งนี้คืออะไร 2) การปฏิบัติ (Do=D) เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในตารางปฏิบัติงานทั้งนี้สมาชิกทุกคนต้องมีความเข้าใจในแผนนั้น ๆ 3) การตรวจสอบ (Check=C) เป็นการตรวจสอบดูว่าเมื่อปฏิบัติตามแผนหรือแก้ปัญหาตามแผนแล้วผลลัพธ์เป็นอย่างไร สภาพปัญหาที่ได้รับการแก้ไขตรงตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งใจหรือไม่ 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (Act=A) เป็นการกระทำภายหลังที่กระบวนการ 3 ขั้นตอน ตามวงจรได้ดำเนินการเสร็จแล้ว เป็นการนำเอาผลจากการตรวจสอบ (Check=C) มาดำเนินการให้เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ยังสนับสนุนด้วยงานวิจัยของพรเพ็ญ อินทรประเสริฐ (2561) ที่พบว่า การนำ PDCA มาใช้ในการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้วงจร PDCA ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะในด้านการประเมินและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างไรก็ตามแม้ว่าการวิเคราะห์จะมีการคลอบคลุมผลดีของวงจร PDCA แต่ยังคงมีข้อจำกัดอยู่บางประการเช่น การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกระบวนการ PDCA ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหากขาดความร่วมมือการบริหารอาจไม่เกิดประสิทธิผลตามที่คาดหวัง และการบริหารตาม PDCA จำเป็นต้องอาศัยความต่อเนื่อง ความร่วมมือจากทุกฝ่ายรวมถึงการปรับปรุงที่สม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงหากไม่สามารถจัดการข้อจำกัดเหล่านี้ได้การบริหารอาจไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลส่วนใหญ่สอดคล้องกันกับงานวิจัยของสมชาย ใจดี (2561) สอดคล้องกันในการวิเคราะห์ SWOT มีจุดแข็งด้านบุคลากรและทรัพยากร มีจุดอ่อนในด้านงบประมาณและการสนับสนุนทางนโยบายกับงานวิจัยของพรเพ็ญ อินทรประเสริฐ (2561) สอดคล้องในการนำวงจร PDCA มาใช้ประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัยกับ แต่ยังมีบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกันเนื่องจากบริบทพื้นที่ในการวิจัยที่แตกต่างกัน

5.2.2 แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

พบว่าการใช้วงจร PDCA ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนที่ชัดเจนการปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดยมีแนวทางสำหรับการพัฒนาในอนาคต คือ 1) การกำหนดเป้าหมายและการประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ OKR (Objective and Key Results) ในการกำหนดเป้าหมายและผลสำเร็จอย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและจัดทำคู่มือการบริหารงานทุกฝ่ายอย่างชัดเจน และเพิ่มกระบวนการตรวจสอบและการประเมินผลภายในอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนาบุคลากรโดยดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยอิงตามวงจร PDCA ในการจัดอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร 3) การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ โดยส่งเสริมการใช้งบประมาณที่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์ให้ปลอดภัย สะอาด และเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก 4) การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมโดยการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบบูรณาการและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล และองค์กรชุมชนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ใกล้เคียง 6) การใช้เทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง 7) การประเมินผลและการปรับปรุงโดยการใช้กระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 8) การวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ "Cash Cows" จากการวิเคราะห์ SWOT สามารถมุ่งเน้นการรักษาและป้องกันความมั่นคงโดยใช้ทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น แนวทางอาจรวมถึงรักษาคุณภาพบริการที่มีอยู่ (Maintain Service Quality) การพัฒนาหรือรักษามาตรฐานการดูแลและการพัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชน มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอลดค่าใช้จ่ายโดยไม่ลดคุณภาพ (Cost Efficiency without Quality Sacrifice) วิเคราะห์และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดการกับค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา แต่ไม่ลดทอนคุณภาพของการให้บริการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Strengthen Community Relations) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้เกิดความผูกพันทางใจ (Customer Loyalty) รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น กิจกรรมครอบครัว การให้ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยการตลาดเชิงป้องกัน (Defensive Marketing) ทำการสื่อสารเพื่อรักษาฐานผู้ใช้บริการเดิมและดึงดูดผู้ใช้บริการใหม่ โดยเน้นจุดเด่นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัย

การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ประเมินและติดตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของรัฐบาล หรือแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลต่อศูนย์ และเตรียมมาตรการป้องกัน เช่น การปรับแผนงบประมาณ เป็นต้น

สอดคล้องกับแนวทางการนำแนวคิด OKR (Objective and Key Results) ถูกนำเสนอเป็นเครื่องมือในการกำหนดเป้าหมายและการวัดผลสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน (Objective) ในการดำเนินงานติดตาม ผลลัพธ์สำคัญ (Key Results) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประเมินความก้าวหน้า และความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรากร นิมิต (2564) พบว่า OKR ช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน อีกทั้งงานวิจัยของสิริกานต์ วิภาวดี (2565) พบว่า OKR สามารถทำให้ผู้บริหารและครูเข้าใจทิศทางการทำงานที่ตรงกับเป้าหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนด้วยงานวิจัยของอนุวัฒน์ ทรงศิริ (2563) พบว่า การนำ OKR มาใช้ทำให้การตั้งเป้าหมายและการประเมินผลมีความชัดเจนมากขึ้น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการติดตามผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จะเห็นได้ว่าการนำแนวคิด OKR (Objective and Key Results) มาใช้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและผลลัพธ์ที่ตรวจสอบได้ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่สูงขึ้น

อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการนำวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) สำหรับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ "Cash Cows" จากการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรสุดา พจน์ธนกรกุล และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีมแบบรวมพลังร่วมมือ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน การจัดการความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การเรียนรู้ร่วมกัน การมีค่านิยม และวิสัยทัศน์ร่วมตามลำดับ อีกทั้งงานวิจัยของไพลิน นุกูลกิจ และณิชชาภัทร ธนศิริรักษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) การบริหารความเสี่ยงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 2.86, SD = 1.03) 2) ผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12, SD =0.38) และ 3) การบริหารความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .15$, $p < .05$) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย วิภาดา แสงนิมิตรชัยกุล และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมการบริหารความเสี่ยงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

แนวทางที่ได้จากการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่จะสอดคล้องเป็นทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของพรสุดา พจน์ธนกรกุล (2566) สอดคล้องในการบริหารเชิงกลยุทธ์เน้นการทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำและการจัดการความรู้ การนำเครื่องมือ OKR (Objective and Key Results) นำแนวคิดการวางแผนกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) มาใช้เน้นการวิเคราะห์ในลักษณะ

"Cash Cows" เน้นความต่อเนื่อง การมีส่วนร่วม และการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ แตกต่างกันในด้านมุมมองการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความสำคัญกับการป้องกันและรักษาคุณภาพมากกว่าการแก้ปัญหาและงานวิจัยยอมรับกระบวนการ PDCA

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตัวอย่างเช่น การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและศูนย์ การบันทึกความก้าวหน้าทางพัฒนาการของเด็ก และการติดตามผลการเรียนรู้แบบเรียลไทม์

2) การพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางที่เน้นความเหมาะสมกับลักษณะของเด็กในแต่ละท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะทั้งในด้านวิชาการและพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก

3) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนการเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กสามารถช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชีวิตประจำวันของเด็ก การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพัฒนาการของลูกหลาน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลและพัฒนาเด็กได้มากขึ้น

4) การเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเพื่อรองรับเด็กที่มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละคน จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพส่วนบุคคล

5) การจัดฝึกอบรมและพัฒนาครูควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความรู้ และทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรในเครือข่ายต่าง ๆ จะช่วยสร้างแนวทางการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของเด็กปฐมวัย

6) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานควรมีการปรับปรุงกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นสามารถปรับปรุง และพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในระดับประเทศและช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการบริหารและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรม โครงการ ในแผนพัฒนาต่าง ๆ ของสถานศึกษาโดยบูรณาการวงจรคุณภาพเดมมิ่ง P D C A (Plan-Do-Check-Act) แบบมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างแท้จริง

2) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้แบบดิจิทัลที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้

ครูสามารถติดตามพัฒนาการของเด็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลให้กับครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) การเพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องแม้ว่าบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะมีคุณสมบัติที่เหมาะสมแล้ว แต่การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ยังมีความจำเป็นอย่างมาก การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย จะช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการดูแลเด็กเล็กและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน เป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากร และการจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น

5) การประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ชัดเจนควรมีการนำผลการประเมินจากมาตรฐานต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เช่น การนำข้อมูลการประเมินผลพัฒนาการของเด็กมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน หรือการนำผลการประเมินการจัดการของศูนย์มาพัฒนาแผนงานในระยะยาว เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

6) การจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวที่ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน

2) ศึกษาการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็กระหว่างศูนย์และครอบครัวศึกษาแนวทางการเสริมสร้าง ความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครอบครัว เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ศึกษาการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย

4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาระบบการบริหารและการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์ที่มีการเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

5.3.4 ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปแบบนวัตกรรมในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้ข้อจำกัดในเชิงวิชาการ

1) การจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประสิทธิภาพ (Digital Integration Management) นำระบบจัดการข้อมูลแบบดิจิทัลมาใช้ เช่น การจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาสำหรับการติดตามผลการเรียนและพัฒนาการของเด็ก รวมถึงการใช้ QR Code สำหรับการรายงานผลโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยระบบนี้จะช่วยลดภาระงานเอกสารของบุคลากรและเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดการ

2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการ (Integrated Community Network Collaboration)พัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้ และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) อันจะช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนทรัพยากรและเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กเล็กในทุกมิติ

3) การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ (Creative Resource Management) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างคุ้มค่า เช่น การนำวัสดุท้องถิ่นหรือทรัพยากรธรรมชาติในกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพเด็กเล็ก เช่น การนำวัสดุเหลือใช้มาประยุกต์เป็นสื่อการสอน

4) การพัฒนาสมรรถนะครูด้วยวงจร PDCA (Teacher Development with PDCA Cycle) ใช้กระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในการจัดอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากร โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกับองค์กร

5) แนวทางการวางกลยุทธ์แบบป้องกัน (Defensive Strategy)ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรวางกลยุทธ์ป้องกันความไม่แน่นอนในอนาคต เช่น การรักษาคุณภาพบริการที่มีอยู่ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว การประเมินสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) และการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ด้วยเครื่องมือ OKR (Objective and Key Results)

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาศึกษา. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). *มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

_____. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ.2566 – 2570).* กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *มาตรการการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา**.**

เก็จกนก เอื้อวงศ์และพิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2556). *หน่วยที่ 2 วิธีวิจัยทางการบริหารการศึกษา.* ในประมวลสาระ ชุดวิชา 23721 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา (หน่วยที่1-5). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เกษม วัฒนชัย. (2551). *ปาฐกถาพิเศษเรื่องแนวทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพประชาชน.* กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จรัส อติวิทยาภรณ์. (2554). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.

ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เลม 2 : คูมือปฏิบัติการวิจัยประยุกตเพื่อพัฒนาคน องคกร ชุมชน สังคม.* พิมพครั้งที่ 2. นครราชสีมา : โชคเจริญมารเกตติ้ง.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). *หลักการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

ประวิต เอราวรรณ์. (2545). *การวิจัยปฏิบัติการ.* กรงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น. (พ.ศ. 2566 - 2570). (2566). กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 : กรุงเทพฯ.

ไพโรจน์ หลวงพิทักษ์ และคณะ. (2542). *SG เพื่อการพัฒนาคุณภาพ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. ผลงานแปลจากหนังสือ 5-GEN SHUGI NGUUMON. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. (2551). *นโยบายสาธารณะเพื่อ คุณภาพชีวิตที่ดี : กระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (Healthy Public Health Policy and Participatory Process).* กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

วรภัทร์ ภู่เจริญ. (2544). *แนวการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2545). *คุณภาพคือการบูรณาการ.* กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ.

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2547). *การแก้ปัญหาแบบคิวซี.* กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.

ศิริ ถีอาสนา. (2557). *เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่ : แนวคิด หลักการสู่การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**.**

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2554). *กลยุทธ์การตลาดและการวางแผน.* กรุงเทพ : ธรรมสาร.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. กรม. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

สมประสงค์ เสนารัตน์. (2556). *PDCA เครื่องมือจัดการคุณภาพ.* มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักการบริหารการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____ . (2548). *แนวดำเนินงานศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ.* กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *แนวทางการนำนโยบายปัญจปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). *หลักการบริหารและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

สุภางค์ จันทวานิช. (2547). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ . (2550). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ . (2553). *ทฤษฎีสังคมวิทยา.* พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

อุทัย บุญประเสริฐ (2545). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย/สารนิพนธ์

แก้วใจ แสนโสม (2551). *การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่บ้านหนองนกเขียน โดยการใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่งและการวางแผนแบบมีส่วนร่วม.* วิทยานิพนธ์ สส.ม.สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แก้วลูน แว่นแก้ว, (2558). *สภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.* สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

จรัสศรี เพ็ญสุภา (2558). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามมาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร.* วิทยานิพนธ์. ค.ม.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จามจุรี แจ่มใส (2554). *ความคิดเห็นของกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองเด็กเล็กต่อปัจจัยการบริหารจัดการตามแนวทาง PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* ภาคนิพนธ์.รป.ม.สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จารุณี อยู่สุขสวัสดิ์. (2565). *การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์.* สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

จิรัชยา บุตรพรม. (2561). *การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด.* สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชนาภา เสมสายัณห์. (2563). *การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง), สาขาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนาภา อิ่มเงิน. (2564). *แนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.* การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต (การเมืองและการจัดการ), สาขาการเมืองและการจัดการสำหรับนักปกครอง, คณะรัฐศาสตร์,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐชยา จิวประเสริฐ. (2563). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ตามวงจรคุณภาพ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ทักษวรรณ ปินไชย. (2558). *แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.* สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ธนวรรณ ทองอ่อน. (2561). *รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบล.* วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธิราภรณ์ มากมี และ นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2563). *การศึกษาปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย.* รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**.**

พัฒนา พงษ์สนิท และคณะ. (2554).*ผลของโปรแกรมการจัดการโดย การใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่งและการวางแผนแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ เด็กเล็กน่าอยู่ เทศบาลตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร.*การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554.

ลภัตสดา นราพงษ์. (2560). *แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ.* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**.**

สดี อินทร์ผาย. (2564). *การดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี.*การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**.**

สมชาย ใจดี. (2561). *การวิเคราะห์ SWOT เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์.

สำเริง โภชนาธาร. (2548). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สุปราณี รื่นพิทักษ์. (2545). *การศึกษาความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองที่มีต่อการจัด. การศึกษาสาหรับเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย.* วิทยานิพนธ์การศึกษา .

อริศรา เล็กสรรเสริญ. (2554) *โครงการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.* มหาวิทยาลัยมหิดล : นครปฐม.

อัญชลีกร พวงเรือนแก้ว. (2559). *แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.* สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

3) วารสาร

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2562). การสนทนากลุ่ม: เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* 12(1),

ทนงศักดิ์ ปักโคทานัง. (2557). การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารการเมืองการปกครอง.*

นภาพร ทองปาน. (2562). การบริหารงานคุณภาพในองค์กรภาครัฐ: การศึกษาในบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 15(1), 112-115.

ประพจน์ อินทร์ขาว. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 20(4), 70-74.

ภักดีกุล รัตนา. (2564). การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อความเป็นพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล : บทเรียนจากต่างประเทศ. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา.* 3(4), 1-23.

วิรัตน์ บัวขาว. (2543). การจัดการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข. *ประชากรศึกษา*, 51 (1), 24.

สุชาดา แก้วบัวดี. (2560). กลยุทธ์การบริหารแบบป้องกันในองค์กรสาธารณะ: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองนครราชสีมา. *วารสารการบริหารจัดการ*, 12(3), 85-89.

อรวรรณ ธีระชัย. (2559). แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 18(2), 101-103.

4) บทความจากเว็บไซต์

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2552). *PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง.* สืบค้น 19 พฤษภาคม 2567 จาก http://www.https://www.parliament.go.th**.**

5) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา (2565). *แบบรายงานประเมินสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2565*. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2566). *แผนพัฒนาสถานศึกษา 5 ปี 2566 – 2570*. เอกสารอัดสำเนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม
- ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)

	ชื่อ – สกุล		ตำแหน่ง
1.	ดร.ชาลี	ภักดี	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มมร.
2.	ดร.มนตรี	วิชัยวงค์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มมร.
3.	ดร. ชวิน	คำบุญเรือง	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4.	นายคเณศ	เทพสุวรรณ	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลป่าซาง
5.	นางสาวอัมพิกา	สุวรรณจันทร์	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา
6.	นางสาววรรัตน์	สามแก้ว	ครูชำนาญการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
7.	นางสุรางคนางค์	เตจะสา	ครูชำนาญการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพระเจ้าเหลื้อม
8.	นางสาววลัยภรณ์	สิงห์แก้ว	ผู้แทนคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
9.	นางสาวเมทิณีย์	คนเสงี่ยม	ผู้แทนผู้ปกครอง
10.	นางโสภา	ถาจร	ผู้แทนผู้ปกครอง

แบบลงทะเบียนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

งานวิจัยเรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่"

วันที่ 17 กรกฎาคม 2567

สถานที่ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

.....

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	ดร.ชาลี ภักดี	อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์	มมร.วิทยาเขตล้านนา		
2	ดร.มนตรี วิชัยวงษ์	อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์	มมร.วิทยาเขตล้านนา		
3	ดร. ชวิน คำบุญเรือง	อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์	ผู้แทน อปท. ม.นอร์ท เชียงใหม่		
4	นายคเณศ เทพสุวรรณ	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	รร.อนุบาลเทศบาลตำบลป่าซาง		
5	นางสาวอัมพิกา สุวรรณจันทร์	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	รร.เทศบาลหนองตองวิทยา		
6	นางสาววรรัตน์ สามแก้ว	ครูชำนาญการ	ศพด.ทต.หนองตองพัฒนา		
7	นางสุรางคนางค์ เตจะสา	ครูชำนาญการ	ศดว.วัดพระเจ้าเหลื่อม		

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
8	นางสาววลัยภรณ์ สิงห์แก้ว	ผู้แทน คณะกรรมการบริหาร ศพด.	ศพด.ทต. หนองตอง พัฒนา		
9	นางสาวเมทิณีย์ คนเสงี่ยม	ผู้แทนผู้ปกครอง	ศพด.ทต. หนองตอง พัฒนา		
10	นางโสภา ถาจร	ผู้แทนผู้ปกครอง	ศพด.ทต. หนองตอง พัฒนา		

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”

วันที่ 17 กรกฎาคม 2567

สถานที่ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

.....

1. **ผู้ร่วมสนทนา (กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ)**
   1) ดร.ชาลี ภักดี — อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
   2) ดร.มนตรี วิชัยวงค์ — อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
2. **ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (กลุ่มผู้อำนวยการสถานศึกษา)**
   1) นายคเณศ เทพสุวรรณ — ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลป่าซาง
   2) นางสาวอัมพิกา สุวรรณจันทร์ — ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา
3. **ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (กลุ่มครูปฐมวัย)**
   1) นางสาววรรัตน์ สามแก้ว — ครูชำนาญการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
   2) นางสุรางคนางค์ เตจะสา — ครูชำนาญการ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพระเจ้าเหลื้อม
4. **ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (กลุ่มผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการบริหาร ศพด)**
   1) ดร. ชวิน คำบุญเรือง — อดีตนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
   2) นางสาววลัยภรณ์ สิงห์แก้ว — ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา
5. **ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (กลุ่มผู้ปกครอง)**
   1) นางสาวเมทิณีย์ คนเสงี่ยม — ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล หนองตองพัฒนา
   2) นางโสภา ถาจร — ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล หนองตองพัฒนา

ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดแนวคิดและทฤษฎีวงจร PDCA ของ วิฑูรย์ สิมะโชค (2545,หน้า 43) กล่าวว่า PDCA ก็คือวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) เรียกตามปรมาจารย์ด้านคุณภาพ Dr. Edward W. Deming ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำไปปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) และการนำไปแก้ไขปรับปรุง (A) ทำหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ผลลัพธ์สูงขึ้นจึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

และแนวทางการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองท้องถิ่น (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ข, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย) 6 ด้าน ได้แก่

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. มาตรฐานด้านบุคลากร
3. มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน
6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6. หัวข้อการสนทนา

6.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยฉบับนี้ (เรื่องแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่)

.....

.....

.....

6.2 ความคิดเห็นแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทสบาลตำบลหนองตองพัฒนา

6.2.1 ด้านการวางแผน (Plan = P)

6.2.1.1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

.....

.....

.....

.....

6.2.1.2. ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

.....

6.2.1.3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

.....

.....

.....

.....

6.2.1.4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

6.2.1.5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน

.....

.....

.....

6.2.1.6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

.....

.....

.....

6.2.2 ด้านการปฏิบัติ (Do = D)

6.2.2.1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

.....

.....

.....

.....

6.2.2.2. ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

.....

6.2.2.3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

.....

.....

.....

.....

6.2.2.4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

6.2.2.5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน

.....

.....

.....

.....

6.2.2.6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

.....

.....

.....

.....

6.2.3 การตรวจสอบ (Check = C)

6.2.3.1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

.....

.....

.....

.....

6.2.3.2. ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

.....

6.2.3.3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

.....

.....

.....

.....

6.2.3.4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

6.2.3.5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน

.....

.....

.....

.....

6.2.3.6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

.....

.....

.....

.....

6.2.4 การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม (Act = A)

6.2.4.1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

.....

.....

.....

.....

6.2.4.2. ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

.....

6.2.4.3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

.....

.....

.....

6.2.4.4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

.....

.....

.....

6.2.4.5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน

.....

.....

.....

6.2.4.6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้จดบันทึก

(นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์)

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงรวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทร. ๐ ๕๓๒๗ ๐๙๗๕-๖ โทรสาร. ๐ ๕๓๔๑ ๕๗๕๓
www.lanna.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๕/ว ๐๔๖๙

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เจริญพร นายกเทศมนตรีตำบลป่าซาง

ด้วย นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์ นักศึกษาปริญญาโท รหัส 6520540432026 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง **"แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี ดร.ชาลี ภักดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอเชิญบุคลากรในสังกัด ราย นายคเณศ เทพสุวรรณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ เป็นผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) งานสารนิพนธ์ของ นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์ ในวันพุธ ที่ 17 กรกฎาคม 2567 ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทร. ๐ ๕๓๒๗ ๐๙๗๕-๖ โทรสาร. ๐ ๕๓๘๑ ๔๗๕๒
www.lanna.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๔๒๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุญาตเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์งานวิจัย

เจริญพร นายวาริน เขื่อนแก้ว นายกเทศมนตรีตำบลหนองตองพัฒนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์งานวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์ นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๕๒๐๕๔๐๔๓๒๐๒๖ คณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง **"แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(ศษ.ม.) โดยมี ดร.ชาลี ภักดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พิจารณาแล้ว เห็นว่าบุคลากรในสังกัดของท่าน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้อนุญาตให้นักศึกษาผู้ทำการวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งวันและเวลาในการสัมภาษณ์ทางผู้วิจัยจะได้ติดต่อประสานงานทางเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นลำดับไป ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรีมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทร. ๐ ๕๓๒๗ ๐๙๗๕-๖ โทรสาร. ๐ ๕๓๘๑ ๔๗๕๒
www.lanna.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๔๐๖

๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.พิศาล ดวงดึง ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

ด้วย นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์ นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๕๒๐๕๔๐๔๓๒๐๒๖ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง **"แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี ดร.ชาลี ภักดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยของ นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์ ทั้งนี้ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

ภาคผนวก ง
หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ

หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ

(Informed Consent Form)

ชื่อเรื่องวิจัย แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้วิจัย นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์

ชื่อผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ นางสาววรรัตน์ สามแก้ว

คำยินยอมของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ข้าพเจ้า นางสาววรรัตน์ สามแก้ว ได้ทราบรายละเอียดของโครงการวิจัยตลอดจนประโยชน์และข้อเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อข้าพเจ้าจากผู้วิจัยแล้วอย่างชัดเจน ไม่มีสิ่งใดปิดบังซ่อนเร้น และยินยอมให้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในโครงการที่มีชื่อข้างต้น โดยข้าพเจ้ารู้ว่าถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยเกิดขึ้นข้าพเจ้าสามารถสอบถามผู้วิจัยได้

และข้าพเจ้าสามารถไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัยเท่านั้น

ลงชื่อ.....(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม)

(นางสาววรรัตน์ สามแก้ว)

12

หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ
(Informed Consent Form)

ชื่อเรื่องวิจัย แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้วิจัย นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์

ชื่อผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ ดร.พิศาล ดวงดึง

คำยินยอมของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ข้าพเจ้า ดร.พิศาล ดวงดึง ได้ทราบรายละเอียดของโครงการวิจัยตลอดจนประโยชน์และข้อเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อข้าพเจ้าจากผู้วิจัยแล้วอย่างชัดเจน ไม่มีสิ่งใดปิดบังซ่อนเร้น และยินยอมให้ทำการสัมภาษณ์ในโครงการที่มีชื่อข้างต้น โดยข้าพเจ้ารู้ว่าถ้ามีปัญหา หรือข้อสงสัยเกิดขึ้นข้าพเจ้าสามารถสอบถามผู้วิจัยได้

และข้าพเจ้าสามารถไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัยเท่านั้น

ลงชื่อ.....(ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์)

(ดร.พิศาล ดวงดึง)

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการวิจัย

ภาพถ่ายการสัมภาษณ์

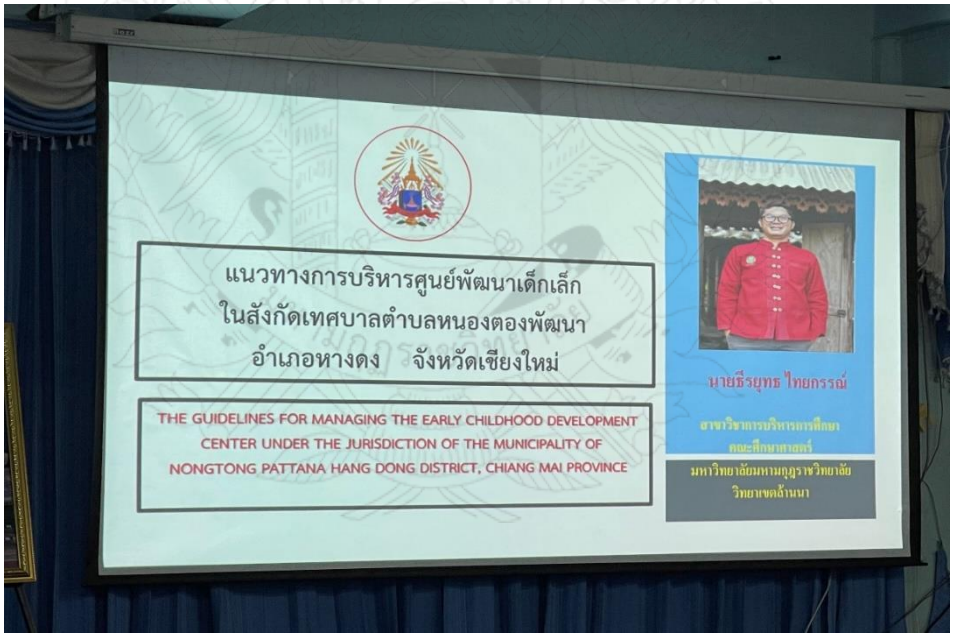

การสัมภาษณ์ หัวหน้าส่วนราชการ และตัวแทนครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
ระหว่างวันที่ 11 – 20 มิถุนายน 2567

ภาพถ่ายการสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”

วันที่ 17 กรกฎาคม 2567

สถานที่ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตอง พัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”

วันที่ 17 กรกฎาคม 2567

สถานที่ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตอง พัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”

วันที่ 17 กรกฎาคม 2567

สถานที่ ห้องประชุมจามจุรี โรงเรียนเทศบาลหนองตองวิทยา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ฉ
หนังสือตอบรับการลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาชีวศึกษา
(Technological & Innovative Vocational Education: TIVE)
๑๗๑ หมู่ ๑๑ ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๒๐

ที่ ศวพ.๐๐๑/๒๕๖๗ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาชีวศึกษา (Technological & Innovative Vocational Education: TIVE) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ ๑ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑

เรียน นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”เพื่อตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาชีวศึกษา ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๘) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ ๑ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ทำตามกระบวนการพิจารณาบทความ กลั่นกรองอย่างเข้มข้น และเคร่งครัด เพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพ

ในการนี้ กองบรรณาธิการขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า บทความที่ท่านส่งมา ได้ผ่านการพิจารณาเพื่อส่งต่อผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขา ๓ ท่านประเมินบทความต่อไป หากมีข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจะประสานกลับไปยังท่านในลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปริศนา อัครพงษ์สวัสดิ์)
บรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาชีวศึกษา
สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ ๑

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายธีรยุทธ ไทยกรรณ์
วันเดือนปีเกิด	26 ธันวาคม 2521
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	27 หมู่ 8 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา สถาบันราชภัฏลำปาง
สถานที่ทำงาน	
	กองการศึกษาเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษา